

Polska Organizacja Turystyczna

OCENA BIEŻĄCEJ SYTUACJI NA RYNKU TURYSTYCZNYM I PROGNOZA NA LATA 2002-2007

www.pot.gov.pl

INSTYTUT TURYSTYKI

Wstęp	5
OCENA OBECNEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI NA ZAGRANICZNYCH RYNKACH TURYSTYCZNYCH	7
1. Tendencje w turystyce światowej i w Polsce	9
1.1. Światowa i europejska turystyka	9
1.2. Kultura i działalnościowe programy w rozwoju turystyki	11
1.3. Turystyka europejska w 2001	13
1.4. Międzynarodowe w turystyce europejskiej	15
2. Przewidywania na lata 2002-2007	15
2.1. Przewidywania na lata 2002-2007	15
2.2. Przewidywania na lata 2002-2007	17
2.3. Turystyka w Polsce w 2002-2007	17

OCENA BIEŻĄCEJ SYTUACJI NA RYNKU TURYSTYCZNYM I PROGNOZA NA LATA 2002-2007

Krzysztof Łopaciński

Bożena Radkowska

338.48 : 796.5 : 796.5.001.18 (438)

WARSZAWA, CZERWIEC 2002

9327

**Instytut Turystyki w Warszawie
na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej**

Druk sfinansowano ze środków budżetowych Ministerstwa Gospodarki

**Instytut Turystyki, 02-511 Warszawa, ul. Merliniego 9a
tel. (22) 844-63-47, fax (22) 844-12-63
www.intur.com.pl, e-mail: it@intur.com.pl**

Spis treści

WSTĘP.....	5
I. OCENA OBECNEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI NA ZAGRANICZNYCH RYNKACH TURYSTYCZNYCH.....	7
1. TENDENCJE W TURYSTYCE ŚWIATOWEJ I EUROPEJSKIEJ.....	9
1.1. Światowa i europejska turystyka w 2001 roku	9
1.2. Krótko- i długoterminowe prognozy WTO w zakresie rozwoju turystyki	11
1.3. Turystyka europejska w 2001 roku według badań.....	13
1.4. Nowe trendy w turystyce europejskiej.....	15
2. PRZYJAZDY DO POLSKI.....	18
2.1. Przyjazdy ogółem.....	18
2.2. Przyjazdy turystów do Polski.....	22
2.3. Turyści zagraniczni w rejestrowanej bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania..	23
2.4. Prognozy ruchu przyjazdowego	26
3. WYDATKI CUDZOZIEMCÓW W POLSCE	29
3.1. Wydatki turystów	29
3.2. Wydatki odwiedzających jednodniowych.....	31
3.3. Wpływy dewizowe Polski w 2001 roku i prognoza przychodów dewizowych.....	32
4. OMÓWIENIE PODSTAWOWYCH RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	35
4.1. Rynek krajów sąsiednich.....	35
4.2. Rynek ważniejszych krajów europejskich	42
4.3. Rynki zamorskie.....	45
4.4. Podstawowe cechy podróży turystycznych do Polski w 2001 roku.....	47
5. PODSUMOWANIE	53
5.1. Turystyka na świecie.....	53
5.2. Turystyka w Polsce	53
5.3. Wydatki cudzoziemców i przychody	54
5.4. Prognozy	54
6. KOMENTARZ	55
II. OCENA OBECNEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI NA RYNKU TURYSTYKI KRAJOWEJ.....	57
7. KRAJOWY RYNEK TURYSTYCZNY	59
7.1. Uczestnictwo w turystyce i liczba podróży.....	59
7.2. Analiza zmian liczby podróży w 2001 roku w porównaniu z latami poprzednimi.....	60
7.3. Czynniki różnicujące uczestnictwo w wyjazdach turystycznych	61
7.4. Aktywność turystyczna dzieci.....	63
7.5. Aktywność turystyczna młodzieży.....	64

7.6. Aktywność turystyczna emerytów	64
7.7. Prognozy	64
7.8. Rozmieszczenie terytorialne podróży	65
7.9. Dominujące formy wyjazdów	68
8. WYJAZDY URLOPOWO-WAKACYJNE: OCENA OBECNEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI.....	68
9. KRÓTKIE WYJAZDY: OCENA BIEŻĄCEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI.....	70
10. WYJAZDY ZAGRANICZNE.....	71
11. PODSUMOWANIE	72
11. 1. Ruch turystyczny i uczestnictwo Polaków w turystyce	72
11. 2. Prognozy.....	72
11. 3. Geografia podróży krajowych.....	73
11. 4. Produkt turystyczny.....	73
11. 5. Inne czynniki determinujące sytuację na rynku turystycznym	75

III. PODSUMOWANIE.....77

PROFILE RYNKÓW85

PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA PRZYJAZDÓW Z ANALIZOWANYCH KRAJÓW NA PODSTAWIE BADAŃ INSTYTUTU TURYSTYKI W LATACH 1994-2001	87
Niemcy	88
Białoruś	89
Ukraina.....	90
Rosja	91
Litwa	92
Czechy.....	93
Austria.....	94
Holandia.....	95
Belgia	96
Skandynawia	97
Francja.....	98
Wielka Brytania	99
Włochy	100
USA i Kanada	101

Wstęp

Z perspektywy pierwszej połowy 2002 roku w porównaniu z latami poprzednimi ocena bieżącej sytuacji na rynku turystycznym nie jest korzystna.

Po wielu latach prosperity, w 2001 roku na światowym rynku turystycznym nastąpiło zdecydowane osłabienie koniunktury. Według komentarzy WTO, kryzys w turystyce międzynarodowej spowodowany był ogólnym spadkiem koniunktury we wszystkich najważniejszych dziedzinach gospodarki w tym samym czasie oraz atakami terrorystycznymi z 11 września 2001 roku i wydarzeniami będącymi ich następstwem. WTO zakłada, że ruch turystyczny wróci do poprzednich rozmiarów nie wcześniej niż od połowy 2002 roku.

W polskiej turystyce oznaki kryzysu zaczęły się nasilać od 1998 roku. Zahamowany został wzrost liczby przyjazdów turystów zagranicznych i wpływów dewizowych. Choć coraz więcej zagranicznych biur turystycznych w swojej ofercie zamieszczało wyjazdy do Polski, to liczba cudzoziemców obsługiwanych przez polskie biura podróży nie wzrastała.

Od 1999 roku nastąpił spadek aktywności turystycznej mieszkańców Polski. Zwiększył się nieco odsetek osób nie wyjeżdżających, zdecydowanie spadła liczba wyjazdów w ciągu roku.

Rosnąca liczba organizatorów i ofert zwiększyła konkurencję na rynku wyjazdów zagranicznych. Liczba mieszkańców Polski wyjeżdżających za granicę z biurami podróży nie spadała, a liczba korzystających z lotów czarterowych wyraźnie rosła, jednak rósł też procent niesprzedanej oferty.

Przedstawiona dalej szczegółowa ocena sytuacji na rynku turystycznym opiera się na krajowych i międzynarodowych badaniach statystycznych, ocenach i prognozach międzynarodowych organizacji i instytucji badawczych, danych dostarczanych przez ośrodki zagraniczne Polskiej Organizacji Turystycznej oraz badaniach własnych Instytutu Turystyki w Warszawie. Należy jednak podkreślić, że szereg podanych informacji ma charakter szacunkowy. Również dane dotyczące turystyki w poszczególnych krajach podawane przez WTO nie zawsze są porównywalne. Ich źródłem są badania statystyczne prowadzone w różnych krajach, różnymi metodami.

Podstawową bazą dla oceny i budowania prognoz są badania prowadzone w ramach rządowego Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej, obejmujące dwa zadania finansowane przez Ministerstwo Gospodarki i realizowane przez Instytut Turystyki:

- 1) temat nr 1.30.05 *Turystyka zagraniczna*, obejmujący badania turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski oraz wydatki cudzoziemców w Polsce,
- 2) temat nr 1.30.06 *Aktywność turystyczna Polaków*, obejmujący badania wyjazdów mieszkańców Polski

oraz dwa zadania badawcze finansowane i realizowane przez Główny Urząd Statystyczny:

- 1) temat nr 1.30.11 *Ruch graniczny*,
- 2) temat nr 1.30.03 *Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie*.

Podstawowym źródłem danych międzynarodowych są wydawnictwa i materiały Światowej Organizacji Turystycznej (WTO) oraz publikacje Światowej Rady Podróży i Turystyki (WTTC). W niniejszym opracowaniu wykorzystano również badania *IPK International* dotyczące wyjazdów mieszkańców krajów europejskich.

W opracowaniu posłużono się definicjami opracowanymi przez Światową Organizację Turystyki i przyjętymi przez EUROSTAT.

Ważniejsze definicje terminów używanych w tekście

Odwiedzający. Terminem *odwiedzający* określa się każdą osobę podróżującą do miejsca znajdującego się poza jej zwykłym otoczeniem na czas nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeśli podstawowy cel podróży jest inny niż podjęcie działalności zarobkowej, wynagradzanej w odwiedzanej miejscowości. Podróż powinna się odbywać do miejsca znajdującego się poza zwykłym otoczeniem danej osoby. Pozwala to wyłączyć mniej lub bardziej regularne podróże pomiędzy miejscem nauki lub pracy a domem rodzinnym. Czas pobytu w odwiedzanej miejscowości nie powinien przekroczyć 12 kolejnych miesięcy. Po upływie tego czasu odwiedzający staje się mieszkańcem danej miejscowości (z punktu widzenia statystyki). Głównym celem wizyty nie może być działalność zarobkowa w odwiedzanym miejscu. W ten sposób wyklucza się migracje ludności związane z pracą. Wśród odwiedzających międzynarodowych wyróżniamy dwie kategorie: **turystów i odwiedzających jednodniowych**.

Turysta – odwiedzający, który przynajmniej przez jedną noc korzysta z obiektów zakwaterowania zbiorowego lub kwater prywatnych w odwiedzanym kraju.

Odwiedzający jednodniowy – odwiedzający, który nie nocuje w odwiedzanym kraju.

Wydatki na turystykę to całkowite wydatki konsumpcyjne poniesione przez odwiedzającego lub w jego imieniu na jego podróż oraz pobyt w miejscu docelowym (WTO). Wydatki te mogą być ponoszone zarówno przed podróżą, jak i na terenie odwiedzanego kraju.

Przychody dewizowe z turystyki międzynarodowej to łączne wydatki osób odwiedzających dany kraj, w tym opłaty za transport międzynarodowy na rzecz miejscowych przewoźników oraz wszystkie przedpłaty na dobra i usługi odbierane w kraju docelowym. Należy do nich zaliczyć przychody od odwiedzających jednodniowych, poza przypadkami, kiedy ich wielkość usprawiedliwia ich wyodrębnienie (WTO).

Rodzaje podróży uwzględnione w badaniach turystyki Polaków

1. **Wyjazdy długookresowe** albo tzw. wyjazdy urlopowo-wakacyjne – wyjazdy krajowe na co najmniej 5 dni.
2. **Wyjazdy krótkookresowe** albo (nieprecyzyjnie) „wyjazdy weekendowe” – wyjazdy na 1-4 dni, co najmniej z jednym noclegiem poza miejscem zamieszkania.
3. **Wyjazdy zagraniczne** – wyjazdy przynajmniej z jednym noclegiem za granicą.

Uwaga: uczestnictwo w wyjazdach (podróżach) turystycznych odnosi się do osób, które co najmniej raz wzięły udział w danego rodzaju wyjeździe (podróży); część osób uczestniczy w różnych rodzajach podróży.

1. Tendencje w turystyce światowej i europejskiej

1.1. Światowa i europejska turystyka w 2001 roku

Według danych WTO z czerwca 2002 roku, po ponad pięć dekadach latów stał się w tym czasie, turystyka międzynarodowych podróży na świecie w 2001 roku spadła o 0,6% w stosunku do poprzedniego roku. Warto jednak zauważyć, że w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy 2001 roku liczba ta była wyższa o 2,2% niż w porównywalnym okresie roku 2000, a w ostatnich czterech miesiącach o 3,6% więcej. Również w Europie w 2001 roku sytuacja kształtowała się niemal pozytywnie:

- Liczba przyjazdów do krajów europejskich spadła o 0,6% do 400,3 mln. Zmniejszyło to, podobnie jak w roku poprzednim, znacząco wyciek 50% turystów z podróży międzynarodowych. Około 30% międzynarodowej turystyki w Europie to podróże z krajów europejskich; nieco większy jest udział podróży wewnątrz Europy wśród wyjazdów zagranicznych Europejczyków.
- Spośród regionów europejskich, wzrost liczby przyjazdów nastąpił jedynie w regionie południowym (wzrost o 0,8% do 127,6 mln przyjazdów, zaskakując gołym wzrostem o 32,9%). Region wschodni-środkowo-wschodni utrzymał liczbę przyjazdów na poziomie 2000 roku.

I. OCENA OBECNEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI NA ZAGRANICZNYCH RYNKACH TURYSTYCZNYCH

- Wyniki ogólne badań wykazują, że w 2001 roku liczba przyjazdów spadła o 0,6% na 400,3 mln. Liczba wyjazdów spadła o 0,6% na 399,7 mln. Wzrost liczby przyjazdów nastąpił jedynie w regionie południowym (wzrost o 0,8% do 127,6 mln przyjazdów, zaskakując gołym wzrostem o 32,9%). Region wschodni-środkowo-wschodni utrzymał liczbę przyjazdów na poziomie 2000 roku.

Według komentarzy WTO, kryzys w turystyce międzynarodowej spowodowany był ogólnym spadkiem konsumpcji we wszystkich najważniejszych gospodarkach w tym samym czasie oraz skutkami terrorystycznymi z 11 września 2001 roku i wywołanym przez nich niepokojem. Negatywny wpływ na turystykę miały też takie zdarzenia, jak choroba SARS w Wietnamie, Brazylii, Irlandii i Holandii (spadek liczby przyjazdów o 5-6% w pierwszym półroczu roku 2001), wzrost taryf drogowych (spadek liczby przyjazdów do USA o 2,5% w pierwszym półroczu roku 2001), nie bez znaczenia dla turystyki był też strajk w sektorze lotniczym. Wskazywano również na konflikty izraelsko-palestyński oraz kryzys ekonomiczny w Argentynie. Waryacje te wywarły znaczący wpływ na tempo rozwoju turystyki w przedstawionych regionach świata. Tak ogołościł spadek liczby przyjazdów do Ameryki Południowej i Południowo-Wschodniej oraz do Afryki Południowej. Spośród regionów europejskich największy spadek nastąpił w krajach Europy Południowej, szczególnie w Wielkiej Brytanii i Irlandii, najniższy ze spadków i zminimalizowany

1. Tendencje w turystyce światowej i europejskiej

1.1. Światowa i europejska turystyka w 2001 roku

Według danych WTO z czerwca 2002 roku, po ponad pięćdziesięciu latach stałego wzrostu, liczba międzynarodowych podróży na świecie w 2001 roku spadła o 0,6% w stosunku do poprzedniego roku. Warto jednak zauważyć, że w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy 2001 roku liczba ta była wyższa o 2,9% niż w porównywalnym okresie roku 2000, a w ostatnich czterech miesiącach o 8,6% niższa. Również w Europie w 2001 roku sytuacja kształtowała się niezbyt pomyślnie:

- Liczba przyjazdów do krajów europejskich spadła o 0,6%: do 400,3 mln. Stanowiło to, podobnie jak w roku poprzednim, niecałe 58% wszystkich podróży międzynarodowych. Około 80% międzynarodowej turystyki w Europie to podróże z krajów europejskich; nieco większy jest udział podróży wewnątrz Europy wśród wyjazdów zagranicznych Europejczyków.
- Spośród regionów europejskich, wzrost liczby przyjazdów nastąpił jedynie w regionie południowym (wzrost o 0,8%: do 127,6 mln przyjazdów; zwiększenie udziału w rynku do 31,9%). Region wschodnio-śroziemnomorski utrzymał liczbę przyjazdów na poziomie 2000 roku (14,7 mln przyjazdów, spadek zaledwie o 0,1%). Pozostałe regiony Europy wykazały spadek liczby przyjazdów, największy w regionie północnym (o -4,8%: do 42,0 mln przyjazdów).
- Kraje Europy Północnej (spadek o 2,2 mln) i zachodniej (spadek o 1,0 mln) przyjęły mniej gości niż w 2000 roku. Według wstępnych danych, na północy największy spadek liczby przyjazdów nastąpił w Wielkiej Brytanii (-7,4%) oraz Irlandii (-7%), największy wzrost zaś w Szwecji (+4,7%) i Finlandii (+2,5%). Na zachodzie największy spadek nastąpił w Niemczech (-5,9%), Holandii (tylko w pierwszej połowie roku spadek o 6,3%) i Szwajcarii (-4,4%). Wstępne szacunki wskazują na wzrost liczby przyjazdów do Austrii i Francji (odpowiednio o 1,1% i 1,2%). Kraje Europy Południowej przyjęły o 1,1 mln więcej gości niż w poprzednim roku. Na południu największy wzrost miał miejsce w Chorwacji (+12,4%), Słowenii (+11%) i Hiszpanii (+3,4%), największy zaś spadek – we Włoszech (-5,3%). Region wschodnio-śroziemnomorski miał bardzo zróżnicowane wyniki. Według wstępnych szacunków, nastąpił znaczny wzrost liczby przyjazdów do Turcji (+12,4%), niewielki na Cyprze (+1,1%) i ogromny spadek w Izraelu (-50%).
- Wyniki regionu środkowo-wschodniego pogorszyły się. Liczba przyjazdów spadła o 0,3 mln. W kilku krajach regionu nastąpił wzrost liczby przyjazdów: największy w Bułgarii (+14,4%), Słowacji (+13%) i Estonii (+9%). Na Węgrzech liczba przyjazdów spadła o 1,5%. Spadek nastąpił również w Czechach, Polsce i Rumunii. Udział regionu w rynku europejskim pozostał na poziomie 19%.

Według komentarzy WTO, kryzys w turystyce międzynarodowej spowodowany był ogólnym spadkiem koniunktury we wszystkich najważniejszych dziedzinach gospodarki w tym samym czasie oraz atakami terrorystycznymi z 11 września 2001 roku i wydarzeniami będącymi ich następstwem. Negatywny wpływ na turystykę miały też takie zdarzenia, jak choroba BSE w Wielkiej Brytanii, Irlandii i Holandii (spadek liczby przyjazdów o 5-6% w pierwszych ośmiu miesiącach 2001 r.), wzrost kursu dolara (spadek liczby przyjazdów do USA o 2,5% w pierwszych dziewięciu miesiącach 2001 r.). Nie bez znaczenia dla turystyki był też utrzymujący się w rejonie Środkowego Wschodu konflikt izraelsko-palestyński oraz kryzys ekonomiczny w Argentynie. Wszystkie te wydarzenia znacząco wpłynęły na tempo rozwoju turystyki w poszczególnych regionach świata. Tak więc największy spadek liczby przyjazdów zanotowano w Ameryce Północnej i Południowej oraz Azji Południowej. Spośród regionów europejskich największy spadek zanotowano w krajach Europy Północnej, szczególnie w Wielkiej Brytanii i Irlandii, najsilniej związanych z rynkiem amerykańskim.

Europa Północna, jako jedyny region europejski, odnotowała znaczny spadek liczby przyjazdów jeszcze przed wydarzeniami wrześniowymi. Te ostatnie miały największy negatywny wpływ w odniesieniu do Europy na region wschodnio-śroziemnomorski, środkowo-wschodni oraz zachodni.

Tab. 1. Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie według regionów (w mln)

Region	Przyjazdy w milionach						Zmiana (%)	
	1990	1995	1998	1999	2000	2001	2000/99	2001/00
Świat ogółem	457,2	552,3	626,7	652,2	692,7	692,7	6,8	-0,6
Afryka	15,0	20,1	25	26,3	27,2	28,2	3,4	3,8
Ameryki	92,8	108,9	119,5	122,4	128,4	120,8	5,0	-5,9
Azja Wsch. i Pacyfik	54,6	81,4	87,9	96,8	109,1	115,1	12,7	5,5
Europa ogółem	282,7	323,4	373,7	380,5	402,7	400,3	5,8	-0,6
według regionów:								
Północny	29,1	37,6	43,9	43,6	44,2	42,0	1,2	-4,8
Zachodni	113,8	116,7	131,4	135,7	141,2	140,2	4,0	-0,7
Środkowy i wsch.	43,8	65,8	74,8	73,2	76,1	75,8	4,0	-0,3
Południowy	88,6	91,8	110,5	116,3	126,6	127,6	8,8	0,8
Wsch.-śroziemn.	7,4	11,4	13,1	11,6	14,7	14,7	26,2	-0,1
Bliski Wschód	9,0	13,1	15,3	20,5	23,2	22,5	13,2	-3,1
Azja Płd.	3,2	4,2	5,2	5,8	6,1	5,7	5,4	-6,3

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (WTO); aktualizacja za *Special Report, Number 19, Tourism Recovery Committee for the Mediterranean Region*, World Tourism Organization, czerwiec 2002.

Zła koniunktura gospodarcza spowodowała, że wielu konsumentów ograniczyło się raczej do wewnątrzregionalnych i krajowych podróży, rzadziej wybierając podróże dalekie (międzykontynentalne). Inne konsekwencje złej sytuacji gospodarczej przejawiały się w turystyce skracaniem długości pobytów, częstszym wyborem podróży i zakwaterowania o niższym standardzie oraz ograniczaniem wydatków na podróże.

Konsekwencje wydarzeń z 11 września w dziedzinie turystyki przejawiały się w gwałtownym spadku liczby podróży lotniczych, podróży dalekich (międzykontynentalnych), podróży do regionów leżących w pobliżu potencjalnych stref konfliktu, podróży do arabskiej i muzułmańskiej części świata oraz w znacznym ograniczeniu liczby osób, które podróżowałyby po raz pierwszy. Mniej negatywny bądź nawet pozytywny wpływ miały wydarzenia wrześniowe i ich następstwa na takie segmenty, jak podróże samochodowe, autokarowe i kolejowe (przykładowo we Francji w listopadzie liczba pasażerów lotów krajowych zmalała o 15%, a zarazem liczba podróżnych w pociągach wzrosła o 9%), podróże indywidualne (niezorganizowane), turystyka kulturowa, sportowa itp., odwiedziny u krewnych lub znajomych, podróże krajowe i regionalne (w obrębie danego kontynentu), turyści wielokrotnie podróżujący (doświadczeni podróżnicy).

Rzeczywistość ostro skorygowała optymistyczne przypuszczenia z początku 2001 roku, że kryzys w turystyce pierwszej połowy lat dziewięćdziesiątych (najniższa liczba wyjazdów zagranicznych w Europie w latach 1992-1995) został jednoznacznie przełamany. W pierwszych ośmiu miesiącach 2001 roku obserwowano wzrost podróży światowych o 2,9% w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Okres wrzesień-grudzień 2001 roku przyniósł olbrzymi spadek liczby podróży w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku: w skali świata wyniósł on 8,6%; był najwyższy w Azji Południowej (-24,4%), Ameryce Północnej (-22,6) i Południowej (-15,6). Na

Środkowym Wschodzie i w Afryce Północnej spadki były niższe (-11,4% i -10,0%). Nieznaczna poprawę zaobserwowano w grudniu, kiedy część potencjalnych turystów zdecydowała się nie rezygnować z wyjazdów, a jedynie zmienić ich kierunek: z dalekich podróży na krajowe (lub do krajów sąsiednich). Poczucie zagrożenia oraz zła sytuacja ekonomiczna na większości głównych rynków wysyłających spowodowały, że turyści decydowali się raczej na bardziej rodzinne formy zakwaterowania, a zatem tańsze i dające większe poczucie bezpieczeństwa, dlatego skorzystały na tym głównie takie segmenty, jak turystyka wiejska, zakwaterowanie typu „bed & breakfast”, turystyka kempingowa. Korzystne wyniki miała też turystyka narciarska (ośrodki narciarskie) ze względu na to, że główny sezon dla tego segmentu obejmował okres przed wydarzeniami wrześniowymi lub wystarczająco długo po nich.

Tab. 2. Kraje świata przyjmujące najwięcej turystów zagranicznych (liczba przyjazdów w mln)

Kraj	1998	1999	2000	2001	Zmiana w %		Udział w % 2001
					00/99	01/00	
Francja	70,0	73,0	75,6	76,5	3,5	1,2	11,0
Hiszpania	43,4	46,8	47,9	49,5	2,4	3,4	7,1
USA	46,4	48,5	50,9	45,5	4,9	-10,6	6,6
Włochy	34,9	36,5	41,2	39,0	12,8	-5,3	5,6
Chiny	25,1	27,0	31,2	33,2	15,5	6,2	4,8
W. Brytania	25,7	25,4	25,2	23,4	-0,7	-7,4	3,4
Rosja	15,8	18,5	21,2	.	14,5	.	.
Meksyk	19,4	19,0	20,6	19,8	8,4	-4,0	2,9
Kanada	18,9	19,5	19,7	19,7	1,2	-0,1	2,8
Austria	17,4	17,5	18,0	18,2	2,9	1,1	2,6
Niemcy	16,5	17,1	19,0	17,9	10,9	-5,9	2,6
Węgry	16,8	14,4	15,6	15,3	8,1	-1,5	2,2
Polska	18,8	18,0	17,4	15,0	-3,1	-13,8	2,2

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (WTO), dane za 2001 rok wstępne.

Warto zwrócić uwagę na ograniczoną porównywalność ogłaszanych przez WTO danych o liczbie przyjazdów. Informacje statystyczne gromadzone przez poszczególne kraje są zróżnicowane: w zależności od kraju dotyczą bądź międzynarodowych przyjazdów turystów na granicach (z wyłączeniem odwiedzających jednodniowych), bądź międzynarodowych przyjazdów na granicach (łącznie z odwiedzającymi jednodniowymi) lub też turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego.

1.2. Krótko- i długoterminowe prognozy WTO w zakresie rozwoju turystyki

Według WTO, perspektywy roku 2002 są dość optymistyczne. W pierwszej połowie roku sytuacja na światowym rynku turystycznym powinna wrócić do normalności. Ten korzystny trend powinien być najbardziej widoczny na rynku podróży wewnątrzregionalnych oraz w regionie Oceanu Spokojnego, Europy i Afryce. Azja Wschodnia może spodziewać się bardzo dużego wzrostu z powodu mistrzostw świata w piłce nożnej. Ogólnie rzecz biorąc, warunki gospodarcze wydają się zachętą do podróżowania. Stopy procentowe są wciąż niskie, inflacja jest pod kontrolą, zaufanie konsumentów się poprawia, ceny również są stosunkowo niskie (choć ceny paliw wykazują dużą zmienność). W ostatnim dokumencie (z czerwca 2002 r.) Międzynarodowy Fundusz Walutowy podniósł swoją prognozę globalnego wzrostu gospodarczego w 2002 roku do 2,9%. Oprócz tego na

rynku turystycznym może zaistnieć sytuacja dodatkowego tzw. popytu odroczonego, chociaż ograniczenie oferty operatorów turystycznych może spowodować skutek przeciwny. Na rynku wciąż obserwuje się niepewność co do nowych zamierzeń terrorystów, konfliktu między Izraelem a Palestyną i wzrostu napięcia między Indiami a Pakistanem.

Według bardziej szczegółowych przewidywań WTO, w okresie styczeń-sierpień 2002 roku będzie można obserwować powolny wzrost liczby podróży międzynarodowych, do poziomu sprzed wydarzeń z 11 września 2001 roku. Wrzesień-październik 2002 roku przyniesie znaczny wzrost, w grudniu zaś 2002 roku przewiduje się ponowny spadek liczby podróży.

W związku z kryzysem, który dotknął turystykę w 2001 roku, trudno jeszcze ocenić, jak przebiegać będzie sezon letni 2002 roku. Ale każdy dzień zwiększa optymizm touroperatorów. Sprzedaż pakietów wakacyjnych (wyjazdowych) na dwóch największych europejskich rynkach generujących międzynarodowy ruch turystyczny: w Niemczech i Wielkiej Brytanii, zbliża się do poziomu analogicznego okresu roku ubiegłego.

Tab. 3. Prognozy przyjazdów na świecie według regionów (w mln)

Region	Prognozy		Średnia stopa wzrostu (%)	Udział w rynku (%)
	2010	2020	1995-2020	2020
Świat ogółem	1006,4	1561,1	4,1	100
Afryka	47,0	77,3	5,5	5,0
Ameryki	190,4	282,3	3,9	18,1
Azja Wsch. i Pacyfik	195,2	397,2	6,5	25,4
Europa	527,3	717,0	3,0	45,9
Bliski Wschód	35,9	68,5	7,1	4,4
Azja Płd.	10,6	18,8	6,2	1,2

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (WTO); aktualizacja za *Tourism Market Trends World Overview and Tourism Topics – May 2001 Provisional Edition*.

Brak danych dotyczących turystyki krajowej na poszczególnych rynkach, jednak obserwacje z 2001 roku, wskazujące na wzrost znaczenia wśród turystów poczucia bezpieczeństwa, skracanie odległości przy podejmowaniu podróży oraz skłanianie się raczej ku turystyce samochodowej, pozwalają uznać, że 2002 rok powinien być nienajgorszy dla turystyki krajowej. Chociaż turyści krajowi wydają mniej pieniędzy niż zagraniczni, to korzyści finansowe są dość oczywiste: jeśli turyści zastąpią wyjazdy zagraniczne krajowymi, to po pierwsze, wydatki na turystykę staną się wpływami z turystyki na danych rynkach krajowych, po drugie zaś – zmniejszy się odpływ pieniędzy poza granice krajów. Mówiąc inaczej, nawet jeśli zmniejszą się bezpośrednie wpływy z turystyki, ograniczone w dużej mierze do wydatków turystów krajowych, spadek wydatków na turystykę zagraniczną powinien to zrównoważyć – tak więc bilans wpływów i wydatków turystycznych powinien być korzystny dla rynków poszczególnych krajów.

Długoterminowe prognozy WTO zakładają, że po tym okresie powrotu do normalności nastąpi okres wzrostu. Zakłada się, że średnie roczne tempo wzrostu do 2020 roku będzie wynosiło 4,1%.

Nie nastąpiła znaczna korekta długookresowych prognoz w turystyce. Zakłada się, że:

- liczba podróży na świecie wyniesie w 2020 roku ponad 1500 mln, a wpływy osiągną wartość około 2 bln USD,
- Europa pozostanie najczęściej odwiedzanym regionem świata z ponad 45-procentowym udziałem w światowym rynku,
- spośród regionów Europy największy wzrost liczby przyjazdów odnotują kraje Europy Środkowo-Wschodniej oraz południowo-wschodnie kraje basenu Morza Śródziemnego,
- region Azji Wschodniej i Pacyfiku stanie się drugim po Europie najczęściej odwiedzanym miejscem na świecie, a jego udział wzrośnie do około 25%.

1.3. Turystyka europejska w 2001 roku według badań

IPK International, jedna z najpoważniejszych europejskich firm consultingowych w dziedzinie turystyki, ocenia, że w 2001 roku dorośli mieszkańcy Europy (powyżej 15 roku życia) odbyli 340 mln podróży zagranicznych przynajmniej z jednym noclegiem¹: o 0,9% mniej niż w poprzednim roku. Zarazem jednak liczba udzielonych noclegów wzrosła o 3,2%: do 3,21 mld, co oznacza, że pobyty uległy dalszemu wydłużeniu – średni czas zagranicznej podróży mieszkańca Europy w 2001 roku wyniósł 9,4 nocy.

Znacznie wzrosły łączne wydatki Europejczyków na zagraniczne podróże, osiągając sumę 322 mld euro, co oznacza wzrost o 10,6% w stosunku do roku poprzedniego. Przeciętne wydatki na podróż wyniosły 953 euro, a na jedną noc – 100 euro. Wzrost ten związany był nie tylko ze wzrostem wydatków turystów z krajów, których mieszkańcy najwięcej wydają na turystykę, czyli Brytyjczyków, Szwajcarów i Rosjan, ale też z niekorzystnym kursem euro w stosunku do dolara, zmuszającym Europejczyków podróżujących do strefy dolarowej do poniesienia większych wydatków, oraz z wpływem inflacji na wzrost kosztów podróży.

Ponad dwie trzecie podróży podejmowano w celach wakacyjno-wypoczynkowych (226 mln podróży, co stanowiło 67% ogółu podróży zagranicznych; wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3%). Podróże służbowe i biznesowe stanowiły 16% ogółu podróży (znaczny spadek w stosunku do roku poprzedniego: aż o 11%), a odwiedziny u krewnych lub znajomych – 17% (znaczny wzrost: o 9%).

W 2001 roku można było obserwować wzrost zainteresowania siedmioma typami wyjazdów wakacyjnych. Najbardziej wzrosła liczba wyjazdów *nad morze* (o 2,3 mln), a następnie *wakacji nad wodą* (o 1,6 mln). Liczba *krótkich wakacji na wsi* wzrosła o 1,5 mln, *krótkich objazdów* – o 0,4 mln, *wyjazdów w celu poprawy kondycji fizycznej, zdrowia i urody* (tzw. wellness), podobnie jak *wyjazdów do parków rozrywki* – o 0,3 mln, *wyjazdów na imprezy* (wydarzenia) – o 0,1 mln. Liczba wszystkich pozostałych typów wyjazdów wakacyjno-rekreacyjnych wykazuje stagnację bądź spadek.

Europejczycy deklarują wysoki poziom zadowolenia z podróży wakacyjnych (92%). Do regionów, które budziły największą satysfakcję z podróży wśród turystów, należały w 2001 roku: Azja Zachodnia (98% zadowolonych), Meksyk i Brazylia (po 97%) oraz Azja Wschodnia (96%). Na terenie Europy najwyższe oceny uzyskały następujące kierunki wyjazdów wakacyjnych: Szwecja i Dania (po 96% osób usatysfakcjonowanych), Finlandia (95%), Francja (94%) oraz Niemcy (93%).

¹ Jednocześnie *IPK* szacuje, że łączna liczba podróży mieszkańców Europy wyniosła w 2001 roku 408 mln i była o 0,9% niższa niż w roku poprzednim.

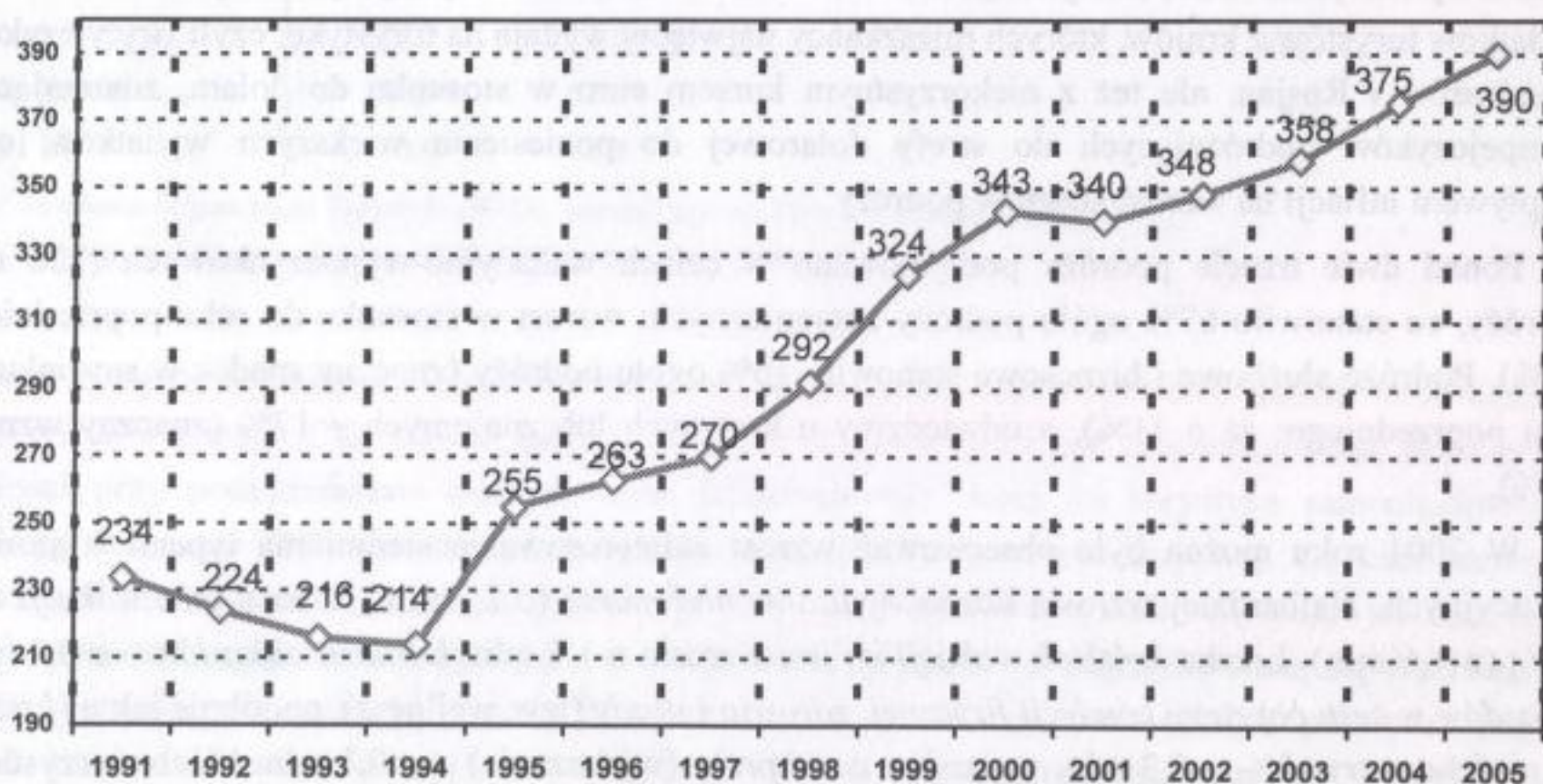
Pomimo tak wysokiego poziomu zadowolenia z podróży, tylko 63% badanych zamierza w bliskiej przyszłości ponownie wyjechać do tego samego kraju. Ewentualność takiego wyjazdu przewiduje 23% turystów; 14% raczej nie zamierza wyjechać ponownie w to samo miejsce.

Blisko 94 mln (23%) zagranicznych podróży Europejczyków w 2001 roku zrealizowali mieszkańcy Niemiec. Kraj ten jest niezaprzeczalnym liderem w Europie pod względem generowania międzynarodowego ruchu turystycznego. Kolejne miejsca zajęły: Wielka Brytania – 65 mln (16% ruchu wyjazdowego w Europie w 2001 r.), Francja – 29 mln (7%), Holandia – 24 mln (6%) oraz Włochy – ponad 21 mln (5%).

Prognozy IPK na 2002 rok są optymistyczne. Już w pierwszych dwóch kwartałach 2002 roku wystąpią pierwsze objawy ożywienia popytu w turystyce zagranicznej. Trzeci kwartał przyniesie wyraźny, choć powolny wzrost, który zdecydowanie nasili się w czwartym kwartale. W skali całego 2002 roku nastąpi wzrost liczby podróży międzynarodowych o 2% w stosunku do 2001 roku (o 1% w stosunku do najlepszego w zagranicznej turystyce 2000 r.).

Według prognoz długoterminowych IPK, rynek europejski podróży międzynarodowych wchodzi w fazę szybkiego wzrostu. Incydentalne wydarzenia, głównie ze sceny politycznej, mogą jedynie chwilowo zakłócić linię wzrostową trendu. Przewiduje się, że w 2005 roku liczba podróży zagranicznych dorosłych² mieszkańców Europy wzrośnie do 390 mln.

Rys. 1. Prognoza liczby podróży międzynarodowych w Europie w mln (osoby powyżej 15 roku życia)

Źródło: European Travel Monitor; IPK International Monachium.

Miejsce turystyki w gospodarce światowej według oszacowań WTTC

Według szacunków WTTC, wydarzenia 11 września 2001 roku spowodowały w okresie 2001-2002 spadek popytu turystycznego o 7,4%. Stał się on powodem zmniejszenia zatrudnienia w turystyce o ponad 10 mln miejsc pracy. WTTC szacuje, że Stany Zjednoczone oraz Niemcy to kraje najbardziej dotknięte kryzysem wywołanym przez wydarzenia z 11 września. Na przełomie lat

² W wieku 15 lat i więcej.

2001-2002 zmniejszenie popytu turystycznego w tych krajach szacuje się odpowiednio na 92,3 mld i 24,7 mld USD. WTTC przewiduje, że kryzys zostanie zażegnany w drugiej połowie 2002 roku. W skali całego roku 2002 przewiduje się wzrost popytu turystycznego o 6% oraz wzrost liczby miejsc pracy w turystyce o 6,8 mln.

W 2001 roku, według szacunków WTTC, łączny popyt turystyczny na świecie wyniósł ok. 4,1 bln USD (w 2000 r. 4,3 bln USD, przewidywania na 2002 r. mówią o 4,2 bln USD) i do 2012 roku wzrośnie ponad dwukrotnie (do ok. 8,6 bln USD). Średnie roczne tempo wzrostu popytu w latach 2002-2012 wyniesie ok. 4,5%.

W 2001 roku w skali całego świata przemysł związany z turystyką i podróżami przyczynił się do wytworzenia 3,7% GDP – Produktu Krajowego Brutto (1 181 mld USD). W okresie 2002-2012 spodziewany jest wzrost tego wskaźnika do 3,8% (2 271 mld USD). W przemyśle turystycznym w 2001 roku znalazło zatrudnienie 73,2 mln osób (2,9% ogółu miejsc pracy). Szacuje się, że do 2012 roku zatrudnienie wzrośnie do 90,8 mln osób (3,1% zatrudnionych ogółem).

Wpływ szeroko rozumianej gospodarki turystycznej jest znacznie większy: szacuje się, że jej udział w GDP wzrośnie z 10,1% w 2001 roku (3 225 mld USD) do 10,6% (6 352 mld USD) w 2012 roku. Liczba zatrudnionych w 2001 roku wyniosła 199,8 mln osób (7,9% zatrudnienia ogółem) i powinna wzrosnąć w ciągu najbliższych dziesięciu lat do 249,5 mln (8,6% miejsc pracy ogółem).

Tradycyjne rynki turystyczne, takie jak Francja, USA i Wielka Brytania, będą według WTTC utrzymywały swoje miejsce wśród rozwijających się rynków w dziedzinie turystyki i podróży. Jednak w okresie najbliższych dziesięciu lat rynkiem o najszybszym rozwoju na świecie będzie Turcja, gdzie popyt turystyczny będzie rosł w tempie 10,2% rocznie. Drugie i trzecie miejsce zajmą Indie i Chiny, gdzie wzrost popytu osiągnie odpowiednio 9,7% oraz 8,5% rocznie.

WTTC szacuje, że w 2001 roku łączny popyt turystyczny w Europie wyniósł ok. 1,4 bln USD (w 2000 r. 1,5 bln USD, przewidywania na 2002 r. mówią o 1,5 bln USD) i do 2012 roku wzrośnie do ok. 3,2 bln USD). Średnie roczne tempo wzrostu popytu w latach 2002-2012 wyniesie ok. 4,3%.

W 2001 roku europejski przemysł związany z turystyką i podróżami przyczynił się do wytworzenia 3,7% GDP (367 mld USD). W okresie 2002-2012 spodziewany jest wzrost tego wskaźnika do 3,9% (726,7 mld USD). W przemyśle turystycznym w 2001 roku znalazło zatrudnienie 12,3 mln osób (3,6% ogółu miejsc pracy). Szacuje się, że do 2012 roku zatrudnienie wzrośnie do 15,0 mln osób (4,1% zatrudnionych ogółem).

1.4. Nowe trendy w turystyce europejskiej

Szczegółowe informacje dotyczące nowych trendów w turystyce światowej i europejskiej zostaną przedstawione w specjalnym raporcie *International Travel Trends 2001 & 2002*, który ukaże się w listopadzie 2002 roku jako wspólne wydawnictwo *IPK International* (Münich), *European Travel Commission* (Brussels) oraz *World Tourism Organization* (Madrid). Wszystkie dalsze informacje oparte zostały na wstępnych materiałach przygotowanych przez organizacje międzynarodowe.

Wydarzenia roku 2001 wzmocniły i przyspieszyły obserwowane od kilku lat zmiany w poszczególnych segmentach turystyki. Likwidacja granic między państwami Unii Europejskiej i wprowadzenie euro przyspieszyły proces zaniku rozróżnienia między turystyką krajową a międzynarodową. Ogromny rozwój tanich form transportu lotniczego, zwłaszcza tanich połączeń lotniczych między stolicami europejskimi i przewozów czarterowych, spowodował zmianę konfiguracji dostępnych atrakcji turystycznych. Jak przewidują specjaliści, nawet wydarzenia z 11 września i wzrost międzynarodowego terroryzmu tylko na krótko mogą zahamować istniejące trendy.

Do najważniejszych europejskich trendów w turystyce wypoczynkowej zaliczyć należy:

1. Zahamowanie tendencji spadkowych w wyjazdach nad Morze Śródziemne. Zjawisko to związane jest ze znacznym rozszerzeniem oferty aktywnego wypoczynku nad morzem oraz ze wzrostem zainteresowania wyjazdami poza głównym sezonem (atrakcyjne ceny zwiększają zainteresowanie uboższych grup społecznych wyjazdami).
2. Wzrost zainteresowania sportami zimowymi, a szczególnie alpejskimi centrami sportów zimowych. Zimowe Alpy stają się jedną wspólną marką turystyczną dla wszystkich krajów alpejskich.
3. Dzięki tanim przelotom weekendowym, często w cenie poniżej 100 euro – wzrost liczby krótkich pobyków w cywilizacyjnych i kulturalnych stolicach europejskich wyjazdy te stają się elementem życia codziennego. Coraz częściej związane są z wielkimi wydarzeniami kulturalnymi (koncerty, wystawy, tournée światowej sławy artystów, premiery teatralne i uroczyste rozpoczęcia sezonów, a także festiwale i konkursy) lub sportowymi (mistrzostwa świata i Europy, a także zawody o puchar świata, które mają swoją często wielotysięczną publiczność, przenoszącą się z zawodnikami z jednego stadionu na drugi).
4. Dynamiczny rozwój turystyki morskiej, przechwytyjącej najbogatszy segment turystów; obejmuje ona trzy podstawowe typy podróży:
 - rejsy luksusowymi statkami pasażerskimi, które zwłaszcza dla bogatszej, starszej klienteli stają się sposobem na życie,
 - rejsy luksusowymi statkami żaglowymi z liczną, młodą załogą (najczęściej studentami),
 - rejsy jachtami żaglowymi lub motorowymi wzdłuż wybrzeży Morza Śródziemnego, wokół Wysp Brytyjskich, fiordami norweskimi czy po Morzu Bałtyckim.
5. Rozwój wodnej turystyki śródlądowej, a zwłaszcza:
 - wielodniowe rejsy statkami (o standardzie coraz bardziej zbliżonym do statków morskich) po najłynniejszych rzekach Europy,
 - rejsy barkami i łodziami motorowymi o standardzie zbliżonym do najlepszych przyczep kempingowych lub jachtów morskich,
 - spływy canoe lub, rzadziej, kajakami po atrakcyjnych krajobrazowo rzekach.
6. Wyjazdy podmiejskie do coraz bardziej rozwijających się centrów rozrywkowo-handlowych – atrakcyjnych dla trzypokoleniowej rodziny, łączących sport, rekreację, atrakcje kulturalne i zakupy z atrakcyjnymi formami spędzania wieczoru, gastronomią i dobrą bazą noclegową. Obserwuje się też renesans wyjazdów podmiejskich związanych z pobytem na łonie natury.

Do dynamicznie rozwijających się segmentów należą również niektóre formy turystyki biznesowej. W Europie do ważniejszych należy zaliczyć:

1. Wzrost zainteresowania wyjazdowymi formami doskonalenia umiejętności zawodowych, hobby itp. Szczególnie poszukiwane są różne formy intensywnego szkolenia realizowanego w atrakcyjnej formie i otoczeniu.
2. Różne formy spotkań pracowników jednej firmy. Zmiany systemu pracy, wzrost intensywności i lepsze wykorzystanie czasu pracy zmniejszają liczbę kontaktów między pracownikami. Kierownictwa firm doceniające rolę nieformalnych spotkań pracowników coraz częściej organizują spotkania wyjazdowe.
3. Rozwój imprez targowych i workshopów.

Należy zwrócić uwagę, że zahamowanie tendencji spadkowych w wyjazdach nad Morze Śródziemne i wzrost zainteresowania sportami zimowymi, zwłaszcza w ośrodkach alpejskich, w znacznej mierze wpływają na spadek zainteresowania przyjazdami do Polski. Także dynamiczny rozwój turystyki morskiej i wodnej śródlądowej oraz tanich weekendowych przelotów do miast stwarza poważne zagrożenia dla polskiej oferty. Te obserwowane od kilku lat trendy w turystyce europejskiej, przy braku podobnych ofert ze strony polskiej, są istotnymi przyczynami spadku zainteresowania naszym krajem.

Tabela 4. Przyjazdy cudzoziemców do Polski według granic (tys. osób)

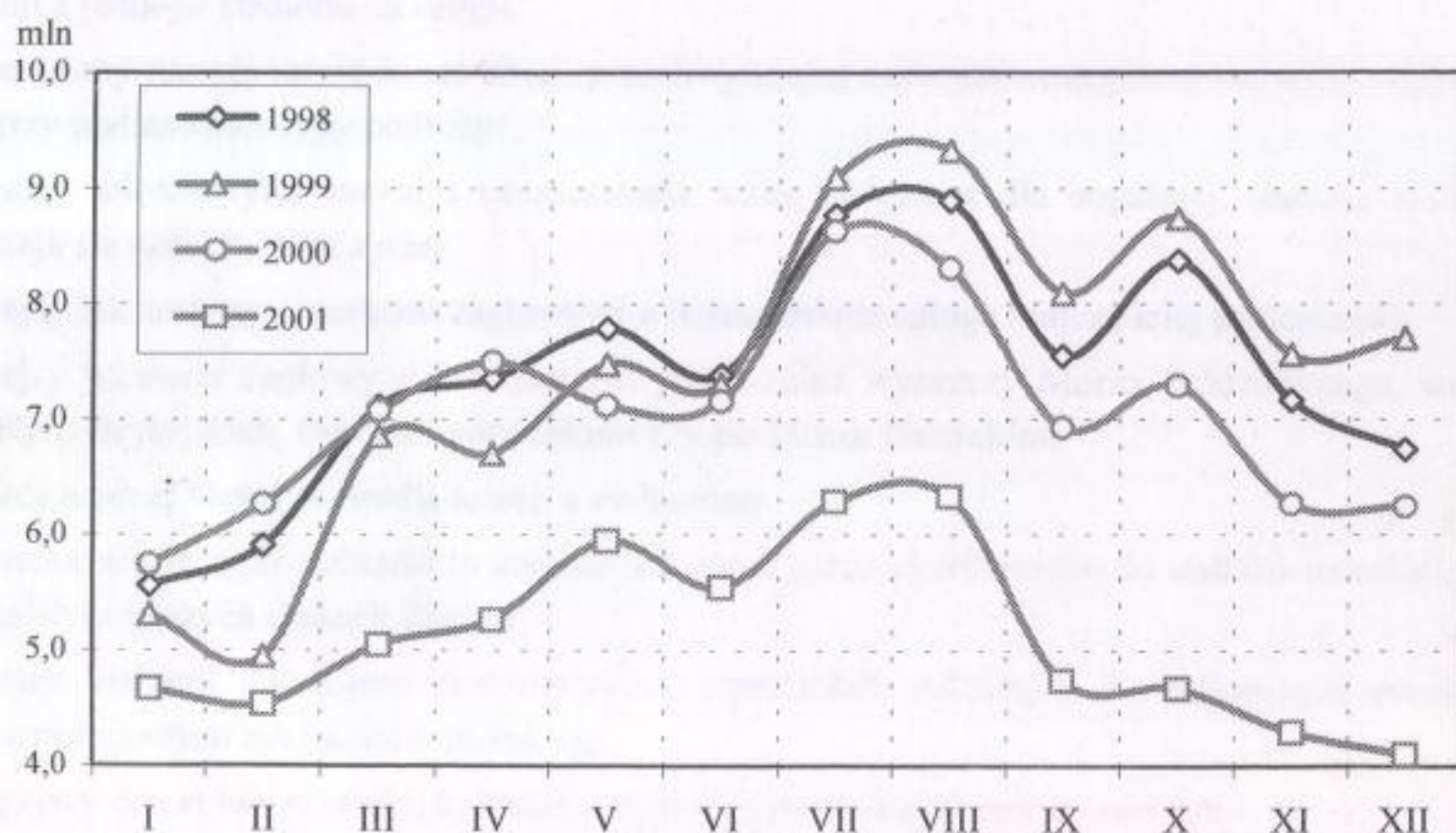

2. Przyjazdy do Polski

2.1. Przyjazdy ogółem

Do 1999 roku obserwowano systematyczny wzrost liczby przyjazdów cudzoziemców do Polski (przekroczeń granicy). W 2000 roku po raz pierwszy odnotowano spadek liczby przyjazdów o 5,2%. Spadek ten pogłębił się w 2001 roku, kiedy to Straż Graniczna odnotowała 61,4 mln przyjazdów cudzoziemców do Polski (zarówno turystów, jak i odwiedzających jednodniowych). W ciągu całego roku przez wszystkie kolejne miesiące następował spadek liczby przyjazdów w porównaniu z odpowiednimi miesiącami roku poprzedniego. W skali całego roku spadek ten wyniósł 27,3%.

Rys. 2. Przyjazdy cudzoziemców do Polski według miesięcy (przekroczenia granicy)

Źródło: GUS na podstawie danych Straży Granicznej.

Na tak duży spadek liczby przyjazdów cudzoziemców w latach 1999-2001 w pierwszym rzędzie wpłynęło zmniejszenie się o 34,7% liczby odwiedzających jednodniowych (z 71,1 mln do 46,4 mln), a zwłaszcza spadek o 44,2% liczby odwiedzających jednodniowych z Niemiec (z 46,8 mln do 26,1 mln) oraz o 32,9% – z Czech i Słowacji (z 17,3 mln do 11,6 mln). Warto zwrócić uwagę, że w tym samym okresie liczba odwiedzających jednodniowych zza wschodniej granicy wzrosła o 27,0% (z 6,3 mln do 8,0 mln). W porównaniu z 1999 rokiem największe spadki liczby odwiedzających jednodniowych odnotowano w ostatnim kwartale 2001 roku, a więc w miesiącach wzmożonych zakupów. Spadek przyjazdów na granicy zachodniej i południowej był spowodowany głównie relatywnym wzrostem cen (wzmocnieniem polskiej złotówki przy osłabieniu marki niemieckiej i euro) oraz wyrównywaniem się cen na granicy południowej. Szereg innych, bardziej szczegółowych czynników przedstawimy przy omawianiu wizyt odwiedzających jednodniowych.

W roku 2001 po raz pierwszy od kilku lat nastąpił spadek liczby przyjazdów na granicy wschodniej, zwłaszcza z Białorusią i Federacją Rosyjską (Obwód Kaliningradzki), gdzie w poprzednich latach obserwowano największy wzrost ruchu przyjazdowego. Jedynym wyjątkiem była Ukraina, skąd kolejny już rok nastąpił wzrost liczby przyjazdów. Utrzymuje się obserwowany od kilku lat znaczny spadek liczby przyjazdów na granicy ze Słowacją i Czechami. Kolejny, drugi już rok obserwuje się znaczny spadek ruchu przyjazdowego na granicy z Niemcami.

W 2001 roku zmniejszyło się nasilenie ruchu tranzytowego wschód-zachód na przejściu w Świecku, choć nadal pozostaje ono głównym przejściem tranzytowym dla tego kierunku, oraz w Słubicach. Wzrosło znaczenie ruchu tranzytowego na przejściu w Jędrzychowicach (które wysunęło się na drugie miejsce pod względem znaczenia dla ruchu tranzytowego w kierunku wschód-zachód) oraz w Olszynie, Kołbaskowie i Kostrzynie. Wzrosła rola Jakuszyc jako przejścia obsługującego ruch tranzytowy z północno-zachodniej Europy na południe. Z roku na rok notuje się w Jakuszycach większą liczbę przyjazdów mieszkańców Holandii, podobnie jak na przejściu Porajów-Hradek (w 2001 r. odpowiednio 32,5 tys. i 26,0 tys.). Jednocześnie od trzech lat w Jakuszycach notuje się spadek liczby przyjazdów Szwedów i Duńczyków. W 2001 roku spadek ten był znaczny, zwłaszcza w odniesieniu do Duńczyków, których liczba przyjazdów na tym przejściu zmalała z 5,2 tys. w 2000 roku do 3,2 tys. w 2001 roku; liczba przyjazdów Szwedów zmalała z 1,6 tys. do 1,0 tys.

Tab. 4. Przyjazdy cudzoziemców do Polski według granic (w tys.)

Granice	1999 w tys.	2000 w tys.	2001 w tys.	2000/1999 w %	2001/2000 w %	2001/1999 w %
Przyjazdy ogółem	89 117,9	84 514,9	61 431,3	94,8	72,7	68,9
Z Niemcami	52 448,2	47 046,6	29 606,5	89,7	62,9	56,4
Z Czechami	18 239,1	16 803,2	13 442,4	92,1	80,0	73,7
Ze Słowacją	3 512,2	3 133,4	2 016,6	89,2	64,4	57,4
Z Ukrainą	4 840,6	5 743,3	5 941,6	118,6	103,5	122,7
Z Białorusią	5 124,9	6 514,8	5 610,0	127,1	86,1	109,5
Z Litwą	1 483,9	1 390,1	1 373,4	92,7	98,8	92,6
Z Rosją	1 059,8	1 210,0	1 042,0	114,2	86,1	98,3
Granica morska	1 339,8	1 512,7	1 224,5	112,9	80,9	91,1
Lotniska	1 069,4	1 160,7	1 174,2	108,5	101,2	109,8

Źródło: GUS, obliczenia Instytutu Turystyki.

Utrzymująca się od dłuższego czasu tendencja wzrostowa w ruchu lotniczym od września 2001 roku uległa odwróceniu. Jeszcze w sierpniu liczba przyjazdów cudzoziemców w portach lotniczych była wyższa o 12,5% niż w sierpniu roku poprzedniego. We wrześniu natomiast liczba przyjazdów spadła o 6,1% (czyli o 7 tys.), w październiku, podobnie jak w listopadzie, o 15,8% (odpowiednio o 16,5 tys. oraz 13,7 tys.), a w grudniu o 11,2% (o 11,2 tys.). Pomimo tak wielkich spadków liczby przyjazdów w ruchu lotniczym w ostatnich miesiącach, w skali całego roku nastąpił nieznaczny wzrost (o 1,2%).

Tab. 5. Przyjazdy cudzoziemców według rodzaju przejść granicznych (w tys.)

Przejście	1999 w tys.	2000 w tys.	2001 w tys.	2001/2000 w %	2001/1999 w %
Drogowe	83 891	78 638	56 353	71,7	67,2
Kolejowe	2 502	2 952	2 436	82,5	97,4
Portowe i rzeczne	1 656	1 765	1 468	83,2	88,6
Lotniska	1 069	1 161	1 174	101,2	109,8
Razem	89 118	84 515	61 431	72,7	68,9

Źródło: GUS, obliczenia Instytutu Turystyki.

Spadek liczby przyjazdów cudzoziemców do Polski w latach 1999-2001 miał miejsce głównie na przejściach drogowych (podróżujący samochodami, autobusami i pieszo) oraz na przejściach portowych i rzecznych (gdzie ponad 40% udziału ma przejście promowe w Nowym Warpnie, wykorzystywane głównie przez kupujących). Brak jeszcze danych dotyczących ruchu samochodami osobowymi w roku 2001, ale porównując lata 1998-2000 należy stwierdzić, że liczba zagranicznych samochodów osobowych przyjeżdżających do Polski w roku 2000 była o 7,3% niższa niż w roku 1998, przy czym na granicy zachodniej o 5,8%, a na południowej aż o 28,1%.

Tab. 6. Przyjazdy cudzoziemców do Polski według krajów (w tys.)

2002

Kraje	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2000=100
Ogółem	87438,6	87817,4	88592,4	89117,9	84514,9	61431,3	72,7
Niemcy	46713,1	49589,3	51572,8	53787,9	48902,7	31010,5	63,4
Czechy	18526,6	16793,1	16807,8	13491,0	11985,0	9276,1	77,4
Ukraina	5212,9	5351,5	4824,4	5302,8	6184,4	6417,7	103,8
Białoruś	3808,9	3804,7	2625,7	4640,3	5919,6	5197,1	87,8
Słowacja	5423,3	4173,6	4541,6	4234,4	3913,9	2642,1	67,5
Rosja	2165,7	2036,2	2061,8	2114,0	2275,2	1969,2	86,5
Litwa	1408,3	1719,3	1720,0	1449,5	1414,3	1393,2	98,5
Łotwa	466,9	491,6	533,4	482,1	421,0	411,7	97,8
Holandia	348,9	347,8	390,4	371,3	401,6	337,2	84,0
Austria	388,6	371,1	367,4	285,0	304,2	297,5	97,8
USA	216,8	238,8	270,2	260,7	288,1	267,8	92,9
Francja	303,3	340,5	357,3	344,4	291,7	230,5	79,0
Estonia	334,9	363,0	395,5	351,9	258,5	221,8	85,8
Wielka Brytania	217,5	232,0	247,6	236,0	240,3	221,7	92,3
Szwecja	199,3	212,0	233,6	207,7	205,2	191,6	93,4
Włochy	178,5	190,7	194,2	185,5	190,7	189,0	99,1
Węgry	203,3	206,3	187,7	163,3	143,0	137,0	95,8
Dania	144,0	153,2	152,1	174,4	143,9	122,7	85,3
Belgia	149,9	175,0	181,2	176,6	160,4	111,9	69,7
Kazachstan	68,4	88,5	97,5	77,6	105,1	61,3	58,4
Norwegia	54,3	58,6	63,2	60,2	57,0	60,2	105,7
Finlandia	53,3	64,4	77,5	70,8	65,9	56,3	85,5

Kraje	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2000=100
Mołdowa	140,5	117,8	83,0	69,4	83,9	50,1	59,7
Bułgaria	56,0	63,8	51,0	41,4	34,8	48,4	139,1
Izrael	26,8	27,6	28,5	31,8	39,3	43,5	110,6
Rumunia	131,7	90,5	67,1	51,0	48,4	43,5	89,7
Szwajcaria	66,1	68,6	63,0	62,3	45,1	41,6	92,3
Hiszpania	47,7	49,0	50,8	48,0	42,7	38,0	89,0
Grecja	35,1	38,0	38,8	33,9	29,9	29,2	97,5
Japonia	17,1	18,9	17,7	22,7	26,4	25,0	94,6
Kanada	24,6	25,6	23,7	22,0	21,1	19,3	91,4

Źródło: GUS na podstawie danych Straży Granicznej.

Przytoczone dane dotyczą wszystkich przyjazdów cudzoziemców do Polski. Obejmują one zarówno gości jednodniowych, jak i turystów (czyli tych cudzoziemców, którzy spędzili w Polsce co najmniej jedną noc, lecz nie pozostawali dłużej niż przez rok).

Analizując ruch przyjazdowy według kraju pochodzenia stwierdzamy, że:

- z krajów ościennych (Niemcy, Czechy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Litwa, Rosja) zanotowano 57,9 mln przyjazdów (łącznie spadek o 28,2%): nastąpił znaczny spadek liczby przyjazdów ze wszystkich tych krajów, szczególnie z Niemiec i Słowacji, z wyjątkiem Ukrainy, skąd nastąpił niewielki wzrost;
- z Estonii, Łotwy i innych krajów WNP było ponad 750 tys. przyjazdów (spadek o 15,1%);
- liczba przyjazdów z pozostałych (niasąsiednich) krajów wyniosła 2,77 mln (spadek o 8,6%);
- do najważniejszych rynków europejskich należą: Holandia (337 tys. wizyt – spadek o 16%), Austria (297 tys. – nieznaczny spadek, o 2,2%) i Francja (230 tys. – spadek o 21%);
- stosunkowo wysokie liczby przyjazdów, pomimo spadków, zanotowano z Wielkiej Brytanii (222 tys.), Szwecji (192 tys.) oraz Włoch (189 tys. – minimalny spadek, o 0,9%). Przyjazdy z Węgier (137 tys.), Danii (123 tys.) i Belgii (112 tys.) wykazują dalszy spadek, szczególnie z Belgii (o 30,3%);
- wzrost liczby przyjazdów zanotowano jedynie z krajów, skąd przyjeżdża do Polski stosunkowo mało osób (poniżej 100 tys. przyjazdów rocznie); największy z Bułgarii (o 39,1%, 48 tys. przyjazdów), Chorwacji (o 11,4%, 23,5 tys.), Portugalii (o 7,8%, 16 tys.), Irlandii (o 7,2%, 17 tys.) i Norwegii (o 5,7%, 60 tys.);
- zwraca uwagę utrzymujący się znaczny wzrost liczby przyjazdów z Izraela (o 10,6%), gdy liczba przyjazdów z pozostałych rynków pozaeuropejskich, wykazująca w ostatnich latach znaczny wzrost, w 2001 roku uległa zmniejszeniu (Stany Zjednoczone Ameryki – 268 tys. przyjazdów, spadek o 7,1%, Japonia – 25 tys., spadek o 5,4%, Korea Płd. – 15 tys., spadek o 1,5%).

2.2. Przyjazdy turystów do Polski

Instytut Turystyki szacuje, że wśród osób odwiedzających Polskę w 2001 roku było około 15 mln turystów³, a więc cudzoziemców, którzy spędzili u nas przynajmniej jedną noc. Oznacza to spadek o 13,8% w stosunku do poprzedniego roku. W roku 1997 Polskę odwiedziło 19,5 mln turystów i od tego czasu ich liczba stale spada. W latach 1997-2001 spadek ten wyniósł 23,1%.

Rozpatrując oddzielnie kraje sąsiadujące z Polską i pozostałe, można stwierdzić następujące zmiany w latach 1997-2001:

- w grupie krajów sąsiednich spadek liczby przyjazdów turystów dotyczył wszystkich krajów; najbardziej zmalała liczba przyjazdów z Rosji (-38,8%), Czech (-31,1%), Niemiec (-33,8%) i Litwy (-23,6%); mniejszy spadek dotyczył Słowacji (-11,1%), Białorusi (-10,9%) i Ukrainy (-6,2%);
- w grupie niesąsiednich krajów WNP i krajów bałtyckich odnotowano wysokie spadki liczby przyjazdów turystów z Estonii (-36,7%) i Łotwy (-17,5%) oraz bardzo znaczny spadek przyjazdów z niesąsiednich krajów WNP (-58,3%);
- w grupie pozostałych krajów nie sąsiadujących z Polską ogólny spadek liczby przyjazdów turystów wyniósł 14,9%; największy był z Rumunii (ok. -55%), Węgier (ok. -35 %), Belgii (ok. -35%) i Francji (ponad -30%), nieco mniejszy – z Austrii i Danii (po ok. -20%);
- wysokie spadki liczby przyjazdów (powyżej 20%) odnotowano także z kilku niewielkich rynków, takich jak Szwajcaria, Kanada i Hiszpania;
- duże wzrosty liczby przyjazdów turystów dotyczyły trzech krajów zamorskich: Izraela (+55,7%), Japonii (+32,2%) i USA (+12,2%).

Tab. 7. Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski według krajów (w tys.)

Kraje	1997	1998	1999	2000	2001	2000=100	2001/1997
Świat ogółem	19 520	18 780	17 950	17 400	15 000	86,2	-23,2%
Niemcy	6 650	6 700	6 450	5 920	4 400	74,3	-33,8%
Ukraina	3 285	3 180	2 920	3 090	3 080	99,7	-6,2%
Białoruś	2 335	1 730	2 180	2 370	2 080	87,8	-10,9%
Rosja	1 600	1 360	1 160	1 140	980	86,0	-38,8%
Litwa	1 100	1 140	960	850	840	98,8	-23,6%
Łotwa	400	460	410	360	330	91,7	-17,5%
Estonia	300	340	300	220	190	86,4	-36,7%
Inne kraje WNP	240	180	150	170	100	58,8	-58,3%
Czechy	360	340	300	250	230	92,0	-36,1%
Słowacja	90	100	90	90	80	88,9	-11,1%
Pozostałe kraje	3160	3250	3030	2940	2 690	91,5	-14,9%

Źródło: oszacowania Instytutu Turystyki w Warszawie.

³ Uwaga: oszacowane liczby turystów należy traktować jako przybliżone. Nie ma dotąd metod dokładnego pomiaru liczby przyjeżdżających do Polski turystów, tj. cudzoziemców spędzających w naszym kraju co najmniej jedną noc. Dotyczy to zwłaszcza przyjezdnych z krajów sąsiednich.

Należy również podkreślić następujące zmiany, które zaszły w 2001 roku w porównaniu z rokiem 2000:

- w grupie krajów sąsiednich spadek liczby przyjazdów turystów dotyczył wszystkich krajów; najbardziej zmalała liczba przyjazdów z Niemiec (-25,7%), Rosji (-14,0%), Białorusi (-12,2%) i Słowacji (-11,1%); minimalnie – z Ukrainy (-0,3%) i Litwy (-1,2%);
- w grupie niesąsiednich krajów WNP i krajów bałtyckich nastąpił kolejny spadek, ale mniejszy niż w poprzednim roku, liczby przyjazdów turystów z Estonii (-13,6%) i Łotwy (-8,3%), oraz bardzo znaczny spadek liczby przyjazdów z niesąsiednich krajów WNP (-41,2%);
- udział wizyt jednodniowych z pozostałych krajów nie sąsiadujących z Polską jest stosunkowo niewielki, toteż możemy stwierdzić te same tendencje, które zostały zasygnalizowane wcześniej w odniesieniu do liczby przyjazdów ogółem. Oznacza to ogólny spadek liczby przyjazdów z tych krajów o 8,5%, przy jednoczesnym wzroście liczby przyjazdów z krajów o stosunkowo niedużym znaczeniu dla Polski (poniżej 100 tys. przyjazdów rocznie), największy z Bułgarii, Chorwacji, Izraela, Portugalii, Irlandii i Norwegii.

2.3. Turyści zagraniczni w rejestrowanej bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania

Od 1996 roku obserwuje się systematyczny, choć niewielki spadek liczby turystów zagranicznych w rejestrowanej bazie noclegowej. W latach 1996-2001 spadek ten wyniósł 17,6% (3,5% rocznie).

Tab. 8. Turyści zagraniczni w rejestrowanej bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania^{*} w latach 1995-2001

Rok	Korzystający ogółem	Korzystający z bazy typu hotelowego ^{**}
1995	3 702 440	2 791 899
1996	3 832 668	3 020 345
1997	3 628 264	2 918 855
1998	3 386 703	2 695 242
1999	3 228 997 ^{***}	2 404 919 ^{***}
2000	3 117 146	2 504 510
2001	3 157 928	2 488 198

^{*} Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

^{**} Hotele, motele, pensjonaty.

^{***} Oszacowania Instytutu Turystyki na podstawie danych GUS za okres styczeń-wrzesień.

Źródło: dane GUS, za 2001 rok dane wstępne.

W 2001 roku zarejestrowano na terenie Polski 3,16 mln turystów zagranicznych w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania (wstępne dane GUS). W podanej liczbie nie uwzględniono korzystających z kwater prywatnych i agroturystycznych. Instytut Turystyki w Warszawie szacuje, że faktyczna liczba osób korzystających z powyższej bazy jest większa o około 30%.

W 2001 roku zahamowany został obserwowany od kilku lat spadek liczby zagranicznych turystów korzystających z rejestrowanej bazy noclegowej w Polsce. W 2001 roku było o 1,3% turystów z zagranicy więcej niż w roku poprzednim, ale o 17,6% mniej niż w 1996 roku (najwyższa liczba korzystających w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych).

Turyści zagraniczni korzystający z rejestrowanej bazy noclegowej wybierają najchętniej bazę typu hotelowego (hotele, motele i pensjonaty). Udział korzystających z tego typu bazy w ogólnej liczbie zagranicznych turystów korzystających z bazy zbiorowego zakwaterowania utrzymuje się od lat na poziomie 75-80%. Liczba korzystających wykazuje trend spadkowy od 1997 roku. W 2001 roku z hoteli, moteli i pensjonatów skorzystało około 2,5 mln gości zagranicznych, nieznacznie mniej (o niecałe 1%) niż w roku poprzednim.

Największy wzrost liczby korzystających z rejestrowanej bazy noclegowej zanotowano wśród gości z Włoch (o 17,6% w stosunku do 2000 r.), Rosji (o 16,2%), Norwegii (o 13,7%), Białorusi (o 13,5%) i Francji (o 11,5%), a największy spadek – wśród gości z Kanady (o 25,1%), Danii (o 19,0%), Finlandii (o 10,4%) oraz Szwecji (o 8,0%).

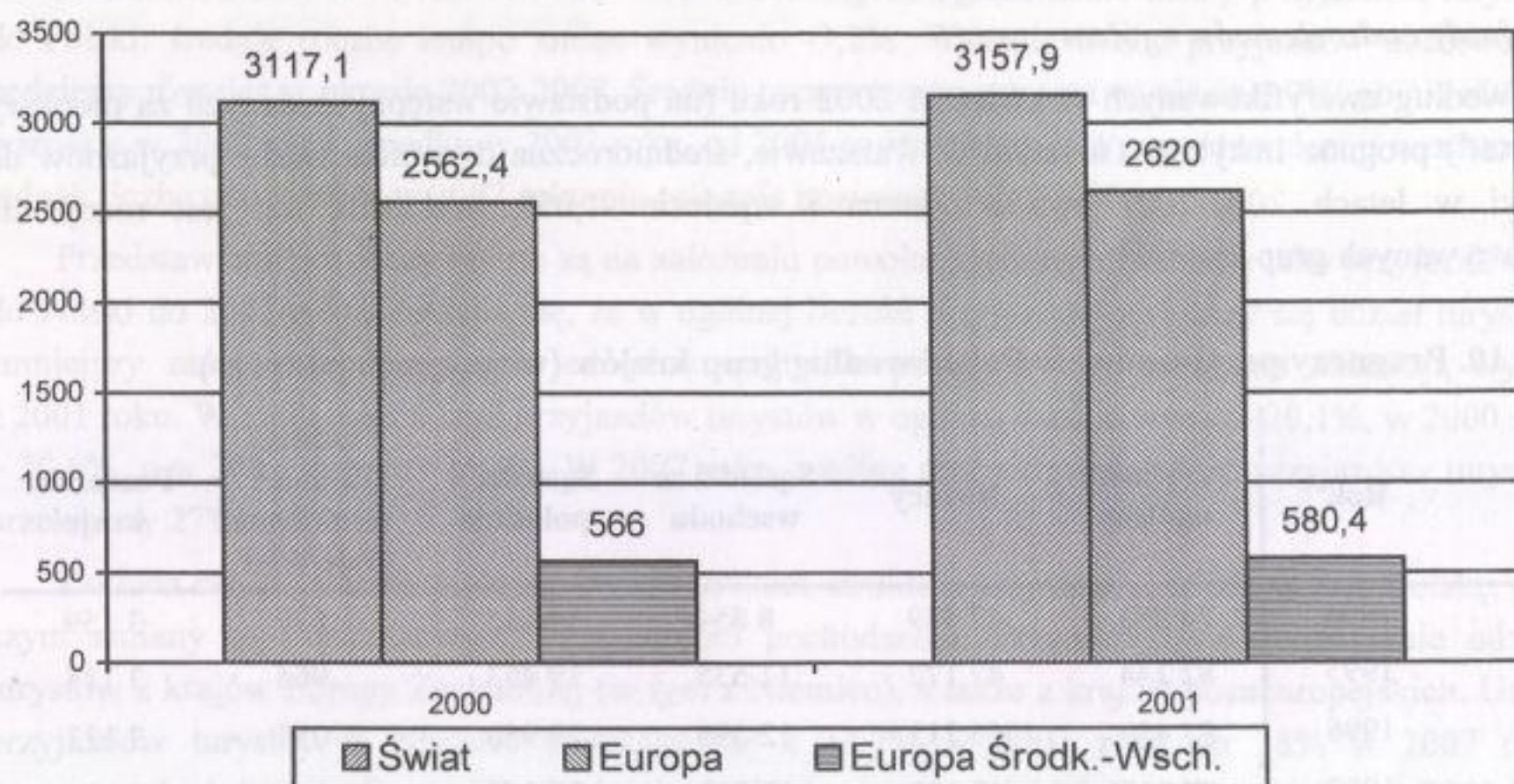
Tab. 9. Turyści zagraniczni w rejestrowanej bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania* według kraju pochodzenia

Kraj	Korzystający ogółem		2001/2000 w %	Korzystający z bazy typu hotelowego		2001/2000 w %
	2000	2001		2000	2001	
Razem	3 117 146	3 157 928	1,3	2 504 510	2 488 198	-0,7
Niemcy	1 050 520	1 087 692	3,5	879 168	882 244	0,3
Ukraina	207 552	196 782	-5,2	100 334	84 068	-16,2
Stany Zjednoczone	184 538	178 634	-3,2	170 282	162 649	-4,5
Wielka Brytania	177 181	166 521	-6,0	160 514	147 795	-7,9
Rosja	121 381	141 069	16,2	87 998	108 040	22,8
Francja	124 816	139 150	11,5	104 077	113 958	9,5
Włochy	109 726	129 021	17,6	95 901	111 205	15,9
Białoruś	93 140	105 677	13,5	43 181	55 352	28,2
Szwecja	97 938	90 077	-8,0	86 887	76 759	-11,7
Holandia	90 952	89 388	-1,7	70 856	68 930	-2,7
Dania	86 772	70 275	-19,0	73 942	59 913	-19,0
Litwa	54 249	51 409	-5,2	34 705	33 326	-4,0
Austria	49 711	51 235	3,1	44 220	46 192	4,5
Norwegia	40 087	45 587	13,7	36 490	38 890	6,6
Czechy	45 944	44 503	-3,1	33 595	30 501	-9,2
Belgia	40 312	42 280	4,9	34 281	34 753	1,4
Hiszpania	33 016	36 051	9,2	28 612	30 965	8,2
Szwajcaria	35 191	32 569	-7,5	32 618	30 312	7,1
Finlandia	34 595	30 999	-10,4	30 669	26 770	-12,7
Japonia	30 631	28 635	-6,5	27 758	25 823	-7,0
Węgry	26 177	24 674	-5,7	17 054	14 851	-12,9
Słowacja	17 620	16 310	-7,4	12 092	9 905	-18,1
Kanada	17 666	13 238	-25,1	14 752	10 497	-28,8
Reszta świata	347 431	346 152	-0,4	170 792	166 716	-2,4

* Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych

Źródło: dane GUS; za 2001 rok dane wstępne.

Rys. 3. Turyści zagraniczni w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania (w tys.)

Źródło: obliczenia Instytutu Turystyki w Warszawie na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę turystów zagranicznych w rejestrowanej bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania według kraju pochodzenia, stwierdzić można, że:

- z krajów ościennych (Niemcy, Czechy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Litwa, Rosja) zanotowano 1,64 mln (w 2000 r. – 1,59 mln) korzystających z bazy noclegowej (łącznie wzrost o 3,3%), znaczny wzrost liczby turystów z Rosji i Białorusi, mniejszy wzrost z Niemiec, spadek liczby turystów ze Słowacji, z Ukrainy, Litwy oraz Czech;
- liczba turystów z pozostałych (niesąsiednich) krajów wyniosła 1,5 mln (w 2000 r. – 1,53 mln) i utrzymała się na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku (spadek o 0,8%);
- w rejestrowanej bazie noclegowej dominują turyści z Niemiec (1 088 tys., drugi rok wzrostu liczby gości), Ukrainy (197 tys., od kilku lat spadek), Stanów Zjednoczonych (179 tys., w ostatnich latach wahania liczby gości) oraz Wielkiej Brytanii (166 tys., w ostatnich latach wahania liczby gości);
- stosunkowo dużo osób gościemy też z takich krajów, jak: Rosja (141 tys., drugi rok wzrostu), Francja (139 tys., w ostatnich latach wahania liczby gości), Włochy (129 tys., po dwóch latach spadku wzrost) oraz Białoruś (106 tys., drugi rok wzrostu);
- zwraca uwagę utrzymujący się od kilku lat znaczny wzrost w rejestrowanej bazie noclegowej liczby turystów z Hiszpanii (w 2001 r. wzrost o 9%, w poprzednich latach o 16%).

2.4. Prognozy ruchu przyjazdowego

Przyjazdy cudzoziemców ogółem

Według zweryfikowanych w kwietniu 2002 roku (na podstawie wstępnych danych za pierwszy kwartał⁴) prognoz Instytutu Turystyki w Warszawie, średnioroczna dynamika liczby przyjazdów do Polski w latach 2002-2007 będzie ujemna i wyniesie -1,0%. Wskaźnik ten jest różny dla rozpatrywanych grup krajów.

Tab. 10. Prognozy przyjazdów do Polski według grup krajów (w tysiącach podróży)

Rok	Przyjazdy ogółem	Niemcy	Sąsiedzi ze wschodu	Sąsiedzi z południa	Łotwa, Estonia i nieościenne kraje WNP	Pozostałe kraje
1994	74 253	47 489	8 854	14 115	636	3 159
1995	82 244	47 172	11 535	19 453	965	3 118
1996	87 439	46 713	12 596	23 950	1 057	3 123
1997	87 817	49 589	12 912	20 967	1 105	3 244
1998	88 592	51 573	11 232	21 349	1 130	3 308
1999	89 118	53 788	13 507	17 725	1 003	3 095
2000	84 515	48 903	15 794	15 899	894	3 026
2001	61 431	31 011	14 977	11 918	759	2 766
2002	56 090	27 910	14 730	10 000	720	2 730
2003	50 540	28 470	9 120	9 500	560	2 890
2004	51 280	29 320	8 850	9 580	350	3 180
2005	55 990	31 380	11 060	9 630	420	3 500
2006	56 920	32 150	10 840	9 680	470	3 780
2007	57 960	32 790	10 840	9 780	470	4 080
Średnie tempo zmian 1994-2001	-2,7%	-5,9%	7,8%	-2,4%	2,6%	-1,9%
2002-2007	-1,0%	0,9%	-5,2%	-3,2%	-7,7%	6,7%

Źródła: GUS (dane Straży Granicznej); oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki w Warszawie (z kwietnia 2002 r.).

Liczba przyjazdów z Rosji, Litwy, Białorusi i Ukrainy będzie podlegała wahaniom, co w efekcie przyniesie średni roczny spadek o ponad 5%. Nieco więcej spadnie liczba przyjazdów z Łotwy, Estonii i nieościenne krajów WNP (o blisko 8%). Wzrastać będzie nieznacznie liczba przyjazdów z Niemiec (0,9% rocznie), natomiast przyjazdy z krajów Europy Zachodniej, Ameryki Północnej i pozostałych krajów zamorskich łącznie wzrastać będą w tempie 6,7% rocznie.

⁴ Liczba przyjazdów w pierwszym kwartale 2002 roku spadła o 26,8% w porównaniu z pierwszym kwartałem 2001 roku; najbardziej – z Niemiec, Słowacji, Belgii, Czech i Białorusi. Spadek dotyczył większości krajów Europy Zachodniej.

Przyjazdy turystów

W latach 1994-2001 obserwowano wzrost, a następnie ograniczenie liczby przyjazdów turystów do Polski: średnie roczne tempo zmian wyniosło -3,2%. Wahania liczby przyjazdów obserwować będziemy również w okresie 2002-2007. Średnie roczne tempo wzrostu wyniesie 0,9%; po niewielkim wzroście w 2002 roku i spadku w 2003 roku, od 2004 spodziewany jest powrót tendencji wzrostowej, jednak liczba przyjazdów w 2007 roku nie osiągnie poziomu z roku 2000.

Przedstawiane prognozy oparte są na założeniu powolnej zmiany struktury ruchu przyjazdowego do Polski do 2007 roku. Zakłada się, że w ogólnej liczbie przyjazdów zwiększy się udział turystów, zmniejszy zaś – odwiedzających jednodniowych. Do przyjęcia tego założenia skłaniają wyniki z 2001 roku. W 1999 roku udział przyjazdów turystów w ogólnej liczbie wynosił 20,1%, w 2000 roku – 20,6%, a w 2001 roku już 24,4%. W 2007 roku, według przewidywań, udział przyjazdów turystów przekroczy 27%.

Zakłada się, że zmianom ulegać będzie również struktura turystów odwiedzających Polskę, przy czym zmiany te uwarunkowane będą krajem pochodzenia. Przewiduje się zwiększenie udziału turystów z krajów Europy Zachodniej (w tym z Niemiec), a także z krajów pozaeuropejskich. Udział przyjazdów turystów z Niemiec zwiększy się z 33,7% w 2001 roku do 38% w 2007 roku, a z pozostałych krajów Europy Zachodniej i krajów pozaeuropejskich łącznie z 16,9% w 2001 roku do blisko 22% w 2007 roku. Zmniejszy się natomiast udział turystów z krajów sąsiadujących z nami od wschodu (z 43,2% w 2001 r. do 35%); udziały pozostałych grup pozostaną podobne. Prognozy dla poszczególnych grup krajów przedstawiają się następująco:

- Niemcy – wzrost do poziomu około 5,3 mln przyjazdów;
- sąsiedzi ze wschodu (Rosja, Litwa, Białoruś, Ukraina) – znaczny spadek liczby przyjazdów w 2003 roku, spowodowany głównie regulacjami prawnymi, ale też czynnikami ekonomicznymi, a od 2004 roku bardzo powolna tendencja wzrostowa; mimo to w prognozowanym okresie przewidywany łączny spadek do poziomu około 5,9 mln przyjazdów;
- kraje bałtyckie (Łotwa, Estonia) i nieościenne kraje Wspólnoty Niepodległych Państw – tendencja spadkowa do 2004 roku, w 2005 roku zahamowanie spadku, po czym stabilizacja na poziomie około 260 tys.;
- sąsiedzi z południa (Czechy i Słowacja) – nieznaczny wzrost: do poziomu 350 tys.;
- reszta świata, w tym głównie Europa Zachodnia i Ameryka Północna – po niewielkim spadku w 2002 roku, wzrost do poziomu blisko 4 mln.

Tab. 11. Prognozy przyjazdów turystów do Polski według grup krajów (w tysiącach)

Rok	Turyści ogółem	Niemcy	Sąsiedzi ze wschodu	Sąsiedzi z południa	Łotwa, Estonia i nieościenne kraje WNP	Pozostałe kraje	
1994	18 825	7 070	7 445	615	600	3 095	
1995	19 215	6 690	8 095	570	835	3 025	
1996	19 410	6 660	8 265	550	895	3 040	
1997	19 520	6 650	8 320	450	940	3 160	
1998	18 780	6 700	7 410	440	980	3 250	
1999	17 950	6 450	7 220	390	860	3 030	
2000	17 400	5 920	7 450	340	750	2 940	
2001	15 000	4 400	6 980	310	620	2 690	
2002	15 260	4 530	7 170	310	600	2 650	
2003	13 430	4 600	5 310	320	390	2 810	
2004	13 740	4 690	5 390	330	240	3 090	
2005	14 440	4 830	5 630	330	250	3 400	
2006	15 160	5 070	5 820	340	260	3 670	
2007	15 850	5 330	5 940	350	260	3 970	
Średnie tempo wzrostu	1994-2001	-3,2%	-6,6%	-0,9%	-9,3%	0,5%	-2,0%
	2002-2007	0,9%	3,2%	-2,7%	2,0%	-13,5%	6,7%

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki w Warszawie (z kwietnia 2002 r.).

Zaproponowana prognoza opiera się na trzech założeniach:

- wprowadzenie obowiązku wizowego dla mieszkańców Rosji, Białorusi i Ukrainy w 2003 roku spowoduje znaczny spadek liczby przyjazdów z tych krajów,
- przyjęcie Polski do Unii Europejskiej, które nastąpi około 2005 roku, zwiększy ruch przyjazdowy na granicy zachodniej,
- ogólny światowy spadek koniunktury we wszystkich najważniejszych dziedzinach gospodarki oraz konsekwencje ataków terrorystycznych odczuwane w 2001 roku będą w prognozowanym okresie nadal ograniczać tempo rozwoju turystyki światowej.

Do końca okresu prognozowanego, pomimo przewidywanego od 2004 roku systematycznego wzrostu liczby przyjazdów turystów, nie uda się osiągnąć poziomu z 2000 roku, choć przekroczony zostanie poziom z 2001. Przy tym udział liczby przyjazdów turystów w całości ruchu wzrośnie z 24,4% w 2001 roku do 27,3% w 2007 roku.

W całym ruchu przyjazdowym, ze względu na przewidywany znaczny spadek liczby przyjazdów odwiedzających jednodniowych, do końca 2007 roku nie uda się powrócić pod względem liczby przyjazdów cudzoziemców nawet do poziomu z 2001 roku.

3. Wydatki cudzoziemców w Polsce

3.1. Wydatki turystów

Przeciętne wydatki turystów w czasie pobytu w Polsce w 2001 roku utrzymały się na poziomie roku poprzedniego. Wyniosły one około 136 USD na osobę (minimalny spadek: o 0,7%) i były niższe od rekordowego 1996 roku o ponad 36%. Jeśli uwzględnić przelewy z zagranicy na konta polskich firm, przeciętnie turyści zagraniczni w 2001 roku wydawali w Polsce 197 USD, o 17% mniej niż w rekordowym 1998 roku. Ten stosunkowo duży spadek wydatków turystów (połączony ze spadkiem ich liczby) stał się ważną przyczyną zmniejszenia się wpływów Polski z turystyki. Porównując strukturę wydatków turystów zagranicznych w ostatnich latach, należy podkreślić spadek wydatków na zakupy, co bezpośrednio wpływa na wielkość wydatków ogółem.

Rys. 4. Przeciętne wydatki turystów zagranicznych w związku z podróżą do Polski (w USD)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Należy zwrócić uwagę na rosnącą wartość przelewów z zagranicy w przeliczeniu na jednego turystę zagranicznego. W ciągu ostatnich pięciu lat średnia wartość tych przelewów wzrosła prawie o 97%.

Wielkość przeciętnych wydatków na osobę wahała się znacznie w zależności od kraju pochodzenia turystów. Najmniej na osobę wydawali turyści z Białorusi (przeciętnie 99 USD), najwięcej – z krajów zamorskich (324 USD). Wzrosły przeciętne wydatki na osobę z większości rynków generujących ruch do Polski. Zmiany wielkości przeciętnych były niejednorodne: wzrosły znacząco średnie wydatki Czechów (o 36,4%, drugi rok wzrostu), Słowaków (o 32,8%, drugi rok wzrostu), Węgrów (o 32,2%, drugi rok wzrostu) i Austriaków (o 19,6%, drugi rok wzrostu), spadły zaś – turystów z Białorusi (o 18,2%), Rosji (o 17,9%, kolejny rok spadku) i Ukrainy (o 8,7%). Zahamowany został spadek, a w wielu wypadkach nastąpił wzrost przeciętnych wydatków turystów z

krajów należących do Unii Europejskiej oraz krajów zamorskich, m.in. mieszkańców Beneluksu (o 9,1%), krajów zamorskich (o 6,2%), Francuzów (o 5,6%), Brytyjczyków (o 2,0%) i Niemców (o 1,4%).

Tab. 12. Przeciętne wydatki turystów zagranicznych poniesione w Polsce w 2001 roku według krajów

Kraje	Średnie wydatki na osobę (USD)	Średnie wydatki na 1 dzień pobytu (USD)
Ogółem	136 [*]	28
Kraje zamorskie**	324	20
Wielka Brytania	203	26
Węgry	193	34
Beneluks	179	28
Czechy	176	33
Słowacja	174	34
Austria	171	33
Francja	170	27
Niemcy	143	24
Skandynawia	128	24
Rosja	124	32
Litwa	111	32
Ukraina	105	29
Białoruś	99	34

* Średnia ważona.

** USA, Kanada, Japonia, Australia, Nowa Zelandia.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Przeciętne dzienne wydatki zagranicznego turysty w Polsce w 2001 roku wyniosły 28 USD i znacząco wzrosły w stosunku do roku poprzedniego (o 12%). Były jednak mniej zróżnicowane niż w latach poprzednich. Wielkość tych wydatków wahała się od 20 do 34 USD w zależności od kraju pochodzenia, gdy rok wcześniej wielkość dziennych wydatków wahała się od 20 do 40 USD. Najwyższe dzienne wydatki w 2001 roku ponosili turyści z Białorusi, Słowacji i Węgier (po 34 USD), najniższe – turyści z krajów zamorskich (20 USD) oraz ze Skandynawii i Niemiec (po 24 USD).

Wielkość przeciętnych wydatków związana jest też z celem przyjazdu. Osoby, które przyjechały w celach turystyczno-wypoczynkowych, wydawały średnio podczas pobytu w Polsce 136 USD, czyli tyle, ile wyniosły przeciętne wydatki turysty zagranicznego. Dienne wydatki tej grupy turystów wyniosły 22 USD i były niższe niż średnia dla ogółu, co związane jest z dłuższym pobytem tej grupy osób na terenie Polski. Wyższe wydatki ponosili turyści przyjeżdżający w celach służbowych lub w interesach (170 USD na osobę – najwyższe wydatki w 2001 r. – i 37 USD na dzień pobytu). Niższe wydatki ponosili turyści przyjeżdżający w odwiedziny do krewnych lub znajomych (122 USD na osobę i 18 USD na jeden dzień pobytu).

Struktura wydatków turystów

Dominującą pozycję w strukturze wydatków poniesionych na terenie Polski przez turystów w 2001 roku, podobnie jak w latach poprzednich, zajmowały wydatki na noclegi, przy czym ich udział wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim z 30,7% do 35,7%. Wzrósł też udział wydatków na wyżywienie: z 21,2% do 23,4%.

W porównaniu do lat poprzednich, w 2001 roku struktura wydatków turystów według rodzajów uległa dość istotnym zmianom. Znacząco spadł udział wydatków na zakupy (na potrzeby własne i w celu odsprzedaży), który w poprzednich latach wynosił ponad 40% ogółu wydatków turystów, a więc stanowił istotną pozycję. W 2001 roku udział tych wydatków spadł do 18,2%, gdy w 2000 roku wynosił 45,4%. Zmniejszył się zwłaszcza udział zakupów w celu odsprzedaży: z 18,3% w 2000 roku do 1,9% w 2001 roku; istotnemu zmniejszeniu uległ również udział zakupów na własne potrzeby: z 27,1% w 2000 roku do 16,3% w 2001 roku. Zakupy w celu odsprzedaży deklarowali w 2001 roku jedynie turyści z Białorusi (12,4%), Ukrainy (8,2%) oraz Rosji (6,7%), ale i dla nich znaczenie tych zakupów wyraźnie zmalało.

3.2. Wydatki odwiedzających jednodniowych

Odwiedzający jednodniowi, nie korzystający z noclegów na terenie Polski, wydawali w 2001 roku przeciętnie 41 USD na osobę, o 6,8% mniej niż w roku poprzednim i o 39,7% niż w roku 1997. Podobnie jak w latach wcześniejszych, odwiedzający jednodniowi wydawali znacznie więcej niż wyniosły średnie wydatki dzienne turystów korzystających z noclegów. Jednak ze względu na wzrost dziennych wydatków turystów i spadek przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych, różnica ta nie była tak wielka, jak w latach ubiegłych. Zmiany wielkości przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych w porównaniu z rokiem poprzednim są niejednolite. Znacząco wzrosły wydatki mieszkańców Białorusi (ponad dwukrotnie), Ukrainy (o ponad 80%) i Litwy (o ponad 46%). Jednocześnie znacznie zmniejszyły się wydatki mieszkańców Rosji (o ponad 35%), Niemiec (o 22,6%), Słowacji (o 20%) i Czech (o 14,3%).

Tab. 13. Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych w latach 2000 i 2001 (w USD)

Kraj	2000	2001	2001:2000
Ogółem*	44	41	0,93
Ukraina	51	92	1,80
Białoruś	37	76	2,05
Litwa	52	76	1,46
Rosja	115	75	0,65
Inne	-	51	-
Niemcy	53	41	0,77
Czechy	14	12	0,86
Słowacja	15	12	0,80

* Średnia ważona.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Struktura wydatków odwiedzających jednodniowych

Wydatki odwiedzających jednodniowych mają od lat głównie zaopatrzeniowy charakter. W 2001 roku zakupy stanowiły 56,1% ogółu wydatków tej grupy gości, przy czym zdecydowanie przeważały zakupy na własne potrzeby (50,6%). Około 12% sum pozostawionych na terenie Polski przez odwiedzających jednodniowych przeznaczone było na pokrycie kosztów transportu, około 10% stanowiły koszty wyżywienia. Udział wydatków na usługi rekreacyjne jest od lat minimalny i wynosi około 2-3% ogółu wydatków.

3.3. Wpływy dewizowe Polski w 2001 roku i prognoza przychodów dewizowych

W 2001 roku w Polsce nastąpił spadek łącznych wydatków cudzoziemców na terenie naszego kraju. Szacuje się, że łączne przychody z tytułu przyjazdu turystów i odwiedzających jednodniowych wyniosły 4,8 mld USD, tj. o 21% mniej niż w poprzednim roku i o prawie 45% mniej niż w roku 1997. Podobnie jak w latach poprzednich, szacunki te nie obejmują wydatków cudzoziemców podejmujących na terenie Polski pracę zarobkową.

W latach 1996-2001 struktura i dynamika zmian wielkości szacunkowych wpływów dewizowych Polski z tytułu przyjazdu cudzoziemców kształtowały się następująco:

Tab. 14. Wpływy dewizowe Polski z turystyki przyjazdowej w latach 1996-2001 (w mld USD)

Rok	Przychody ogółem	Turyści *	Odwiedzający jednodniowi
1996	8,4	4,4	4,0
1997	8,7	4,3	4,4
1998	8,0	4,4	3,6
1999	6,1	3,4	2,7
2000	6,1	3,1	3,0
2001	4,8	2,9	1,9

* Łącznie z płatnościami rejestrowanymi przez NBP.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Spadek łącznych przychodów dewizowych, który nastąpił w 2001 roku, spowodowany był głównie zmniejszonym ruchem przyjazdowym oraz znacznym ograniczeniem wydatków odwiedzających jednodniowych. Spadek wpływów w mniejszym stopniu dotyczył wydatków turystów. Szacunkowe wpływy z tego segmentu rynku zmniejszyły się o 7,0%, gdy wpływy od odwiedzających jednodniowych spadły o 35,7%. Wynika to zarówno ze spadku przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych na terenie Polski, spowodowanego przede wszystkim malejącym zainteresowaniem Polską jako rynkiem zaopatrzeniowym (a taki głównie charakter mają wydatki tej grupy gości na terenie Polski), jak i z dużego spadku liczby przyjazdów cudzoziemców z większości krajów generujących ruch do Polski (w tym z Niemiec – rynku tradycyjnie zapewniającego znaczną część przychodów dewizowych Polski z tytułu turystyki przyjazdowej).

Zmiany, które zaobserwowano w 2001 roku w strukturze wpływów z najważniejszych dla Polski rynków, są konsekwencją zmniejszenia się ruchu przyjazdowego z większości krajów. Spowodowało to spadek przychodów z większości krajów sąsiadujących z Polską, szczególnie z rynku niemieckiego i rosyjskiego (zmniejszenie się wydatków zarówno turystów, jak odwiedzających jednodniowych)

oraz czeskiego i słowackiego (spadek wydatków odwiedzających jednodniowych). Wpływy z rynku ukraińskiego, białoruskiego i litewskiego wykazały niewielki wzrost, w dużej mierze związany ze wzrostem wpływów od odwiedzających jednodniowych (wzrost wpływów od turystów dotyczy tylko Litwy). Zmalały wpływy z nieościennych krajów europejskich, z wyjątkiem Austrii (wzrost o 14%) i Węgier (wzrost o 20%). Wzrosły, choć w niewielkim stopniu, wpływy z rynków zamorskich (o 6,6%).

Tab. 15. Wielkość i struktura łącznych wydatków cudzoziemców w Polsce w latach 2000-2001 według krajów (rachunek szacunkowy)

Kraj	Wydatki na osobę w 2001 r. w USD	Wydatki razem (w mln USD)	
		2000	2001
Niemcy:			
turyści	143	834,7	629,2
jednodniowi	41	2277,9	1091,0
Czechy:			
turyści	176	32,0	40,5
jednodniowi	12	164,3	108,6
Słowacja:			
turyści	174	11,8	13,9
jednodniowi	12	57,2	30,7
Rosja:			
turyści	124	172,1	121,5
jednodniowi	75	130,5	74,2
Białoruś:			
turyści	99	258,1	195,6
jednodniowi	76	131,4	236,9
Ukraina:			
turyści	105	319,8	291,1
jednodniowi	92	157,8	307,1
Litwa:			
turyści	111	86,7	93,2
jednodniowi	76	29,3	42,0
Austria	171	43,5	49,6
Francja	170	47,0	38,3
Belgia	181	bd.	19,9
Holandia	177	bd.	58,4
Wielka Brytania	203	47,8	42,6
Skandynawia	128	58,3	53,4
Włochy	142	33,2	26,3
Węgry	193	20,9	25,1
Kraje zamorskie	324	103,7	110,5
Pozostałe kraje:			
turyści	172	158,1	184,6
jednodniowi	51	9,7	11,0
Razem	x	5273,0	3895,2

Źródło: obliczenia na podstawie danych GUS i badań Instytutu Turystyki w Warszawie.

W 2001 roku źródłem przychodów z turystyki były w większym stopniu wpływy od turystów niż od odwiedzających jednodniowych. W ostatnich latach struktura przychodów dewizowych w takim podziale ulegała wahaniom. W 2001 roku wzrost przeciętnych wydatków turystów, pomimo spadku liczby przyjazdów turystycznych, ograniczył spadek wpływów z tej grupy. Udział płatności z zagranicy rejestrowanych przez NBP jest wciąż niewielki, jednak systematycznie rośnie. W 2001 roku wzrost wpływów dewizowych rejestrowanych przez NBP wyniósł 12,3% w porównaniu z poprzednim rokiem. Równocześnie nastąpił spadek przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych oraz spadek liczby przyjazdów tej grupy gości. Spowodowało to zwiększenie się udziału wpływów od

turystów z 51,4% w 2000 roku do 60,5% w 2001 roku. Przewagę udziału wydatków turystów nad wydatkami odwiedzających jednodniowych należy uznać za korzystne zjawisko.

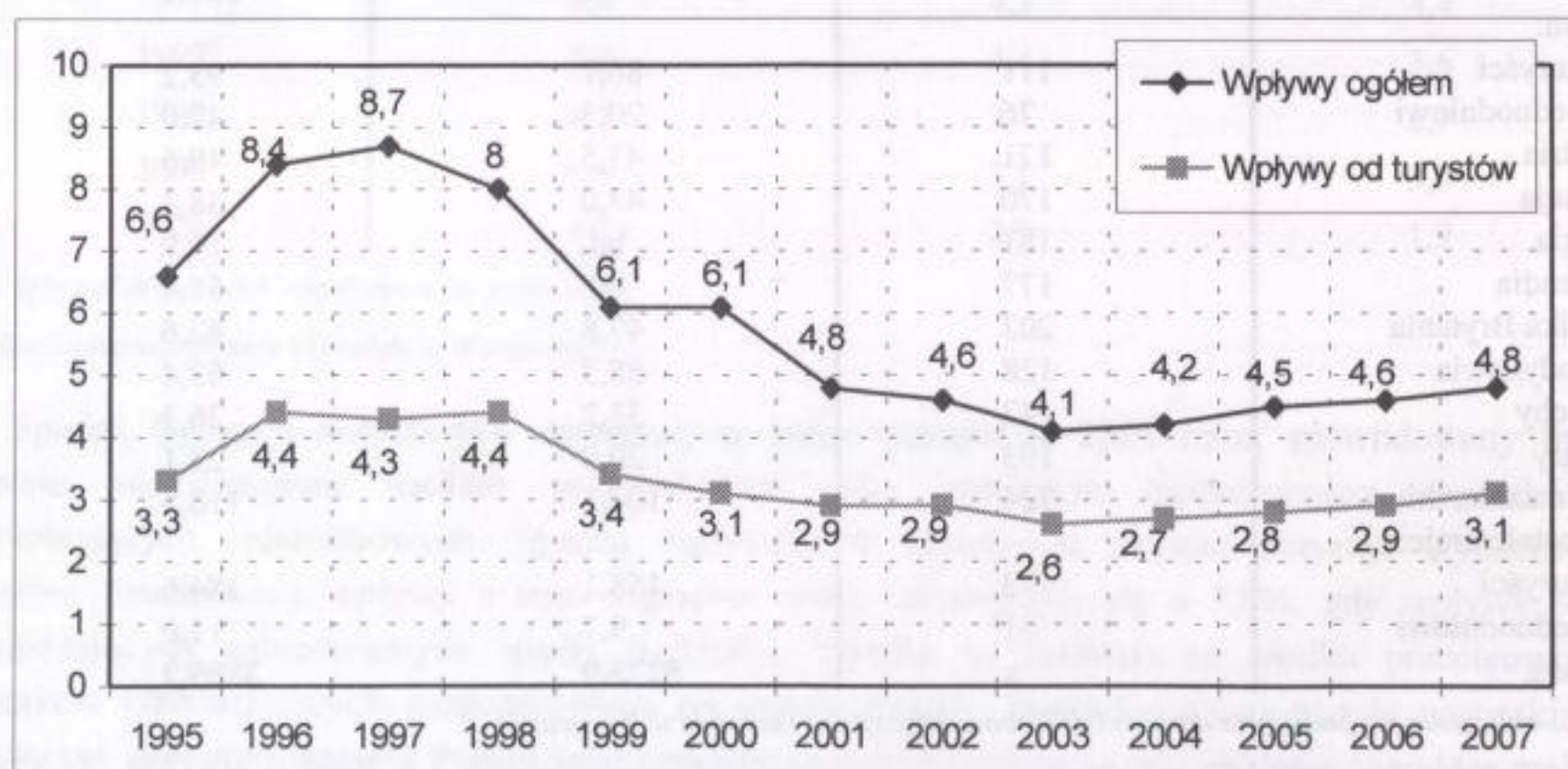
Tab. 16. Skorygowane przychody dewizowe Polski w latach 2000-2001 z tytułu turystyki (w mln USD)

Wyszczególnienie	Łączne przychody		W tym wydatki na zakupy w celu odsprzedaży		Przychody turystyczne (skorygowane)	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Turyści	2314,6	1993,7	270,2	50,7	2044,4	1943,0
Odwiedzający jednodniowi	2985,4	1901,5	143,7	114,4	2814,7	1787,1
Płatności rejestrowane przez NBP	819,0	920,0	-	-	819,0	920,0
Razem	6092,0	4815,2	413,9	165,1	5678,1	4650,1

Źródło: szacunek na podstawie badań Instytutu Turystyki w Warszawie.

Ankiety dotyczące wydatków cudzoziemców zawierają pytanie o sumę wydatków na zakupy w celu odsprzedaży, co pozwala skorygować wielkość przychodów ogółem i oszacować przychody typowo turystyczne. Skorygowane w ten sposób przychody dewizowe były w 2001 roku o 3,4% niższe niż kwota przed korektą.

Rys. 5. Struktura przychodów z tytułu przyjazdów cudzoziemców (w mld USD)

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Prognozowane zmiany struktury ruchu przyjazdowego (wzrost udziału turystów, spadek – odwiedzających jednodniowych) przyniosą również zmiany w strukturze przychodów z turystyki. Dzięki wzrostowi przychodów od turystów, których udział wzrośnie z 60,4% w 2001 roku do 64,6%, w 2007 roku, możliwe będzie osiągnięcie poziomu przychodów z lat 1999-2000.

4. Omówienie podstawowych rynków zagranicznych

4.1. Rynek krajów sąsiednich⁵

Podobnie jak prawie w całej Europie, największym rynkiem dla Polski są kraje sąsiednie. Liczba przekroczeń granicy polskiej przez gości z krajów sąsiednich wzrastała do 1999 roku. W latach 1994-1999 średnie tempo wzrostu wynosiło 3,8% rocznie. Od 2000 roku obserwuje się spadek liczby przyjazdów. W 2001 roku liczba przyjazdów z krajów sąsiadujących z Polską wyniosła 57,9 mln, o 22,7 mln mniej niż w 2000 roku. Na podstawie wyników z I kwartału 2002 roku można sądzić, że w całym roku 2002 nastąpi spadek o kolejne 5-6 mln i podobny trend utrzyma się w 2003 roku.

Tab. 17. Przyjazdy z krajów sąsiednich (przekroczenia granicy w tys.)

Kraje	Prognozy			Poprzedni rok = 100					Średnie tempo zmian 1994-2001
	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003	
Razem sąsiednie kraje	57 905,8	52 640	47 090	101,0	94,8	71,8	90,9	89,5	-2,8%
Niemcy	31 010,5	27 910	28 470	104,3	90,9	63,4	90,0	102,0	-5,9%
Sąsiedzi ze wschodu	14 977,1	14 730	9 120	120,3	116,9	94,8	98,3	61,9	7,8%
Ukraina									
Białoruś	6 417,7	6 610	3 960	109,9	116,6	103,8	103,0	59,9	10,7%
Rosja	5 197,0	4 680	2 810	176,7	127,6	87,8	90,1	60,0	13,4%
Litwa	1 969,2	1 990	1 190	102,5	107,6	86,5	101,1	59,8	-2,8%
	1 393,2	1 450	1 160	84,3	97,6	98,5	104,1	80,0	2,8%
Sąsiedzi z południa									
Czechy	11 918,2	10 000	9 500	83,0	89,7	75,0	83,9	95,0	-2,4%
Słowacja	9 276,1	7 890	7 490	80,3	88,8	77,4	85,1	94,9	-2,6%
	2 642,1	2 110	2 010	93,2	92,4	67,5	79,9	95,3	-1,7%
Ponadto									
Łotwa, Estonia i niesąsiednie kraje									
WNP,	759,2	720	560	88,7	89,2	84,9	94,8	77,8	2,6%
w tym:									
Łotwa	411,7	430	340	90,4	87,3	97,8	104,4	79,1	3,1%
Estonia	221,8	190	150	89,0	73,5	85,8	85,7	78,9	-0,1%
Inne kraje WNP	125,7	100	70	83,8	127,1	58,6	79,6	70,0	6,7%
Razem	58 665,0	53 360	47 650	100,9	94,7	72,0	91,0	89,3	-2,7%

Źródło: GUS, oszacowanie i prognozy Instytutu Turystyki w Warszawie.

⁵ Kraje sąsiednie w ścisłym sensie, tj. te, z którymi Polska ma granice lądowe: Rosja, Litwa, Białoruś, Ukraina, Słowacja, Czechy, Niemcy.

Odwiedzający jednodniowi

Odwiedzający jednodniowi stanowią zdecydowaną większość wśród odwiedzających Polskę gości z krajów sąsiednich. Ogółem zrealizowali oni w 2001 roku 80% wszystkich przyjazdów z tych krajów (83% w 2000 r.).

Zdecydowaną większość jednodniowych wizyt w Polsce stanowią przyjazdy na zakupy i w sąsiedzkie odwiedziny. Istotny wpływ na utrzymanie tej sytuacji w najbliższych latach będą miały czynniki makroekonomiczne i polityczne oraz zmiany w przepisach o cudzoziemcach wprowadzane w ramach procesów dostosowawczych do przepisów Unii Europejskiej. Może to spowodować spadek liczby odwiedzających jednodniowych w przyszłych latach. Zakłada się, że w latach 2002-2007 w porównaniu z okresem 1994-2001 średnie roczne tempo spadku liczby przyjazdów jednodniowych wyniesie 1,6%. Wprowadzenie w 2003 roku obowiązku wizowego dla mieszkańców Rosji, Białorusi i Ukrainy spowoduje w latach 2003-2004 znaczny spadek liczby przyjazdów zza wschodniej granicy. W odniesieniu do Czech i Słowacji zakłada się kontynuację utrzymującego się od 1999 roku trendu spadkowego, którego zahamowanie powinno nastąpić w latach 2003-2004. Zakłada się, że zahamowanie spadku liczby przyjazdów z Niemiec, który rozpoczął się w drugiej połowie 2000 roku, nastąpi około 2003 roku. Zahamowanie spadku łącznej liczby przyjazdów z krajów sąsiednich, powinno nastąpić w 2004 roku, a od 2005 roku zakłada się powolny wzrost.

Należy zwrócić uwagę, że odsetek odwiedzających jednodniowych wśród przyjeżdżających do Polski był zróżnicowany i w zależności od kraju wynosił w 2001 roku: 86% dla Niemiec, średnio 53% – dla sąsiadów ze wschodu i 97% dla Czech i Słowacji.

Dominującą pozycję w przyjazdach jednodniowych odgrywają Niemcy. Szacuje się, że ta przewaga Niemców będzie się utrzymywała w najbliższych latach, mimo wyraźnych tendencji spadkowych zapoczątkowanych w drugiej połowie 2000 roku. W 2001 roku Niemcy zrealizowali 26,6 mln podróży jednodniowych, o 16,4 mln mniej niż w 2000 roku i aż o 20,7 mln mniej niż w 1999 roku (spadek liczby przyjazdów w ciągu dwóch lat o ponad 40%). Ten spadkowy trend uwarunkowany jest szeregiem czynników, przede wszystkim jednak coraz mniejszą opłacalnością dokonywania zakupów po polskiej stronie. Wśród innych czynników należy wspomnieć o wyludnianiu się terenów przygranicznych, gdyż wśród Niemców przyjeżdżających do Polski na jeden dzień dominują mieszkańcy rejonów przygranicznych i Berlina. W latach 1990-1999 spadek liczby ludności wschodnich landów wyniósł od 7,8% w Saksonii-Anhalt i 7% w Meklemburgii-Pomorzu do 0,5% w Berlinie. Ponadto społeczeństwo wschodnich landów starzeje się szybciej niż reszta kraju, gdyż młodzi Niemcy wyjeżdżają na zachód, a we wschodnich landach panuje wysoki poziom bezrobocia, w dodatku stale rosnący: w 2000 roku wyniósł blisko 20%. Zakłada się, że zahamowanie spadku liczby podróży jednodniowych z Niemiec nastąpi w 2003 roku, a od 2004 roku obserwować będziemy powolny wzrost.

Znaczna grupa wśród odwiedzających jednodniowych to nasi sąsiedzi z południa, skąd jednodniowe przyjazdy do Polski zdecydowanie przeważają nad przyjazdami turystycznymi (przynajmniej z jednym noclegiem). W tej grupie również zaznacza się silna tendencja spadkowa liczby przyjazdów. W 2001 roku sąsiedzi z południa zrealizowali 11,6 mln podróży jednodniowych, o blisko 4 mln mniej niż w 2000 roku i o 5,7 mln mniej niż w 1999 roku (spadek liczby przyjazdów w ciągu dwóch lat o jedną trzecią). W dużej mierze związane jest to ze spadkiem liczby odwiedzin na przygranicznych bazarach. Zakłada się, że liczba wizyt jednodniowych z Czech i Słowacji będzie się nadal zmniejszała, ale utrzyma przewagę nad liczbą przyjazdów turystycznych.

Sąsiedzi ze wschodu stanowią wśród odwiedzających jednodniowych najmniejszą grupę. Liczba ich przyjazdów waha się w zależności od sytuacji ekonomicznej i ruchu cen po obu stronach granicy oraz od sytuacji politycznej i zmian w przepisach o cudzoziemcach. W najbliższych latach w związku

z przyjęciem uregulowań prawnych wynikających z układu w Schengen nastąpi spadek liczby jednodniowych wizyt wschodnich sąsiadów, by od 2005-2006 roku ponownie zacząć wzrastać.

Turyści z krajów sąsiedzkich

Turyści z krajów sąsiednich zrealizowali w 2001 roku 78% wszystkich przyjazdów turystów zagranicznych. Jeśli uwzględnić jeszcze Łotwę, Estonię i nie sąsiadujące z Polską kraje WNP, udział ten wzrośnie do 82%. Turystyka polska jest zdominowana przez ruch sąsiedzki w większym stopniu niż inne kraje z czołówki światowej o największym ruchu przyjazdowym. Można więc określić Polskę jako lokalne mocarstwo turystyczne. Ta jej pozycja ma istotne konsekwencje dla polityki promocyjnej, planowania, a także prognozowania.

Stan obecny i perspektywy turystyki przyjazdowej do Polski są bowiem zdeterminowane głównie przez zjawiska o charakterze lokalnym.

Zakłada się, że do 2007 roku udział krajów ościennych w generowaniu ruchu turystycznego do Polski spadnie do 73% (do 75% doliczając Łotwę, Estonię itd.).

Tab. 18. Przyjazdy turystów z krajów sąsiednich (oszacowanie w tys.)

Kraje	2001	Prognozy		Poprzedni rok =100					Średnie tempo wzrostu 94-2001
		2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003	
Razem sąsiednie kraje	11 690	12 010	10 230	96,6	97,5	85,3	102,7	85,2	-3,6%
Niemcy	4 400	4 530	4 600	96,3	91,8	74,3	102,9	101,5	-6,6%
Sąsiedzi ze wschodu	6 980	7 170	5 310	97,4	103,2	93,7	102,7	74,1	-0,9%
Ukraina	3 080	3 230	2360	91,8	105,8	99,7	104,9	73,1	2,9%
Białoruś	2 080	2 140	1560	126,0	108,7	87,8	102,9	72,9	2,8%
Rosja	980	970	710	85,3	98,3	86,0	99,0	73,2	-11,4%
Litwa	840	830	680	84,2	88,5	98,8	98,8	81,9	-1,2%
Sąsiedzi z południa	310	310	320	88,6	87,2	91,2	100,0	103,2	-9,3%
Czechy	230	230	240	88,2	83,3	92,0	100,0	104,3	-10,1%
Słowacja	80	80	80	90,0	100,0	88,9	100,0	100,0	-6,7%
Ponadto:									
Łotwa, Estonia i niesąsiednie kraje WNP, z czego:	620	600	390	87,8	87,2	82,7	96,8	65,0	0,5%
Łotwa	330	320	210	89,1	87,8	91,7	97,0	65,6	0,9%
Estonia	190	180	110	88,2	73,3	86,4	94,7	61,1	-1,4%
Inne kraje WNP	100	100	70	83,3	113,3	58,8	100,0	70,0	3,2%
Razem	12 310	12 610	10 620	96,1	96,9	85,1	102,4	84,2	-3,4%

Źródło: oszacowania i prognozy Instytut Turystyki.

W 2001 roku stwierdzono:

- w grupie krajów sąsiednich (w ścisłym sensie) spadek liczby przyjazdów ze wszystkich krajów; największy z Niemiec (-25,7%), Rosji (-14,0%), Białorusi (-12,2%) i Słowacji (-11,1%), nieznaczny spadek z Litwy (-1,2%) i minimalny z Ukrainy (-0,3%); ogółem w 2001 roku spadek o 14,7%,
- w grupie niesąsiednich krajów WNP i krajów bałtyckich kolejny, choć mniejszy niż w roku poprzednim spadek liczby przyjazdów turystów z Estonii (-13,6%) oraz z Łotwy (-8,3%), bardzo znaczny spadek liczby przyjazdów z niesąsiednich krajów WNP (-41,2%); ogółem w 2001 roku spadek o 17,3% (w 2000 r. o 12,8%).

Rynek niemiecki

W kategorii rynków turystycznych krajów sąsiadujących z Polską Niemcy zajmują zdecydowanie dominującą pozycję. Liczba przyjazdów turystów z Niemiec zaczęła maleć począwszy od 1999 roku. Szacuje się, że w 2002 roku Polskę odwiedzi nieco więcej turystów niemieckich i ten niewielki wzrost utrzyma się też w 2003 roku (szczegółowe dane w tabelach).

Cechą niemieckich turystów odwiedzających Polskę jest wielokrotność wizyt w ciągu roku. Według badań, turyści z Niemiec przyjeżdżali do Polski w 2001 roku średnio 4,3 razy. Oznacza to, że przy liczbie przyjazdów turystycznych rzędu 4,4 mln, liczba osób odwiedzających Polskę w 2001 roku wyniosła około 1 mln, co stanowi 1,2% mieszkańców Niemiec. Jest to odsetek bardzo niski, zwłaszcza w zestawieniu z liczbą Niemców wyjeżdżających za granicę.

Do pozytywnych zjawisk na rynku niemieckim w 2001 roku zaliczyć należy:

- stosunkowo duży, ale mniejszy niż w 2000 roku odsetek przyjazdów w celach turystycznych,
- wzrost średniej długości pobytu,
- stosunkowo duży udział noclegów w pensjonatach i kwaterach prywatnych,
- stosunkowo duży i w ostatnich latach rosnący udział przyjazdów organizowanych za pośrednictwem biur podróży (dotyczy zwłaszcza zakupów całych pakietów usług),
- dalszy wzrost udziału turystyki wiejskiej (jedna czwarta przyjazdów w 2001 r.) oraz turystyki objazdowej (jedna siódma przyjazdów w 2001 r.),
- zahamowanie spadku przeciętnych wydatków na dzień pobytu i lekki wzrost przeciętnych wydatków na podróż.

Do negatywnych tendencji oraz zagrożeń zaliczyć należy:

- niewielki, w dodatku malejący udział pobytów wypoczynkowych w górach, nad morzem i w rejonach pojeziernych,
- wysoki odsetek złych ocen warunków pobytu w Polsce (warunków sanitarnych i jakości usług),
- stosunkowo wysoki odsetek uwag o złym stanie bezpieczeństwa,
- pogorszenie się oceny dostępności informacji na terenie Polski.

Do innych czynników mających znaczenie dla polityki promocyjnej należą: zdecydowane zróżnicowanie rynku niemieckiego na „nowe landy”, Berlin i „stare landy”, duży, choć od dwóch lat malejący udział turystyki miejskiej i od kilku lat malejący udział młodzieży w przyjazdach do Polski.

Przyglądając się strukturze przyjazdów z Niemiec do Polski w ujęciu geograficznym, można zobaczyć wyraźną przewagę liczby przyjazdów turystów z nowych landów nad liczbą przyjazdów mieszkańców starych landów. Badania Instytutu Turystyki w Warszawie nie pozwalają jednoznacznie określić liczby turystów ze starych i nowych landów oraz z Berlina, ponieważ część respondentów

podawała jedynie kraj zamieszkania: Niemcy, nie precyzując, na terenie jakiego landu mieszkają. Udział tej grupy respondentów wynosił w ostatnich latach 17-18% ogółu badanych turystów niemieckich.

Tab. 19. Struktura przyjazdów turystów z Niemiec do Polski wg miejsca zamieszkania (w tys.)

Regiony	2000	2001	2000=100
Nowe landy	3161,2	2182,4	69,0
Stare landy	1728,6	1346,4	77,9
Berlin	53,3	83,6	156,8
Niemcy*	976,8	787,6	80,6

* Respondenci podali tylko kraj zamieszkania, nie precyzując miejsca.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Przewaga wśród turystów niemieckich mieszkańców nowych landów jest zupełnie naturalna ze względu na bliskość położenia geograficznego: zawsze wśród przyjeżdżających dominują sąsiedzi. Turystów niemieckich zamieszkałych w starych landach należy porównywać z turystami z innych nie sąsiadujących krajów. Jeśli porównać liczbę przyjazdów do Polski w 2001 roku turystów niemieckich mieszkających w starych landach (1 346,4 tys.) z liczbą przyjazdów np. turystów z Łotwy, Holandii czy Austrii (trzy rynki nie sąsiadujące z Polską o największej liczbie przyjazdów: odpowiednio 411,7 tys., 337,2 tys. oraz 297,5 tys. osób), okaże się, że turyści niemieccy ze starych landów odwiedzali Polskę trzy do czterech razy częściej niż turyści z krajów nie sąsiadujących o największej liczbie przyjazdów. Jeśli dodatkowo uwzględnić, że spadek liczby przyjazdów turystów niemieckich ze starych landów był znacznie mniejszy niż turystów z nowych, wydaje się, że promocja na terenie starych landów w Niemczech jest zupełnie wystarczająca.

Łączne przychody dewizowe z rynku niemieckiego wyniosły 1,7 mld USD (0,6 mld od turystów i blisko 1,1 mld od odwiedzających jednodniowych) i choć znacznie niższe niż w roku poprzednim, stanowiły ponad 44% wszystkich wpływów.

Rynek sąsiedzkich krajów wschodnich

W 2001 roku po raz pierwszy od kilku lat zanotowano spadek liczby przyjazdów turystów ze wszystkich krajów tej grupy, przy czym tendencję spadkową w odniesieniu do turystów z Rosji obserwuje się od 1997 roku, a w odniesieniu do Litwy (podobnie jak Łotwy i Estonii) – od 1999 roku. Trend spadkowy przyjazdów z dalszych, nie sąsiadujących z Polską krajów WNP obserwuje się od 1998 roku.

Szacuje się, że w 2002 roku będziemy mieli do czynienia z niewielkim wzrostem liczby przyjazdów turystów z sąsiednich krajów wschodnich, przy dalszym spadku – z nie sąsiadujących krajów WNP i krajów bałtyckich. Rok 2003 przyniesie znaczny spadek liczby przyjazdów ze wszystkich tych krajów. Powolna odbudowa ruchu nastąpi około 2005 roku.

Cechą charakterystyczną rynku tych krajów jest wysoki udział przyjazdów na zakupy oraz tranzytu. W 2001 roku segment przyjazdów na zakupy uległ znacznemu zmniejszeniu: do 17,5% przyjazdów turystów ze wschodu. Udział ten był mocno zróżnicowany w zależności od kraju: najwyższy w wypadku Białorusi (24,0%) i Ukrainy (17,5%), najniższy w wypadku Litwy (8,0%). Udział przyjazdów tranzytowych wyniósł 16,2%. Tutaj zróżnicowanie w zależności od kraju było niewielkie: wahało się w granicach 14,3%-18,4%. Charakterystyczną cechą rynku wschodnich

sąsiadów (z wyjątkiem Ukrainy) jest wielokrotność wizyt: średnio 3,5 w ciągu roku (dla turystów z Białorusi aż 5,2).

Do pozytywnych zjawisk w 2001 roku zaliczyć należy:

- wzrost odsetka przyjazdów w celach turystycznych, choć nadal udział tego segmentu jest stosunkowo mały, a część deklaracji celu turystycznego ukrywa najprawdopodobniej cele zarobkowe lub handlowe,
- wzrost udziału podróży w celach służbowych, które najczęściej wiążą się z wyższymi wydatkami,
- wzrost udziału turystyki objazdowej (jedna dziesiąta przyjazdów w 2001 r.),
- niewielki wzrost udziału form typowo wypoczynkowych (zwłaszcza pobyty w górach, nad morzem – turyści z Ukrainy, pobyty nad jeziorami – turyści z Litwy),
- spadek odsetka krytycznych uwag dotyczących pobytu w Polsce,
- stosunkowo niski (i malejący) odsetek uwag o złym stanie bezpieczeństwa,
- wzrost przeciętnych wydatków na dzień pobytu.

Do negatywnych tendencji oraz zagrożeń zaliczyć należy:

- spadek średniej długości pobytu, zwłaszcza turystów z Białorusi,
- niewielki udział przyjazdów organizowanych za pośrednictwem biur podróży (dotyczy zwłaszcza zakupów całych pakietów usług),
- spadek przeciętnych wydatków na podróż (oprócz turystów z Litwy),
- duży udział noclegów poza rejestrowaną bazą,
- wzrost odsetka złych ocen dojazdu do Polski (trudności) oraz warunków pobytu (warunków sanitarnych i jakości usług).

Ruch przyjazdowy mieszkańców Rosji należy potraktować nieco inaczej niż z reszty krajów tej grupy, ze względu na specyfikę położenia wydzielonego, nie połączonego terytorialnie z resztą kraju Okręgu Kaliningradzkiego, który sąsiaduje z Polską. Dla pełniejszej analizy odrębnie należy potraktować (a) ruch przyjazdowy z Okręgu Kaliningradzkiego, (b) przyjazdy na pozostałych przejściach wschodnich oraz (c) przyjazdy do Polski zanotowane na przejściach południowych i zachodnich (związane głównie z ruchem tranzytowym).

Tab. 20. Ruch przyjazdowy mieszkańców Rosji według przejść granicznych (w tys.)

Granice	1997	1998	1999	2000	2001	Zmiana 2001/2000
Ogółem	2 036,2	2 061,8	2 114,0	2 275,2	1 969,2	-13,4%
Gr. wschodnia i północna	1 403,8	1 457,1	1 634,8	1 835,6	1 559,7	-15,0%
w tym:						
z Federacją Rosyjską	867,9	631,8	960,4	1 100,8	950,6	-13,6%
Bezledy	514,2	340,1	537,4	604,8	472,5	-21,9%
Gronowo	304,2	257,3	332,7	346,2	357,6	3,3%
Braniewo (kolejowe)	24,8	18,6	21,7	40,4	15,7	-61,1%
Gołdap	24,7	15,8	68,2	109,4	104,8	-4,2%
Inne	.	.	0,4	.	-	
Pozostałe granice	632,4	604,8	479,2	439,7	409,5	-6,9%
Udział pozostałych granic (%)	31,1%	29,3%	22,7%	19,3%	20,8%	

Źródło: GUS, obliczenia Instytutu Turystyki.

Tabela 20 ilustruje tendencje w wyróżnionych trzech kategoriach przyjazdów:

- w 2001 roku liczba przyjazdów mieszkańców Rosji zmniejszyła się o 13,4%,
- na wschodniej i północnej granicy (tj. z Rosją, Litwą, Białorusią i Ukrainą) stwierdza się spadek liczby przyjazdów o 15,0%, z czego na granicy z Okręgiem Kaliningradzkim spadek ruchu przyjazdowego był mniejszy (o 13,6%),
- w ciągu ubiegłej dekady Straż Graniczna odnotowuje znaczną liczbę przyjazdów mieszkańców Rosji na pozostałych granicach (głównie zachodniej i południowej). Skala tego zjawiska maleje począwszy od 1997 roku, kiedy 632 tys. przyjazdów, czyli 31% wszystkich przyjazdów mieszkańców Rosji zanotowano na innych granicach niż wschodnia i północna. W 2000 roku udział ten spadł do 19,3%, a w 2001 roku nieznacznie wzrósł (do 20,8%), jednak bezwzględna liczba przyjazdów na tych granicach zmniejszyła się o 6,9%.

W przyjazdach z Rosji dominuje ruch z Okręgu Kaliningradzkiego, czyli ruch sąsiedzki. W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych udział tego ruchu w ogólnej liczbie przyjazdów z Rosji utrzymuje się na poziomie około 42-48%, z wyjątkiem 1998 roku. Jednocześnie maleje udział przyjazdów na innych granicach z Polską niż północna i wschodnia (głównie zachodniej i południowej): w ostatnich trzech latach wynosił około 20%.

Kolejny rok spadku (do 17,5%) udziału przyjazdów na zakupy turystów zza wschodniej granicy sugeruje zachodzenie zmian w strukturze motywów przyjazdów turystów z tej grupy krajów. Tym bardziej, że rok 2001 przyniósł istotną zmianę w strukturze wydatków turystów z krajów sąsiadujących z Polską od wschodu. W latach ubiegłych turyści z tej grupy krajów deklarowali bardzo wysokie wydatki na zakupy w celu odsprzedaży. W 2001 roku udział tej kategorii wydatków bardzo się zmniejszył. Znaczące zakupy w celu odsprzedaży deklarowali jedynie turyści z Białorusi (12,4% ogółu wydatków; 45,1% w 2000 r.) i Ukrainy (8,2% ogółu; 36,2% w 2000 r.). Ponadto ten rodzaj wydatków deklarowali tylko turyści z Rosji (6,7% ogółu; 12,5% w 2000 r.).

Wyniki badań z 2001 roku podważyły twierdzenie o trwałości handlowych motywów przyjazdów z sąsiednich krajów wschodnich. Za wcześnie jeszcze na wnioskowanie, czy jest to tylko chwilowa, czy trwalsza zmiana motywów przyjazdów z tej grupy krajów. Ewentualne utrzymanie się niskiego udziału wydatków w celu odsprzedaży i dalszy spadek udziału wydatków na zakupy na własne potrzeby potwierdzą trwałość zmian w strukturze motywów przyjazdów i wydatków turystów z tych krajów.

Rynek sąsiednich krajów południowych

Nasi południowi sąsiedzi stanowią najmniej liczącą grupę wśród turystów z krajów sąsiednich. Liczba przyjazdów turystów z Czech i Słowacji od kilku lat systematycznie maleje. W 2001 roku przyjechało ich do Polski łącznie 310 tys.

Według szacunków, rok 2002 powinien przynieść zahamowanie spadku liczby przyjazdów turystów z tej grupy krajów, a od 2003 roku będzie następował bardzo powolny wzrost.

Do pozytywnych zjawisk w 2001 roku zaliczyć należy:

- stosunkowo duży, ale nieco mniejszy niż w 2000 roku odsetek przyjazdów w celach turystycznych,
- duży udział noclegów w bazie hotelowej,
- stosunkowo wysoką średnią długość pobytu,
- spadek odsetka negatywnych ocen kosztów pobytu w Polsce oraz uciążliwości dojazdu,
- znaczny wzrost przeciętnych wydatków na dzień pobytu i na podróż.

Do negatywnych tendencji oraz zagrożeń zaliczyć należy:

- spadek i tak już niskiego udziału przyjazdów organizowanych za pośrednictwem biur podróży (w 2001 r. właściwie tylko przyjazdy organizowane samodzielnie),
- niewielki, w dodatku malejący udział pobyków wypoczynkowych w górach, nad morzem i w rejonach pojeziernych,
- wzrost odsetka złych ocen warunków pobytu w Polsce (warunków sanitarnych i jakości usług),
- wzrost odsetka uwag o złym stanie bezpieczeństwa,
- spadek udziału osób w wieku do 34 lat.

Syntetyczna charakterystyka przyjazdów turystów z poszczególnych krajów znajduje się w załączniku „Profile”.

4.2. Rynek ważniejszych krajów europejskich

Do najbardziej aktywnych rynków europejskich w turystyce międzynarodowej zalicza się Holandię, Wielką Brytanię, Austrię, Belgię, Danię, Włochy i Szwajcarię.

Najważniejszymi (pomijając kraje ościenne) rynkami europejskimi dla Polski są: Holandia (337 tys. przyjazdów w 2001 r. – spadek o 16%), Austria (298 tys. – spadek o 2%) i Francja (231 tys. – spadek od trzech lat, w 2001 r. o 21%).

Tab. 21. Przyjazdy z ważniejszych krajów europejskich (tys. przekroczeń granicy)

Kraje	Prognozy			Poprzedni rok =100					Średnie tempo zmian 1994-2001
	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003	
Razem analizowane kraje	2035,2	1975	2080	93,0	96,1	88,8	97,0	105,3	-2,2%
Holandia	337,2	320	340	95,1	108,1	84,0	94,9	106,3	-0,1%
Austria	297,5	290	310	77,6	106,8	97,8	97,5	106,9	0,2%
Francja	230,5	205	220	96,4	84,7	79,0	88,9	107,3	-6,0%
W. Brytania	221,7	230	245	95,3	101,8	92,3	103,7	106,5	0,7%
Szwecja	191,6	190	200	88,9	98,8	93,4	99,2	105,3	-0,9%
Włochy	189,0	200	210	95,5	102,8	99,1	105,8	105,0	1,2%
Węgry	137,0	135	140	87,0	87,5	95,8	98,5	103,7	-3,7%
Dania	122,7	115	120	114,6	82,5	85,3	93,7	104,3	-6,9%
Belgia	111,9	95	95	97,5	90,8	69,7	84,9	100,0	-7,2%
Norwegia	60,2	60	65	95,4	94,6	105,7	99,7	108,3	0,6%
Finlandia	56,3	55	55	91,4	93,0	85,5	97,7	100,0	-0,8%
Szwajcaria	41,6	40	40	99,0	72,4	92,3	96,2	100,0	-6,3%
Hiszpania	38,0	40	40	94,5	89,0	89,0	105,3	100,0	-4,2%
Ogółem kraje niesąsiednie	2766,2	2730	2890	93,6	97,8	91,4	98,7	105,9	-1,9%

* Bez krajów bałtyckich i WNP.

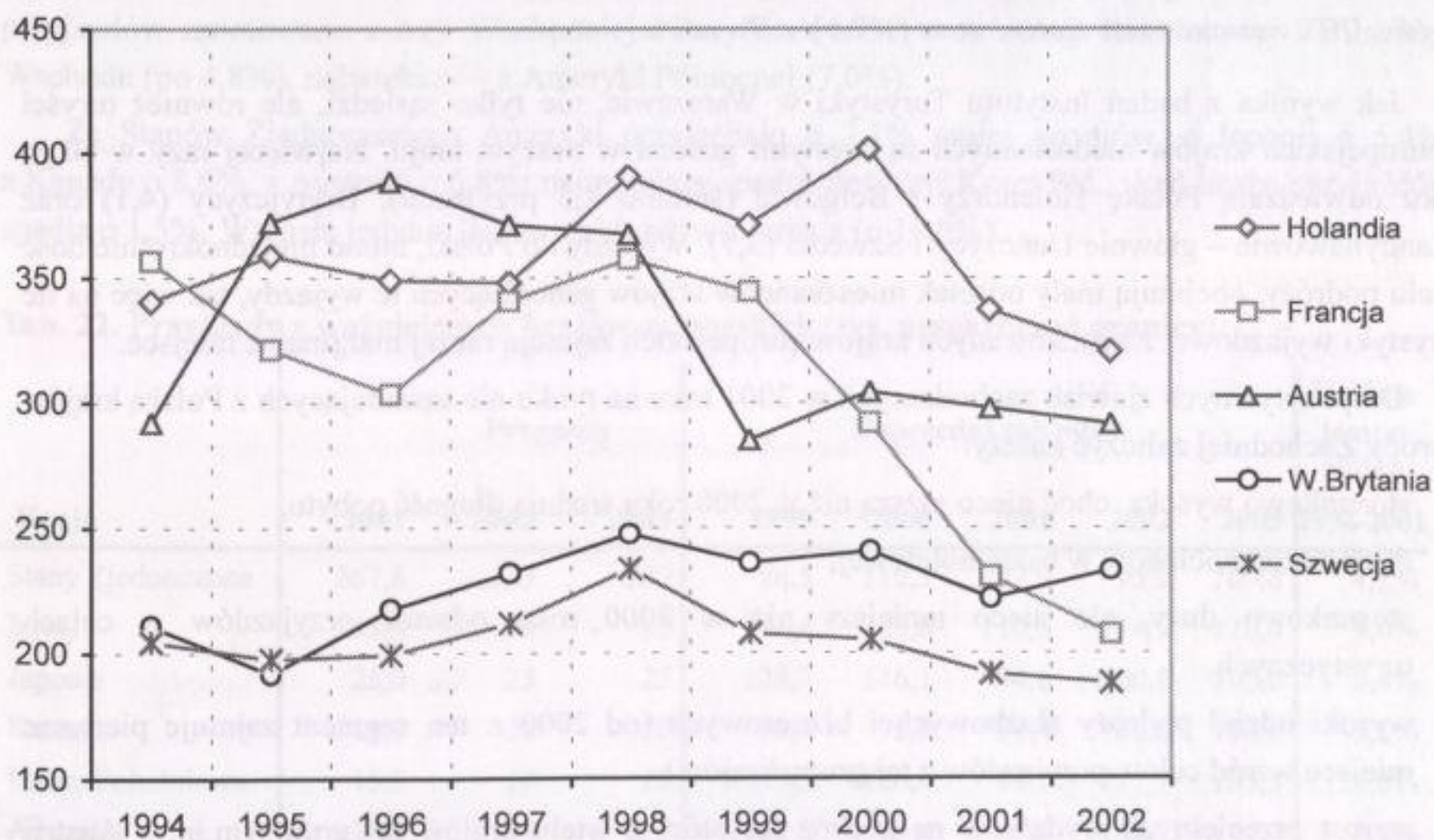
Źródło: GUS, oszacowania i prognozy Instytut Turystyki.

Duże znaczenie, pomimo spadku liczby przyjazdów w 2001 roku, odgrywają też takie kraje, jak: Wielka Brytania (222 tys. przyjazdów), Szwecja (192 tys.) oraz Włochy (189 tys.). Ponad sto tysięcy przyjazdów rocznie notuje się ponadto z Węgier (137 tys.), Danii (123 tys.) i Belgii (112 tys.). Roku 2001 nie można zaliczyć do dobrych dla turystyki polskiej. Łącznie z analizowanych krajów przyjechało o 8,6% turystów mniej.

Dane z pierwszego kwartału 2002 roku nie pozwalają na optymizm: wzrost, i to niewielki, liczby przyjazdów w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego zanotowano jedynie z Hiszpanii i Włoch (odpowiednio o 4,3% i 2,1%). Przyjazdy z pozostałych analizowanych krajów wykazują dalszy spadek: najwyższy z Belgii, Finlandii, Szwajcarii, Holandii i Francji (od 29,0% do 13,6%). Spadek liczby przyjazdów poniżej 10% zanotowano z Danii, Wielkiej Brytanii, Norwegii, Szwecji, Austrii i Węgier. I choć są to w większości spadki mniejsze niż przed rokiem, wskazują one wyraźnie, że w 2002 roku na poprawę sytuacji na rynku przyjazdowym nie ma co liczyć. Powolnej odbudowy wielkości ruchu można się spodziewać od 2003 roku.

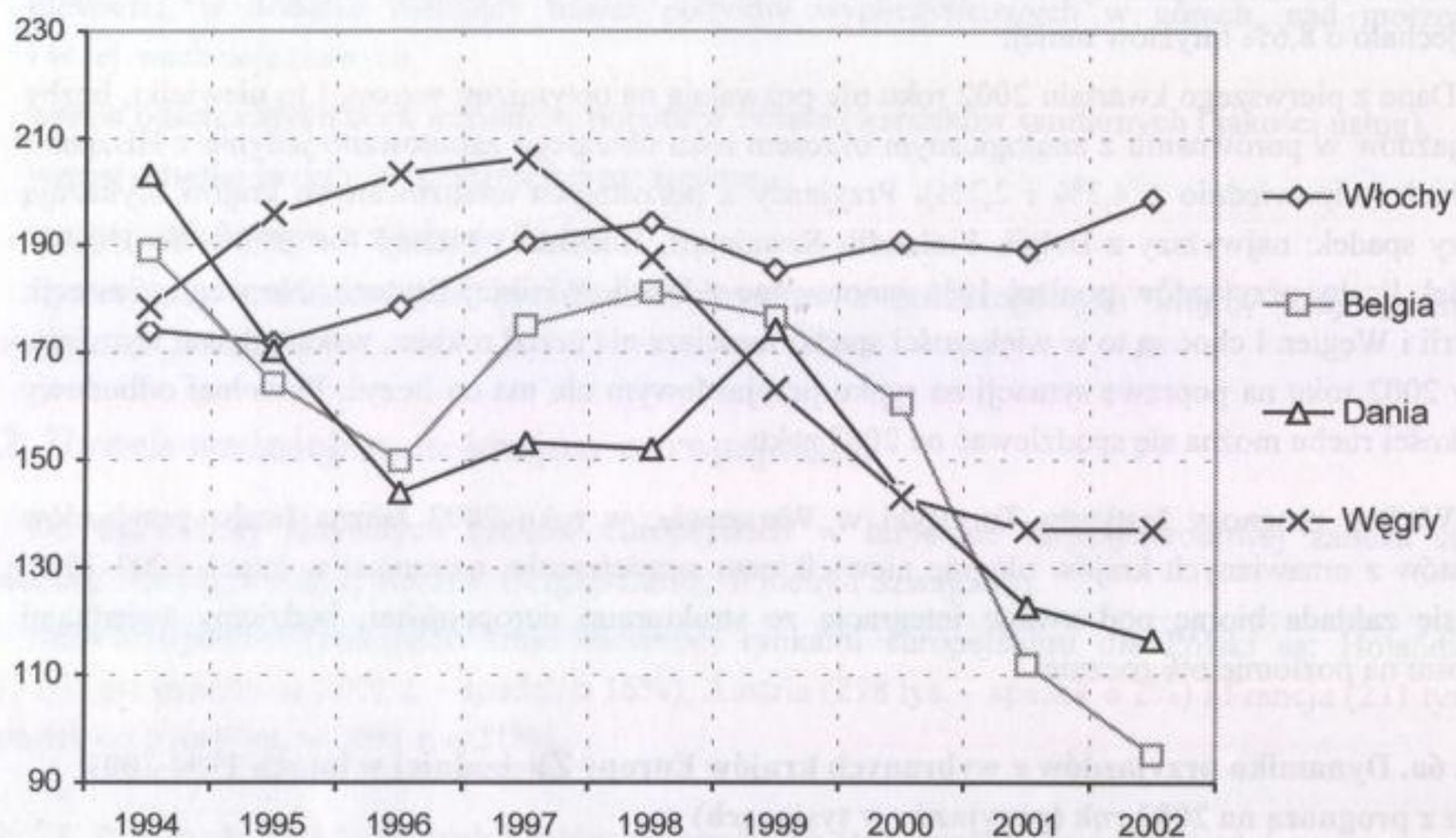
Według prognozy Instytutu Turystyki w Warszawie, w roku 2002 łączna liczba przyjazdów turystów z omawianych krajów ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu, natomiast w latach 2003-2007, jak się zakłada biorąc pod uwagę integrację ze strukturami europejskimi, będziemy świadkami wzrostu na poziomie 6% rocznie.

Rys. 6a. Dynamika przyjazdów z wybranych krajów Europy Zachodniej w latach 1994-2001 wraz z prognozą na 2002 rok (przyjazdy w tysiącach)

Źródło: GUS, oszacowania i prognozy Instytut Turystyki w Warszawie.

Rys. 6b. Dynamika przyjazdów z wybranych krajów Europy Zachodniej w latach 1994-2001 wraz z prognozą na 2002 rok (przyjazdy w tysiącach)

Źródło: GUS, oszacowania i prognozy Instytut Turystyki w Warszawie.

Jak wynika z badań Instytutu Turystyki w Warszawie, nie tylko sąsiedzi, ale również turyści z europejskich krajów nieościennych są częstymi gośćmi w naszym kraju. Najwięcej razy w ciągu roku odwiedzają Polskę Holendrzy i Belgowie (średnio 4,5 przyjazdu), Brytyjczycy (4,1) oraz Skandynawowie – głównie Duńczycy i Szwedzi (3,7). Wyjazdy do Polski, mimo niejednokrotnie dość wielu podróży, obejmują mały odsetek mieszkańców krajów generujących te wyjazdy, tak więc na tle turystyki wyjazdowej z analizowanych krajów europejskich zajmują raczej marginalne miejsce.

Do pozytywnych zjawisk zachodzących w 2001 roku na rynku nie sąsiadujących z Polską krajów Europy Zachodniej zaliczyć należy:

- stosunkowo wysoką, choć nieco niższą niż w 2000 roku średnią długość pobytu,
- duży udział noclegów w bazie hotelowej,
- stosunkowo duży, ale nieco mniejszy niż w 2000 roku odsetek przyjazdów w celach turystycznych,
- wysoki udział podróży służbowych i biznesowych (od 2000 r. ten segment zajmuje pierwsze miejsce wśród celów przyjazdów z tej grupy krajów),
- wzrost przeciętnych wydatków na podróż turystów z wielu krajów tej grupy (m.in. z Austrii o 19,6%, z krajów Beneluksu o 9,1%, z Francji o 5,6%, z krajów skandynawskich o 3,2%, z Wielkiej Brytanii o 2,0%) oraz wzrost przeciętnych wydatków turystów na dzień (z Austrii, krajów Beneluksu, Francji, krajów skandynawskich).

Do negatywnych tendencji oraz zagrożeń zaliczyć należy:

- spadek udziału przyjazdów organizowanych za pośrednictwem biur podróży,
- niewielki udział pobytów wypoczynkowych w górach, nad morzem i w rejonach pojeziernych,
- spadek udziału segmentu turystyki objazdowej,

- stosunkowo wysoki odsetek negatywnych ocen warunków pobytu w Polsce (warunków sanitarnych i jakości usług) oraz uciążliwości dojazdu,
- wzrost niekorzystnych opinii o dostępności informacji w Polsce,
- stosunkowo duży odsetek uwag o złym stanie bezpieczeństwa.

Badania za 2001 rok wskazują na zwiększenie się przeciętnych wydatków turystów z wielu krajów europejskich. Pomimo tych korzystnych zmian, ze względu na znaczny spadek liczby przyjazdów z tych krajów nastąpił spadek przychodów z tych rynków (wzrost przychodów nastąpił jedynie w wypadku Austrii).

Syntetyczna charakterystyka przyjazdów turystów z poszczególnych krajów znajduje się w załączniku „Profile”.

4.3. Rynki zamorskie

Liczba przyjazdów turystów z krajów pozaeuropejskich, która w 2000 roku dość znacznie (o 7,3%) wzrosła, w 2001 roku zmniejszyła się łącznie o 3,2%: do 513,8 tys.

Spadek ten spowodowany był w dużej mierze wrześniowymi atakami terrorystycznymi w USA, co znalazło odzwierciedlenie w znacznym w skali rocznej (7,0%) spadku łącznej liczby przyjazdów z Ameryki Północnej. Liczba przyjazdów z pozostałych krajów pozaeuropejskich wzrosła w skali całego roku o 2,1%. Jeśli przyjrzeć się poszczególnym regionom, to wzrost liczby przyjazdów zanotowano tylko z Ameryki Południowej (3,3%), a liczba przyjazdów z Afryki utrzymała się na poziomie z 2000 roku. Spadki objęły wszystkie pozostałe regiony. Najmniejszy spadek liczby przyjazdów zanotowano z Azji Wschodniej i Pacyfiku (4,7%) oraz z Azji Południowej i Bliskiego Wschodu (po 4,8%), największy – z Ameryki Północnej (7,0%).

Ze Stanów Zjednoczonych Ameryki przyjechało o 7,1% mniej turystów, z Japonii o 5,4%, z Kanady o 8,6%, z Australii o 6,8%; najmniejszy spadek dotyczył Korei Płd., skąd liczba przyjazdów spadła o 1,5%. Wzrosła jedynie liczba przyjazdów z Izraela (o 10,6%).

Tab. 22. Przyjazdy z ważniejszych krajów zamorskich (tys. przekroczeń granicy)

Kraje	Prognozy			Poprzedni rok =100					Średnie tempo zmian 1994-2001
	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003	
Stany Zjednoczone	267,8	255	280	96,5	110,5	92,9	95,2	109,8	4,2%
Izrael	43,5	50	55	111,4	123,8	110,6	114,9	110,0	9,0%
Japonia	25,0	25	25	128,7	116,1	94,6	100,0	100,0	8,8%
Kanada	19,3	20	20	92,7	95,8	91,4	103,6	100,0	-3,2%
Korea Południowa	15,3	17	18	119,5	126,4	98,5	111,1	105,9	28,6%
Australia	13,5	14	15	112,2	93,4	93,2	103,7	107,1	0,8%

Źródło: GUS, oszacowania i prognozy Instytut Turystyki w Warszawie.

Przeciętne wydatki na podróż gości z krajów zamorskich są najwyższe spośród turystów odwiedzających Polskę. W 2001 roku nastąpił wzrost tych wydatków do 324 USD. Turyści z krajów zamorskich wydawali u nas średnio blisko 2,5 razy więcej niż przeciętny turysta zagraniczny. Trzeba pamiętać, że turyści z tej grupy krajów z jednej strony ponoszą duże wydatki u siebie przed wyjazdem (większość tej kwoty przypada na koszty transportu, ale część na zakup usług w Polsce, np. noclegowych), z drugiej zaś strony ich pobyt w Polsce trwa znacznie dłużej niż innych. To powoduje, że

przeciętne wydatki na dzień pobytu turystów z krajów zamorskich są na ogół niższe niż przeciętnego turysty zagranicznego. W 2001 roku dzienne wydatki turystów zamorskich w Polsce wyniosły 20 USD i były nieznacznie niższe niż w roku poprzednim (21 USD). Przychody dewizowe z tych rynków (obliczone jedynie na podstawie wydatków poniesionych w Polsce) wyniosły w 2001 roku 110,5 mln USD i były wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim o około 6%.

Rynek Stanów Zjednoczonych jest dla Polski największym rynkiem pozaeuropejskim. Charakteryzuje się znacznymi wydatkami i zdecydowanie dłuższym czasem pobytu w Polsce w porównaniu z krajami Europy Zachodniej. Liczba przyjazdów ze Stanów Zjednoczonych regularnie wzrastała w skali wieloletniej (średnio rocznie w latach 1994-2000 o 6,3%). Spadek w 2001 roku o 7,1% związany był głównie z atakami terrorystycznymi. W 2002 roku przewiduje się dalszy spadek liczby przyjazdów, a od 2003 roku wzrost.

Bardzo interesująca jest geografia przyjazdów ze Stanów Zjednoczonych: około połowy podróży odbywa się drogą lotniczą, około 20% przyjazdów notuje się na granicy południowej i 15% na zachodniej.

Rynek Stanów Zjednoczonych i Kanady charakteryzuje się, oprócz najdłuższych spośród turystów zagranicznych pobytów w Polsce (turyści z tych krajów przebywają u nas przeciętnie ponad trzykrotnie dłużej niż pozostali), bardzo wysokim udziałem osób polskiego pochodzenia (ponad połowa przyjazdów w 2001 r.).

Do pozytywnych zjawisk zachodzących w 2001 roku na rynku tych krajów zaliczyć należy:

- znaczny wzrost odsetka przyjazdów z wykupionym pełnym pakietem usług w biurach podróży,
- wzrost odsetka przyjazdów w celach turystycznych,
- wzrost udziału noclegów w bazie hotelowej, choć nadal udział ten jest stosunkowo nieduży,
- spadek niekorzystnych ocen warunków sanitarnych w Polsce, stanu bezpieczeństwa oraz kosztów pobytu.

Do negatywnych tendencji oraz zagrożeń zaliczyć należy:

- skrócenie średniej długości pobytu na terenie Polski (z 16,1 nocy do 14,7),
- spadek udziału pobytów wypoczynkowych w górach, nad morzem i w rejonach pojeziernych,
- spadek udziału pobytów na wsi,
- wciąż wysoki poziom krytycyzmu: wzrost niekorzystnych opinii o dostępności informacji w Polsce i o jakości usług.

Do innych czynników mających istotne znaczenie dla polityki promocyjnej zaliczyć należy:

- znaczny, ale nie wyłączny udział podróży drogą powietrzną,
- stosunkowo dużą liczbę przyjazdów Amerykanów do Polski przez przejścia drogowe i kolejowe, co związane jest z ich pobytem w innych krajach europejskich,
- dominację przyjazdów organizowanych indywidualnie, co jest nietypowe dla zamorskiej turystyki ze Stanów Zjednoczonych.

Inne kraje pozaeuropejskie zajmują niską pozycję pod względem liczby przyjazdów. Drugi po USA jest Izrael, o stale rosnącej liczbie przyjazdów (9,0% średnio rocznie w latach 1994-2001).

Spadki liczby przyjazdów z krajów azjatyckich były stosunkowo niewielkie: z Korei Płd. o 1,5%, a z Japonii o 5,4%. Po przełamaniu kryzysu ekonomicznego w Azji nastąpiło szybkie odbudowywanie liczby przyjazdów z tych krajów, można się więc spodziewać, że spadki z 2001 roku zostaną stosunkowo szybko wyrównane. Warto przy tym pamiętać, że oba kraje należą do najszybciej

rozwijających się rynków przyjazdowych (średnie tempo wzrostu liczby przyjazdów w latach 1994-2001 wynosiło odpowiednio dla Korei Południowej 28,6%, a dla Japonii 8,8%).

Z innych krajów pozaeuropejskich warto wspomnieć Australię, z której (jak na tak odległy rynek) notuje się sporą liczbę przyjazdów (mimo spadku, w 2001 r. zanotowano 13,5 tys. przyjazdów).

Cechą charakterystyczną przyjazdów z krajów zamorskich do Polski jest częste powiązanie z podróżą do Europy obejmującą kilka krajów.

4.4. Podstawowe cechy podróży turystycznych do Polski w 2001 roku

- W stosunku do poprzedniego roku średnia długość pobytu nieznacznie zmalała: do 4,5 noclegu (z 4,8). Wpłynęło na to głównie skrócenie pobytu turystów z Białorusi i Ukrainy. Turyści z większości krajów zachodniej i północnej Europy przebywali u nas nieco krócej. Odwiedziny u krewnych i znajomych oraz motywy turystyczne przyjazdu sprzyjają dłuższym pobytom.
- Podobnie jak w poprzednich latach, największy udział (ponad 80%, nieznaczny wzrost w 2001 r. w porównaniu z rokiem 2000) w przyjazdach do Polski mają podróże organizowane samodzielnie. Odsetek przyjazdów połączonych z zakupem pakietu lub części usług w biurach podróży nieznacznie się zmniejszył: do 9%. Reszta przypadała na różne formy rezerwacji usług przed podróżą, np. bezpośrednio u usługodawców. Przyjazdy w celach turystycznych znacznie częściej niż przeciętnie związane są z udziałem biur podróży (dotyczy zwłaszcza zakupu gotowych pakietów).
- Z bazy noclegowej typu hotelowego – hoteli, moteli, pensjonatów – skorzystało, podobnie jak w roku poprzednim, 57% turystów (należy pamiętać, że to, jak respondent odpowiadając na ankietę sklasyfikował dany obiekt noclegowy, nie musi się pokrywać z oficjalną kategoryzacją). Turyści z Europy Zachodniej należą do najczęstszych gości w tego typu obiektach; najrzadziej gośćmi tej bazy są turyści z Ameryki Północnej, którzy najchętniej korzystają z gościnności rodziny lub znajomych. Sąsiedzi ze wschodu nieco rzadziej niż turyści z Europy Zachodniej korzystają z bazy typu hotelowego, natomiast stosunkowo często nocują w innych, bliżej nie sprecyzowanych miejscach. Noclegi w hotelach charakterystyczne są dla turystów biznesowych, z pensjonatów stosunkowo najczęściej korzystają turyści przyjeżdżający na wypoczynek, kwatery zaś prywatne charakterystyczne są dla tych, którzy przyjeżdżają na zakupy (często też korzystają oni z noclegów u rodziny lub znajomych).
- Podobnie jak w latach poprzednich, jedna czwarta turystów przyjechała do Polski w celach rekreacyjno-wypoczynkowych. Zwiększyło się zainteresowanie wypoczynkiem w Polsce turystów z Europy Wschodniej (Ukrainy, Rosji, Litwy), co należy traktować z pewną rezerwą dopuszczając możliwość ukrycia w tych deklaracjach innych (np. handlowych) celów. Wzrosło też wśród turystów z Ameryki Północnej, zmniejszyło się natomiast wśród turystów z wielu pozostałych krajów europejskich – zwłaszcza z Holandii (spadek udziału celów typowo turystycznych o blisko 12 punktów procentowych w porównaniu z poprzednim rokiem), Włoch, Węgier, Niemiec, Wielkiej Brytanii oraz Słowacji. Jednocześnie zwiększyło się zainteresowanie odwiedzinami u rodzin lub znajomych wśród turystów z sąsiednich krajów (Rosji, Niemiec, Ukrainy, Słowacji i Czech), a także z dalszych krajów europejskich, np. Francji, Holandii czy Włoch.
- Nadal maleje zainteresowanie przyjazdami na zakupy z Rosji, Ukrainy i Białorusi. Wzrosła liczba podróży tranzytowych podejmowanych przez mieszkańców Białorusi i Ukrainy, zmniejszyła się zaś – wśród turystów z Rosji i Litwy, a także ze Skandynawii. Wzrósł odsetek

podróży służbowych i w interesach turystów z Europy Wschodniej (Litwa, Rosja, Ukraina) i Północnej (Wielka Brytania, Holandia), a także z Włoch; mniejszy udział miały przyjazdy biznesowe turystów z południa Europy (Czechy, Węgry).

- Kolejny już rok rzadziej wymieniano pobyt w miastach jako główny sposób spędzania czasu w naszym kraju. Mimo spadku do 62% jest to wciąż dominująca forma turystyki przyjazdowej do Polski). Powoli nabiera znaczenia turystyka na obszarach wiejskich (w 2001 r. wzrost do 16%) i turystyka objazdowa (niewielki wzrost: do 11%). Utrzymuje się stosunkowo małe zainteresowanie ofertami regionów górskich, nadmorskich i pojeziernych.
- Podobnie jak w ciągu ostatnich lat, najczęściej odwiedzano województwo mazowieckie. Następne z kolei były: lubelskie, wielkopolskie, łódzkie, warmińsko-mazurskie i małopolskie (te dwa ostatnie gościły głównie turystów przyjeżdżających na wypoczynek).
- Liczba wizyt znacznie przekracza rzeczywistą liczbę turystów odwiedzających Polskę w ciągu roku, co spowodowane jest tym, że stosunkowo niewiele osób generuje wiele wizyt. Nie tylko odwiedzający jednodniowi, ale również turyści są bardzo częstymi gośćmi w naszym kraju. W 2001 roku przeciętny turysta odwiedził Polskę trzy i pół razy w ciągu roku. Do rekordzistów należeli turyści z Białorusi: przeciętny turysta z tego kraju odwiedził Polskę w ciągu roku ponad pięć razy, turyści z Litwy (średnio cztery i pół razy), z Niemiec (prawie tak samo często) oraz z Rosji (średnio cztery razy w ciągu roku). Interesujące jest, że również wielu turystów z niesąsiednich krajów europejskich należy do częstych gości. Wyróżniają się wśród nich turyści z Holandii (przeciętny turysta z tego kraju odwiedził Polskę prawie pięć razy w ciągu roku), Danii (średnio cztery i pół razy) oraz Wielkiej Brytanii (średnio ponad cztery razy).
- Duży udział wielokrotnych wizyt charakteryzuje zwłaszcza tych, którzy przejeżdżali przez nasz kraj tranzytem, i tych, którzy przyjeżdżali na zakupy.

4.4.1. Segmenty rynku

Z punktu widzenia strategii promocyjnej można wyróżnić następujące segmenty turystyki przyjazdowej. Różnią się one istotnie pod względem cech pobytu, poziomu konsumpcji usług i produktów turystycznych, a co najważniejsze – w każdym przypadku decyzję o podjęciu podróży determinują odmienne czynniki.

Przyjazdy w celach turystycznych (ok. 3,9 mln)

Do tej grupy zaliczamy osoby, które przyjechały do Polski w takich celach, jak: wypoczynek, wakacje, zwiedzanie, motywy religijne, odwiedziny w miejscu (kraju) pochodzenia. Wielkość tego segmentu ulega wahaniom. Według szacunków, w 2001 roku segment ten ponownie zmalał.

1. Przeciętne wydatki na osobę – 136 USD (tyle, ile średnia dla ogółu).
2. Średnia długość pobytu – 5,9 noclegu (więcej niż ogół turystów przyjeżdżających do Polski).
3. Co piąty turysta przyjechał w grupie zorganizowanej przez biuro podróży; 15% uczestniczyło w objeździe po kraju; tyle samo (nieznaczny spadek w porównaniu z rokiem 2000) wypoczywało na wsi. Spadł udział pobytów wypoczynkowych na terenach pojeziernych i w górach.
4. Stosunkowo wysoki i rosnący odsetek (84%) korzysta z komercyjnej bazy noclegowej (hotele, motele, pensjonaty i kempingi).
5. Wysoki udział podróży samolotowych (blisko 14%).
6. Największy udział osób, które odwiedziły Polskę tylko raz w 2001 roku.

7. Dość wysoki odsetek uwag krytycznych o trudnościach dojazdu i warunkach pobytu (zły stan sanitarny i jakość usług, brak informacji). Krytyka wysokich kosztów pobytu – poniżej średniej.

Jest to segment stosunkowo młody (33% osób ma mniej niż 35 lat), o najwyższym udziale kobiet: blisko co czwarta osoba z tej grupy.

Najczęściej odwiedzane województwa: mazowieckie, małopolskie oraz warmińsko-mazurskie i pomorskie.

Odwiedziny u krewnych lub znajomych (ok. 3,2 mln)

Wielkość tego segmentu utrzymała się na poziomie roku poprzedniego. Tworzą go głównie turyści z Niemiec, Ukrainy i Rosji.

1. Przeciętne wydatki na osobę – 120 USD (poniżej średniej).
2. Średnia długość pobytu – 6,2 noclegu (najdłużej).
3. Udział biur podróży w organizacji wyjazdu jest minimalny.
4. Z gościny krewnych lub znajomych korzysta 73% tych turystów, a tylko 10% z hoteli lub moteli; stosunkowo często wykorzystywane są też pensjonaty (ok. 10%).
5. Stosunkowo dużo uwag krytycznych o warunkach pobytu (stan sanitarny, stan bezpieczeństwa i niski poziom usług).
6. W 2001 roku struktura wieku nie odbiegała od ogółu turystów. Około 25% (mniej niż w roku poprzednim) deklaruje polskie pochodzenie.
7. Najczęściej odwiedzane województwa: mazowieckie, łódzkie, lubelskie i wielkopolskie.

Przyjazdy służbowe i w interesach (ok. 4 mln)

Wielkość tego segmentu, po systematycznym wzroście do 1997 roku, podlegała wahaniom. W 2001 roku uległ on zmniejszeniu. W grupie tej dominują Niemcy oraz sąsiedzi ze wschodu.

1. Przeciętne wydatki na osobę – 170 USD (znacznie powyżej średniej dla ogółu).
2. Średnia długość pobytu – 4,1 noclegu (krócej niż średnia).
3. Udział biur podróży w organizacji podróży jest nieznaczny, stosunkowo często natomiast występuje rezerwacja usług.
4. Podróże samolotem stanowiły 13%, samochodem – 73%, a pojazdem ciężarowym – 11% przyjazdów.
5. Istotne jest wewnętrzne zróżnicowanie tego segmentu, na który składają się:

▪ udział w kongresach, konferencjach, targach, wystawach	–	34%
▪ prowadzenie samodzielnych interesów	–	29%
▪ prowadzenie interesów w imieniu firmy (delegacje służbowe)	–	17%
▪ przyjazd w charakterze kierowcy, konwojenta towaru itp.	–	10%
▪ inne sprawy służbowe	–	7%
6. Odsetek korzystających z hoteli, moteli lub pensjonatów wzrósł w 2001 roku do 80%.
7. Przyjazdy w interesach lub sprawach służbowych łączą się z większą częstotliwością wizyt w ciągu roku (średnia liczba wizyt w 2001 r. wyniosła 3,8).
8. Wzrosła w 2001 roku liczba uwag krytycznych dotyczących uciążliwości dojazdu (związane z konsekwencjami ataków terrorystycznych); stosunkowo duży odsetek osób krytykuje dostępność informacji oraz niski poziom usług.

9. Najczęściej odwiedzane są miasta (84%), a z województw w 2001 roku mazowieckie i wielkopolskie.

Przyjazdy na zakupy (ok. 1,5 mln)

Wielkość tego segmentu systematycznie maleje. Dominują w nim turyści z Białorusi i Ukrainy.

1. Przeciętne wydatki na osobę – 139 USD w grupie kupujących na własne potrzeby i 148 USD w grupie kupujących w celu odsprzedaży (powyżej średniej dla ogółu, znaczny spadek w porównaniu z rokiem poprzednim).
2. Średnia długość pobytu – 2,4 noclegu (znacznie krócej niż ogół przyjazdów).
3. Wysoki odsetek wielokrotnych wizyt (średnia liczba wizyt w 2001 r. wyniosła 4,1).
4. Udział biur podróży w organizacji wyjazdów jest minimalny.
5. Niewiele uwag krytycznych o warunkach pobytu, stosunkowo wysoki odsetek krytykujących wysokie koszty pobytu.
6. Stosunkowo duży udział osób młodych (36% w wieku poniżej 35 lat).
7. Najczęściej odwiedzane województwa to lubelskie, mazowieckie i podlaskie.

Tranzyt (ok. 1,4 mln)

Wielkość tego segmentu jest nieustabilizowana. W 2001 roku, po znacznym wzroście w roku poprzednim, nastąpił spadek. Położenie Polski na szlakach wschód-zachód i północ-południe oraz wielkość kraju sprawiają, że dość poważny segment stanowią podróże tranzytowe podejmowane przez mieszkańców Białorusi, Ukrainy i Rosji, a także krajów bałtyckich oraz Niemiec i krajów skandynawskich.

1. Przeciętne wydatki na osobę – 122 USD (mniej niż średnia, znaczny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim).
2. Średnia długość pobytu – 1,2 noclegu.
3. Wysoki odsetek wielokrotnych wizyt (średnia liczba wizyt w 2001 r. wyniosła 4,5).
4. Ponad połowa turystów (56%) nocuje w hotelach lub motelach; bardzo duży odsetek odpowiedzi „inne” należy interpretować jako noclegi w środkach transportu na przydrożnych parkingach lub na biwakach.
5. Dominują podróże samochodem (74%) lub pojazdem ciężarowym (17%).
6. Wysoki poziom krytycyzmu, zwłaszcza krytyczne oceny kosztów pobytu, standardu usług oraz stanu sanitarnego; znaczna poprawa ocen stanu bezpieczeństwa (15% krytykujących przy 40% w roku poprzednim).
7. Dominujący udział mężczyzn w wieku 35 do 44 lat.

Inne motywy przyjazdu (ok. 1,0 mln)

Na tę grupę składają się osoby, które nie sprecyzowały wymienionych w ankiecie celów (80%) lub podejmowały dorywczą pracę (20%, o połowę mniej niż w roku poprzednim). Wydaje się, iż rzeczywisty udział tych, którzy przyjechali do Polski pracować, jest większy.

4.4.2. Ocena pobytu i jakości usług

Instytut Turystyki od wielu lat bada oceny różnych aspektów podróży do Polski i pobytu. W 2001 roku do najczęściej krytykowanych aspektów należały: uciążliwości dojazdu (18%), stan sanitarny (17%), wysokie koszty pobytu i niski standard usług (po 14%), stan bezpieczeństwa (13%)

oraz dostępność informacji (11%). Bardzo mało uwag krytycznych dotyczyło braku atrakcji turystycznych (2%) oraz złej organizacji podróży (4%).

Zmniejszył się poziom krytycyzmu: odsetek osób niczego nie krytykujących wzrósł z 16% w 2000 roku do 22% w 2001 roku. Znacznie zmniejszył się udział niekorzystnych ocen wysokości kosztów pobytu, poprawiła się też ocena stanu bezpieczeństwa. Wzrósł odsetek osób źle oceniających dostępność informacji, nieznacznie pogorszyła się też ocena standardu usług.

Warto przyjrzeć się zmianom, jakie zaszły w ocenach różnych aspektów podróży do Polski i pobytu przez ostatnie pięć lat. Okazuje się, że generalnie poziom krytycyzmu znacznie wzrósł. W 1996 roku 40% turystów nie krytykowało niczego, w 2001 roku odsetek ten zmalał blisko o połowę. Zmieniła się jednocześnie struktura negatywnych ocen. W 1996 roku zdecydowanie najgorzej oceniano wysokość kosztów pobytu: ten aspekt wskazywał co czwarty turysta. Z pozostałych aspektów stosunkowo wysoki odsetek złych ocen dotyczył uciążliwości dojazdu i stanu sanitarnego (po 12%). Obecnie odsetek negatywnych ocen wysokości kosztów pobytu zmniejszył się o blisko połowę, wzrósł natomiast udział krytycznych ocen wszystkich pozostałych aspektów oprócz organizacji podróży i atrakcyjności turystycznej, w odniesieniu do których nastąpiła nieznaczna poprawa ocen. Ten wzrost krytycyzmu w ostatnim pięcioleciu nie wskazuje jednoznacznie na pogorszenie się jakości warunków pobytu i podróży w Polsce. Świadczy raczej o tym, że zmieniły się oczekiwania co do poziomu świadczonych usług. Pięć lat temu istotna była jeszcze sama możliwość przyjazdu do Polski, nie oczekiwano wysokiego poziomu usług i obsługi turystów; liczyło się to, że można pojechać i zobaczyć. Obecnie Polska traktowana jest przez turystów podobnie jak inne kraje, wzrosły więc oczekiwania jeśli chodzi o warunki pobytu i podróży.

Proporcje uwag krytycznych w znacznym stopniu zależą od celu pobytu: na przykład koszty pobytu zdecydowanie najczęściej krytykowali turyści tranzytowi (w roku poprzednim: przyjeżdżający na zakupy), najrzadziej zaś ci, którzy przyjechali w odwiedziny do krewnych lub znajomych oraz w celach turystyczno-wypoczynkowych. Stan bezpieczeństwa źle oceniały najczęściej osoby odwiedzające rodziny oraz turyści tranzytowi. Uciążliwości dojazdu krytykowali przede wszystkim turyści biznesowi. Dostępność informacji była niezadowolająca najczęściej dla turystów biznesowych oraz przyjeżdżających na wypoczynek.

W świetle wyników badań⁶ przeprowadzonych przez Instytut Turystyki w 2000 roku na temat oceny działań promocyjnych na rynkach zagranicznych, opinia o jakości usług w Polsce nie jest dobra. Najwyżej oceniano usługi gastronomiczne: co trzeci badany uznał je za bardzo dobre. Jakość usług noclegowych ocenił bardzo wysoko tylko co jedenasty badany turysta. Kultura i fachowość obsługi, ten bardzo ważny element produktu turystycznego, oceniona została bardzo wysoko jedynie przez 4% turystów; blisko połowa badanych (48%) oceniła poziom obsługi jako średni.

Przyjmując, że klient zadowolony rekomenduje nasz produkt trzem innym osobom, zaś klient rozczarowany opowiada o swoim niezadowoleniu dziesięciu innym osobom⁷, wydaje się, iż podnoszenie jakości świadczonych usług powinno stanowić priorytet w działaniach zarówno branży turystycznej, jak i Polskiej Organizacji Turystycznej.

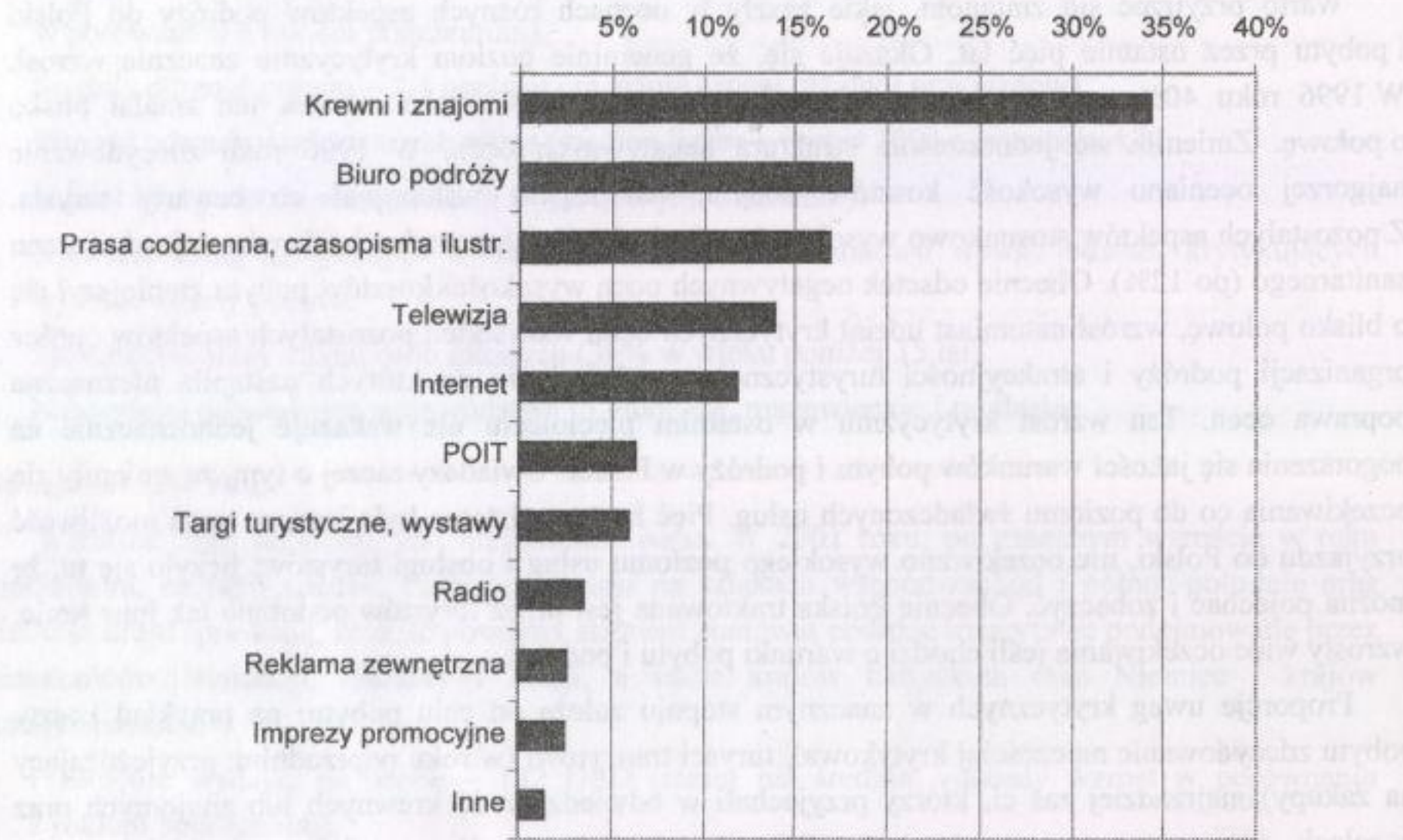
Warto przypomnieć, że największy wpływ na decyzję o przyjeździe do Polski (zgodnie z wynikami omawianych badań) mają krewni i znajomi: dla co trzeciego turysty rekomendacja kogoś bliskiego była najważniejszym źródłem informacji. Ponadto duży wpływ mają biura podróży (źródło

⁶ Źródło: Teresa Buczak: *Ocena skuteczności działań promocyjnych na rynkach zagranicznych*. Instytut Turystyki Warszawa 2001.

⁷ J. Otto: *Lojalność klientów*. Marketing w Praktyce 2000 nr 5 wrzesień-październik, s. 14.

informacji dla prawie co piątego turysty), a spośród wszystkich mediów największą rolę odgrywa prasa (wskazana przez co szóstego turystę). Na uwagę zasługuje wysoka pozycja internetu, którego efektywność jest bardzo wysoka, jeśli wziąć pod uwagę relatywnie niski koszt reklamy za jego pośrednictwem w porównaniu np. z telewizją.

Rys. 7. Źródła informacji mające duży wpływ na decyzję o przyjeździe do Polski

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Wpływ informacji z mediów na podjęcie decyzji zależy od celu wyjazdu oraz wieku turystów: osoby wyjeżdżające w celach wypoczynkowych częściej wskazywały na duży wpływ mediów niż turyści biznesowi czy też odwiedzający krewnych lub znajomych. Największą rolę reklamie w mediach przypisywały osoby w wieku powyżej 45 lat. Internet dwukrotnie częściej miał duże znaczenie dla ludzi młodych (do 24 roku życia) niż w innych grupach wiekowych. Rola targów i wystaw jako ważnego źródła informacji maleje wraz z wiekiem badanych.

5. Podsumowanie

5.1. Turystyka na świecie

1. Liczba międzynarodowych podróży wyniosła w 2001 roku 693 mln, o 0,6% mniej niż w poprzednim roku. Spadek liczby przyjazdów spowodowany był zarówno sytuacją gospodarczą na świecie, jak i obawą przed atakami terrorystycznymi.
2. Liczba przyjazdów do krajów europejskich zmniejszyła się nieznacznie (o 0,6%): do 400,3 mln. Udział Europy w rynku światowym wyniósł, podobnie jak w poprzednim roku, 58% wszystkich podróży międzynarodowych.
3. W Europie wzrost liczby przyjazdów nastąpił jedynie w regionie południowym, a region wschodnio-śroziemnomorski utrzymał liczbę przyjazdów na poziomie z 2000 roku. Pozostałe regiony Europy wykazały spadek liczby przyjazdów. Największy spadek (o 4,8%) miał miejsce w regionie północnym.
4. Wyniki regionu środkowo-wschodniego pogorszyły się: liczba przyjazdów spadła o 0,3 mln. W wielu jednak krajach regionu nastąpił wzrost liczby przyjazdów: największy w Bułgarii, Słowacji i Estonii. Na Węgrzech liczba przyjazdów utrzymała się na poziomie z 2000 roku. Spadek nastąpił w Czechach, Polsce i Rumunii. Udział regionu w rynku europejskim pozostał na poziomie 19%.

5.2. Turystyka w Polsce

1. Instytut Turystyki szacuje, że wśród osób odwiedzających Polskę w 2001 roku było około 15 mln turystów, a więc cudzoziemców, którzy spędzili u nas przynajmniej jedną noc. Oznacza to spadek o 13,8% w stosunku do poprzedniego roku i o 23,1% w stosunku do roku 1997. Obserwowany od 1997 roku spadek liczby przyjazdów turystów zagranicznych do Polski jest spowodowany nie tylko ogólną gorszą koniunkturą gospodarczą w krajach dominujących w przyjazdach do Polski, lecz w głównej mierze zmianą zainteresowań turystów europejskich (powrót do pobytów nad morzem, wzrost zainteresowania zimowymi wyjazdami na narty, rejsy morskie, tanie przeloty weekendowe, wellness itp.).
2. Odwiedzający jednodniowi stanowią zdecydowaną większość wśród odwiedzających Polskę gości z krajów sąsiednich. W 2001 roku udział odwiedzin jednodniowych zmniejszył się do 80% wszystkich przyjazdów z tych krajów do Polski. Wyrównywanie poziomu cen i coraz lepiej dostosowana do potrzeb oferta po drugiej stronie granicy zmniejszają zainteresowanie przyjazdami do Polski sąsiadów z zachodu i południa.
3. Turystyka polska jest zdominowana przez ruch sąsiedzki w większym stopniu niż w innych krajach z czołówki światowej o największym ruchu przyjazdowym. Stan obecny i perspektywy turystyki przyjazdowej do Polski są zdeterminowane głównie przez zjawiska o charakterze lokalnym.
4. Najważniejszymi (pomijając kraje ościennie) rynkami europejskimi dla Polski, utrzymującymi swoją pozycję od kilku lat, są: Holandia, Austria i Francja. Utrzymuje się też stosunkowo wysoka liczba przyjazdów z Wielkiej Brytanii, Szwecji oraz Włoch. Wyniki 2001 roku nie są najlepsze: łącznie z analizowanymi rynkami europejskimi przyjechało o 11,2% turystów mniej. Zahamowaniu uległ wzrost liczby przyjazdów z krajów zamorskich, oprócz Izraela.

5.3. Wydatki cudzoziemców i przychody

1. Przeciętne wydatki turystów odwiedzających Polskę w 2001 roku utrzymały się na poziomie z roku poprzedniego i wyniosły około 136 USD na osobę (minimalny spadek: o 0,7%). Zmiany wielkości przeciętnych były niejednorodne: wzrosły znacząco średnie wydatki Czechów, Słowaków, Węgrów i Austriaków, spadły zaś – turystów z Białorusi, Rosji i Ukrainy.
2. Mimo wzrostu wartości złotówki w stosunku do euro i dolara, przeciętne wydatki turystów zagranicznych w Polsce są znacznie niższe niż w innych krajach europejskich. Dotyczy to wszystkich segmentów rynku.
3. W 2001 roku nastąpił spadek łącznych wydatków, które cudzoziemcy ponieśli na terenie naszego kraju. Szacuje się, że łączne przychody z tytułu przyjazdów turystów i odwiedzających jednodniowych wyniosły 4,8 mld USD, tj. o 21% mniej niż w poprzednim roku. Spadek łącznych przychodów dewizowych spowodowany był głównie zmniejszeniem się ruchu przyjazdowego oraz znacznym ograniczeniem wydatków odwiedzających jednodniowych, w mniejszym stopniu dotyczył wydatków turystów.

5.4. Prognozy

1. Średnie roczne tempo zmian liczby przyjazdów do Polski w latach 2002-2007 będzie ujemne i wyniesie -1%. Wskaźnik ten jest zróżnicowany zależnie od rozpatrywanych grup krajów. Liczba przyjazdów z Rosji, Litwy, Białorusi i Ukrainy będzie podlegała wahaniom, co przyniesie średni roczny spadek o 5,2%. Nieco większy spadek nastąpi w przyjazdach z Łotwy, Estonii i nieościennej krajów WNP. Nieznacznie wzrośnie liczba przyjazdów z Niemiec (o 0,9%). Większy wzrost przewidywany jest jedynie z krajów Europy Zachodniej, Ameryki Północnej i pozostałych krajów zamorskich (łącznie w tempie 6,7% rocznie).
2. Średnie roczne tempo zmian liczby przyjazdów turystów zagranicznych do Polski w latach 2002-2007 będzie dodatnie i wyniesie 0,9-1,0%. Przewiduje się zdecydowany spadek liczby turystów ze wschodu (-2,7% dla sąsiadów ze wschodu i -13,5% dla pozostałych krajów zza wschodniej granicy), niewielki wzrost liczby turystów z Niemiec (0,9-1,0%) i stosunkowo duży wzrost – z pozostałych krajów europejskich i zamorskich (o 6,7%).
3. Z punktu widzenia strategii promocyjnej wyróżnia się następujące segmenty turystyki przyjazdowej:
 - przyjazdy w celach turystycznych (ok. 3,9 mln),
 - odwiedziny u krewnych lub znajomych (ok. 3,2 mln),
 - przyjazdy służbowe i w interesach (ok. 4 mln),
 - przyjazdy na zakupy (ok. 1,5 mln),
 - tranzyt (ok. 1,4 mln),
 - inne motywy przyjazdu (ok. 1 mln).

Różnią się one istotnie pod względem cech pobytu oraz poziomu konsumpcji usług i produktów turystycznych. Jedynie segment przyjazdów do rodziny lub znajomych utrzymał swoją liczebność w 2001 roku na poziomie roku poprzedniego. Wszystkie pozostałe segmenty zmniejszyły się: najbardziej przyjazdy na zakupy oraz w celach turystycznych.

4. Oceny pobytu w Polsce nie dają wielu powodów do zadowolenia, choć w 2001 roku zmniejszył się poziom krytycyzmu: odsetek osób niczego nie krytykujących wzrósł z 16% w 2000 roku do 22%. Znacznie zmniejszył się udział krytycznych ocen kosztów pobytu, poprawiła się też ocena

stanu bezpieczeństwa. Niepokoi wzrastający odsetek osób źle oceniających dostępność informacji, a także pogarszająca się ocena standardu usług. Nadal krytykowane są uciążliwości dojazdu do Polski oraz stan sanitarny.

5. Największy wpływ na decyzję o przyjeździe do Polski mają krewni i znajomi. Duży wpływ na turystów mają też biura podróży. Spośród wszystkich mediów największą rolę badani przypisali prasie. Na uwagę zasługuje coraz wyższa pozycja internetu.

6. Komentarz

Zmiany w koniunkturze gospodarczej i wydarzenia z września 2001 roku spowodowały konieczność opracowania nowych, ostrożniejszych prognoz. Należy podkreślić, że zarówno WTO, jak i WTTC przewidują, iż kryzys w światowym ruchu turystycznym zakończy się już w 2002 roku i od 2003 roku świat wróci na ścieżkę wzrostu liczby turystów i dochodów z turystyki do poziomu sprzed kryzysu. Zakłada się, że wzrost liczby turystów międzynarodowych i dochodów z międzynarodowej turystyki będzie wyższy niż wzrost produktu krajowego brutto (GDP). Ocenia się, że wzrost turystyki przyjazdowej i dochodów w krajach europejskich będzie wolniejszy niż średnia światowa. Instytut Turystyki szacuje, że wzrost liczby turystów zagranicznych w Polsce będzie mniejszy niż w całej Europie; będzie również mniejszy niż w krajach Unii Europejskiej.

Na rynku europejskim obserwuje się ponowny wzrost zainteresowania wyjazdami na południe Europy oraz turystyką krajową. Sytuację na rynku europejskim będzie kształtować ostra walka konkurencyjna między poszczególnymi krajami i coraz lepiej skutkujące działania rządów na rzecz wypoczynku mieszkańców w kraju ojczystym. Wydaje się, że zarysowane tendencje na rynkach europejskich (zwłaszcza dominacja i wzrost zainteresowania spokojnym, „aktywnym” wypoczynkiem w bezpiecznych krajach „plażowych”, a także konkurencja ze strony wschodnich landów Niemiec) nie są korzystne dla naszego kraju.

Warto podkreślić, że od roku 1998 stosunkowo wielu badanych źle ocenia standard usług w Polsce, niski poziom informacji i stan sanitarny.

Ze względu na przedstawioną powyżej ocenę sytuacji na rynku międzynarodowym, długofalowe działania marketingowe Polski w najbliższych latach powinny skupić się na:

- 1) opracowaniu i wdrożeniu programu poprawy jakości polskiej oferty turystycznej, a szczególnie oferty dla zagranicznych biur podróży,
- 2) działaniach zmierzających do wzrostu wydatków turystów zagranicznych w czasie pobytu w Polsce (rozbudowie oferty o dodatkowe elementy i produkty ze szczególnym uwzględnieniem produktów droższych: biżuterii, wyrobów artystycznych itp.),
- 3) działaniach zwiększających szeroko rozumiane poczucie bezpieczeństwa w czasie podróży do Polski i pobytu w Polsce.

Wykorzystując obecną koniunkturę na rynku europejskim, kształtując wizerunek Polski i wspierając bieżącą ofertę turystyczną Polski, należy w większym stopniu skupić się następujących segmentach rynku:

1. Rynek osób starszych. Zarówno w promocji, jak i ofercie znacznie poważniej należy traktować rynek podróży osób starszych, w tym nowy, odrębny segment osób powyżej 70 roku życia (szczególnie kobiet). Segment ten wymaga nowego podejścia do klienta (uwzględnienie obsługi pielęgniarstwa i dostępu do lekarza), a także pomocy merytorycznej w przygotowaniu oferty przez organizatorów.

2. Turystyka młodzieży. Po okresie stagnacji rośnie zainteresowanie zorganizowaną turystyką młodzieżową. Integrują się organizatorzy turystyki młodzieżowej i studenckiej. W polskiej promocji i w polskiej ofercie turystyka młodzieżowa jest niedostrzegalna. Nie wykorzystuje się możliwości promocyjnych stwarzanych przez młodzieżowe organizacje turystyczne (FYTO, ISTC itp.). Niewykorzystana promocyjnie jest oferta PTSM.
3. Szeroko rozumiana turystyka zdrowotna (*wellness*). Ten segment rynku przeżywa gwałtowny renesans. Rok 2003 ogłoszony został przez WTO rokiem turystyki uzdrowiskowej i zdrowotnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na różne elementy poprawy stanu fizycznego i psychicznego połączone z atrakcyjnymi sposobami spędzania czasu.
4. Turystyka miejska i kulturowa. Niezbędne są oferta i promocja skierowane na rynki wschodnie (z przeznaczeniem dla nieco zamożniejszej klienteli) oraz wzbogacona oferta z przeznaczeniem dla młodzieży i poszukującego odmiany klienta z krajów Europy Zachodniej:
 - a) wykorzystać należy szansę, jaką stanowią rozwijające się międzynarodowe połączenia lotnicze z lotniskami pozawarszawskimi (także w kontekście turystyki biznesowej: seminaria, konferencje, targi, *incentive*) oraz możliwości promocyjne linii lotniczych,
 - b) na wzór większości miast zachodnioeuropejskich trzeba wykorzystać możliwości promocyjne hoteli i władz miejskich.
5. Turystyka lepiej sytuowanych mieszkańców dużych miast Ukrainy, Rosji i niesąsiednich krajów WNP. Intensywny rozwój informacji i promocji krótkich pobytów w Polsce w hotelach międzynarodowych sieci i obiektach o wyższym standardzie w atrakcyjnych miejscowościach wypoczynkowych.

Dla właściwej promocji Polski za granicą niezbędne jest skupienie się na działaniach zmierzających do zdecydowanej poprawy:

- 1) infrastruktury w pobliżu przejść granicznych,
- 2) informacji turystycznej w miejscach pobytu i głównych centrach komunikacyjnych,
- 3) poczucia bezpieczeństwa turystów w pobliżu bazy noclegowej i atrakcji turystycznych.

Projektując działania marketingowe należy pamiętać, że rynek przyjazdów zagranicznych do Polski jest dość płytki (stosunkowo niewielki krąg osób generuje wiele przyjazdów). Należy więc pozyskać nowych klientów, **zachęcić ich do pierwszej wizyty** w Polsce, a tych, którzy byli w Polsce po raz pierwszy, zachęcić do powtórnej wizyty, wskazując nowe atrakcyjne formy i miejsca pobytu.

Z jednej strony niezbędna jest praca nad całościowym wizerunkiem Polski jako kraju stabilnego i przyjaznego, a także kraju stwarzającego szansę do nawiązania owocnych kontaktów gospodarczych. Z drugiej zaś strony niezbędna jest promocja konkretnych, dobrze dopasowanych produktów. **Kierunkiem docelowym jest komercjalizacja produktów:** dotychczas zbyt duża część ruchu przyjazdowego odbywała się poza zasięgiem przemysłu turystycznego.

Analizy rynku i wypowiedzi międzynarodowych ekspertów wskazują, że w europejskim sektorze biur podróży postępują procesy koncentracji kapitału. Wielu ekspertów mówi, że za dziesięć lat na podstawowym, masowym rynku międzynarodowych podróży w Europie funkcjonować będzie kilkunastu wielkich touroperatorów, najczęściej powiązanych kapitałowo z przewoźnikami lotniczymi (loty czarterowe). **Już dziś Polska powinna walczyć o stałe miejsce w katalogach największych touroperatorów.**

7. Krajowy rynek turystyczny

7.1. Uczestnictwo⁴ w turystyce i liczba podróży

W ciągu ostatnich dziesięciu lat dwudziestego wieku obserwujemy wzrost turystycznej aktywności Polaków. W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych udział uczestnictwa mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych nie osiągnął 50%, a w latach 1997 i 1999 wzniósł do 67%. Rekordowy był rok 1999, kiedy to w wyjazdach połączonych co najmniej z jednym noclegiem poza miejscem zamieszkania uczestniczyło 19,5 mln osób w wieku 15 i więcej lat.

Tabela 23. Liczba Polaków w wieku 15 i więcej lat uczestniczących w wyjazdach turystycznych (mln)

Uczestnicy	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Wyjazdów długookresowych	10,1	9,9	11,2	11,4	11,2	10,6	10,1	7,7
Wyjazdów krótkookresowych	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	10,4
Wyjazdów zagranicznych	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3

Źródło: badania GUS.

II. OCENA OBECNEJ I PRZYSZŁEJ SYTUACJI NA RYNKU TURYSTYKI KRAJOWEJ

Kolejne lata (2000 i 2001) przyniosły spadek uczestnictwa w turystyce do 60% i 56%. Było to wynikiem spadku uczestnictwa w wyjazdach krajowych, gdyż liczba dorosłych mieszkańców Polski, którzy odbyli choć jeden wyjazd turystyczny ze względu na wiek z 4,2 mln w 1999 roku do 4,5 mln w 2000 roku, aby osiągnąć 4,4 mln w 2001 roku.

W turystyce krajowej uwagę zwraca nie tylko malejąca uczestnicząca, ale przede wszystkim gwałtowny spadek liczby podróży. W 2001 roku 77,3 mln mieszkańców Polski (spadek o 4,8% w porównaniu z 2000 r.) odbyło 61,3 mln podróży krajowych (spadek o 16,3% w porównaniu z 2000 r.), w tym 53,8 mln na terenie kraju (spadek o 12,3% w porównaniu z 2000 r. i o 40,7% z rekordowym 1999 rokiem) i 7,7 mln wyjazdów podlegających opodatkowaniu⁵ (wzrost o 28% w 2000 r., a następnie spadek o 19,3% w 2001 r.).

W 2001 roku liczba podróży odbyły 3,4 mln Polaków (niżej o 47% mniej niż w 2000 r.), w tym 2,5 mln wyjeżdżających za granicę (o 77% mniej niż w 2000 r.).

Informacje te porównuje w zgodzie z ogólnym spadkiem konsumpcji w 2001 roku. Jakże dane GUS o liczbie osób korzystających z obiektów noclegowych⁶ nie wskazuje spadkowej tendencji w turystyce krajowej.

We wszystkich analizowanych przez GUS⁷ rodzajach obiektów zakwaterowania zbiorowego, oceniło w 2001 roku 11,1 mln turystów polskich, o około 5,5% mniej niż w roku poprzednim.

⁴ Dotyczy mieszkańców Polski, którzy do końca 2000 roku mieli 15 lat.

⁵ Co najmniej z jednym noclegiem.

⁶ Bez kwadransów, apartamentów, pokojów gościnnych i domów wakacyjnych.

⁷ Bez kwadransów, apartamentów, pokojów gościnnych i domów wakacyjnych. W 2001 roku liczba turystów polskich, którzy spędzili noc w obiektach zbiorowego zakwaterowania, była o 5,5% mniejsza niż w 2000 roku. Źródło: GUS, "Statystyka turystyki w Polsce 2001".

7. Krajowy rynek turystyczny

7.1. Uczestnictwo⁸ w turystyce i liczba podróży

W ciągu ostatnich dziesięciu lat dwudziestego wieku obserwowano wzrost turystycznej aktywności Polaków. W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych wskaźnik uczestnictwa mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych nie osiągnął 55%, a w latach 1997 i 1999 doszedł do 63%. Rekordowy był rok 1999, kiedy to w wyjazdach połączonych co najmniej z jednym noclegiem poza miejscem zamieszkania uczestniczyło 19,5 mln osób w wieku 15 i więcej lat.

Tab. 23. Liczba Polaków w wieku 15 i więcej lat uczestniczących w wyjazdach turystycznych (mln)

Uczestnicy	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ogółem	13,5	16,1	17,1	19,0	18,8	19,5	18,6	17,7
Wyjazdów długookresowych	8,4	10,4	9,9	11,2	11,4	11,2	10,6	10,1
Wyjazdów krótkookresowych	8,7	9,6	11,4	13,0	11,9	13,1	11,5	10,6
Wyjazdów zagranicznych	2,7	3,5	3,8	3,9	3,7	4,2	4,5	4,4

Źródło: badania Instytutu Turystyki w Warszawie.

Kolejne lata (2000 i 2001) przyniosły spadek uczestnictwa w turystyce do 60% i 56%. Było to wynikiem spadku uczestnictwa w wyjazdach krajowych, gdyż liczba dorosłych mieszkańców Polski, którzy odbyli choć jeden wyjazd turystyczny za granicę, wzrosła z 4,2 mln w 1999 roku do 4,5 mln w 2000 roku, aby osiągnąć 4,4 mln w 2001 roku.

W turystyce krajowej zwraca uwagę nie tylko mniejsze uczestnictwo, ale przede wszystkim **znaczny spadek liczby podróży**. W 2001 roku 17,7 mln mieszkańców Polski (spadek o 4,8% w porównaniu z 2000 r.) odbyło 61,5 mln podróży turystycznych (spadek o 16,3% w porównaniu z 2000 r.), w tym 53,8 mln na terenie kraju (spadek o 15,8% w porównaniu z 2000 r. i o 40,7% – z rekordowym 1999 rokiem) i 7,7 mln turystycznych podróży zagranicznych⁹ (wzrost o 28% w 2000 r., a następnie spadek o 19,8% w 2001 r.).

W 2001 roku biura podróży obsłużyły 3,4 mln Polaków (aż o 49% mniej niż w 2000 r.), w tym 2,5 mln wyjeżdżających za granicę (o 27% mniej niż w 2000 r.).

Informacje te pozostają w zgodzie z ogólnym spadkiem konsumpcji w 2001 roku. Także dane GUS o liczbie osób korzystających z obiektów noclegowych¹⁰ potwierdzają spadkowe zjawiska w turystyce krajowej.

We wszystkich analizowanych przez GUS¹¹ rodzajach obiektów zakwaterowania zbiorowego nocowało w 2001 roku 11,1 mln turystów polskich, o około 7,5% mniej niż w roku poprzednim.

⁸ Dotyczy mieszkańców Polski, którzy do końca 2000 roku ukończyli 15 lat.

⁹ Co najmniej z jednym noclegiem.

¹⁰ Bez kwater agroturystycznych, pokoi gościnnych i bazy sanatoryjnej.

¹¹ Bez kwater agroturystycznych, pokoi gościnnych i bazy sanatoryjnej. GUS podaje dane dla obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego (w tym bazy uzdrowiskowej) i kwater agroturystycznych; od 2000 roku brak informacji o kwaterach prywatnych.

Tab. 24. Podróże krajowe i zagraniczne Polaków w wieku 15 i więcej lat (mln)

Liczba podróży	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ogółem	b.d.	b.d.	84,3	96,2	90,1	98,3	73,5	61,5
Długookresowych	15,7	22,9	21,3	25,9	25,1	25,2	19,2	17,4
Krótkookresowych	43,4	43,6	54,0	60,8	56,4	65,6	44,7	36,4
Turystycznych podróży zagranicznych	b.d.	b.d.	9,0	9,5	7,6	7,5	9,6	7,7

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Tak duży spadek liczby podróży w latach 2000-2001 (odpowiednio o 25,2% w 2000 r. i o 16,2% w 2001 r.) przy niewielkim spadku liczby Polaków uczestniczących w wyjazdach turystycznych (odpowiednio o 4,6% w 2000 r. i o 4,8% w 2001 r.) jest wynikiem znacznego zmniejszenia się liczby podróży turystycznych podejmowanych przez większość Polaków w ciągu roku. Gdy w rekordowym 1999 roku średnia liczba podróży wyjeżdżającego mieszkańca Polski wyniosła 5, to w 2001 roku zmniejszyła się do 3,5 rocznie. W tym samym czasie średnia długość wyjazdu długookresowego wzrosła z 9 dni do 10,2.

7.2. Analiza zmian liczby podróży w 2001 roku w porównaniu z latami poprzednimi

Spadek liczby podróży w latach 2000-2001 o ponad 37,3% w stosunku do rekordowego 1999 roku jest o tyle niepokojący, że wymaga bliższej analizy. Nieco mniejszy spadek odnotowano w grupie krajowych wyjazdów turystyczno-wypoczynkowych (o 33,3%), a szczególnie wyjazdów na dłużej (spadek o 24,4%). Warto odnotować, że w 2001 roku liczba krajowych wyjazdów w celach turystyczno-wypoczynkowych spadła tylko o 5,9%, w tym wyjazdów długookresowych jedynie o 2,2%. Bardzo wyraźnie, bo aż o 40,3% spadła w ciągu dwóch lat liczba krajowych podróży służbowych.

W 2001 roku zdecydowanie (o 18,4%) zmniejszyła się liczba wyjazdów do miast, a szczególnie liczba długich podróży do miast (o 24,2%). Warto odnotować kilka innych faktów charakterystycznych dla 2001 roku:

- minimalnie wzrosła liczba wyjazdów nad morze,
- spadła liczba wyjazdów w góry, przy utrzymującej się na stałym poziomie liczbie wyjazdów długookresowych,
- minimalnie spadła liczba wyjazdów długookresowych latem i wiosną, przy dużym spadku liczby wyjazdów na krótko.

Reasumując, w roku 2001 spadki liczby podróży nie dotyczyły długookresowych wyjazdów nad morze i nad jeziora, w małym stopniu objęły długookresowe wyjazdy letnie i wiosenne, a największe spadki odnotowano w segmencie wyjazdów na krótko oraz w segmentach wyjazdów do krewnych i znajomych i wyjazdów służbowych.

W ostatnich latach wyraźnie rosła liczba osób, które tylko raz wyjeżdżały na urlop/wakacje (na co najmniej 5 dni) i malała liczba tych, które wyjeżdżały 4 i więcej razy. Podobnie rosła liczba osób wyjeżdżających tylko raz w roku na weekend, a malała – tych, które wyjeżdżały 4 i więcej razy.

Skoro aktywność turystyczna mieszkańców Polski spadła tak znacznie, warto zapytać, w których kategoriach społeczno-demograficznych zjawisko to zaznaczyło się w stopniu ponadprzeciętnym, tzn. w których grupach stwierdzamy największy spadek średniej liczby podróży. Ponadprzeciętny spadek obserwujemy w grupie osób w wieku 45-54 lat oraz 65 i więcej lat, a także w grupie mieszkańców

miast powyżej 100 tys. ludności. Nadal ponadprzeciętny spadek uczestnictwa obserwuje się w grupie osób dobrze sytuowanych. W zakresie dłuższych podróży krajowych do grup o ponadprzeciętnym spadku należą:

- mężczyźni, osoby w wieku od 45 do 54 lat, osoby z wykształceniem średnim i wyższym, pracownicy zatrudnieni na stanowiskach kierowniczych i przedstawiciele wolnych zawodów, mieszkańcy miast powyżej 100 tys. ludności oraz – i to w znacznym stopniu – ci, którzy dobrze oceniają swoją sytuację materialną.

W zakresie krótkich podróży są to kategorie społeczne podobne, ale nie identyczne jak przy dłuższych podróżach:

- mężczyźni, młodzież (od 15 do 29 lat) oraz osoby w wieku 45-54 lat, osoby ze średnim lub wyższym wykształceniem, pracownicy zatrudnieni na stanowiskach kierowniczych i przedstawiciele wolnych zawodów, mieszkańcy miast (od 100 do 500 tys.) oraz ci, którzy oceniają swoją sytuację materialną jako dobrą.

W zakresie podróży zagranicznych obserwujemy minimalny spadek uczestnictwa, który dotyczy szczególnie mieszkańców małych miast oraz osób dobrze sytuowanych. Zahamowany został spadek liczby osób wyjeżdżających za granicę w wieku 30-39 lat, osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, mieszkańców dużych miast (ponad 500 tys.).

Tak więc można zauważyć, że częściej za granicę wyjeżdżały te grupy, które w latach 2000-2001 ograniczyły liczbę wyjazdów krajowych: prawidłowość ta jest szczególnie widoczna przy dłuższych podróżach.

Spadek liczby podróży w latach 2000-2001 wynika ze znacznego spadku aktywności turystycznej grup społecznych o stosunkowo najwyższych wskaźnikach uczestnictwa w turystyce.

7.3. Czynniki różnicujące uczestnictwo w wyjazdach turystycznych

Poziom uczestnictwa w wyjazdach turystycznych jest różnicowany przez wiek, wykształcenie, wielkość miejscowości zamieszkania i sytuację materialną. W większym stopniu dotyczy to uczestnictwa w wyjazdach długookresowych niż krótkookresowych. W 2001 roku poziom uczestnictwa w krajowych wyjazdach długookresowych osób zamieszkałych w miastach liczących powyżej 500 tys. mieszkańców był prawie 2,5 razy wyższy niż mieszkańców wsi; osób będących według własnej oceny w dobrej sytuacji materialnej – prawie trzykrotnie wyższy niż będących w złej sytuacji; osób z wyższym wykształceniem – również prawie trzykrotnie wyższy niż z wykształceniem podstawowym; osób w wieku 15-24 lat – ponad dwukrotnie wyższy niż w wieku powyżej 64 lat. Omawiany wcześniej wzrost poziomu uczestnictwa Polaków w wyjazdach turystycznych w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych w różnym stopniu dotyczył różnych kategorii osób. Z jednej strony częściej wyjeżdżały osoby charakteryzujące się niskim poziomem uczestnictwa, tzn. z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy wsi i małych miast oraz osoby najstarsze, z drugiej zaś – osoby w wieku 35-54 lat, czyli najczęściej o ustabilizowanej sytuacji rodzinnej i zawodowej, a przede wszystkim będące w dobrej sytuacji materialnej. W rezultacie w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych w porównaniu z pierwszą połową takie cechy, jak wiek, wykształcenie i wielkość miejscowości zamieszkania w mniejszym stopniu różnicowały poziom uczestnictwa w krajowych wyjazdach turystycznych, w większym zaś stopniu różnicowała je sytuacja materialna. Również wśród przyczyn nieuczestniczenia w wyjazdach długookresowych coraz większy udział mają względy ekonomiczne.

Od dwóch lat Instytut Turystyki analizuje uczestnictwo w wyjazdach z uwzględnieniem grup społeczno-zawodowych.

Tab. 25. Uczestnictwo w wyjazdach w 2001 roku według grup zawodowych (w %)

Grupy społeczno-zawodowe (15 i więcej lat)	Wyjazdy razem		Wyjazdy krajowe				Wyjazdy zagraniczne	
	2001	00/01*	długookresowe 2001	00/01	krótkookresowe 2001	00/01	2001	00/01
Wszyscy mieszkańcy	56	-4	32	-2	34	-3	14	-1
Wyżsi urzędnicy	88	0	64	+4	54	-1	39	+5
Uczniowie i studenci	78	b.d.	50	-7	45	-3	21	-3
Prac. admin.-biurowi	77	+3	48	-1	47	0	18	-2
Prywatni przedsiębiorcy	71	-7	33	-9	48	-1	30	-3
Prac. usług i sprzedawcy	65	-3	37	+3	44	-3	13	+1
Robotnicy	54	-7	27	-4	34	-7	11	+1
Bezrobotni	49	-2	23	+2	31	-1	11	-1
Renciści	42	0	21	-2	26	+2	4	-1
Emeryci	39	-8	25	-1	20	-4	7	-1
Rolnicy	26	-8	6	-2	16	-9	6	-2

*Spadek lub wzrost w punktach procentowych.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Przy wszystkich typach wyjazdów dominują wyżsi urzędnicy, a na końcu znajdują się rolnicy. W 2001 roku poważne spadki zaobserwowano w grupach: rolników i emerytów, robotników i prywatnych przedsiębiorców. W grupie prywatnych przedsiębiorców odnotowano rekordowy spadek uczestnictwa w długookresowych wyjazdach krajowych.

Tab. 26. Przyczyny rezygnacji z długookresowych wyjazdów turystycznych (odsetek tych, którzy nie uczestniczyli)

Przyczyny rezygnacji	1994	1997	2000	2001
Ze względu na poziom zamożności nie stać mnie na taki wyjazd	43	45	50	54
Nie wyjechałem, bo jestem w podeszłym wieku lub nie pozwolił mi na to stan zdrowia	4	11	10	11
Nie mogłem zostawić domu, rodziny bez opieki	12	9	8	7
Nie miałem ochoty, nie jest mi to potrzebne	9	8	7	8
Nie mogłem zostawić gospodarstwa rolnego bez nadzoru	14	6	6	
Zrezygnowałem z wyjazdu w związku z dużymi wydatkami (kupno samochodu, mieszkania, budowa domu, duży remont itp.)	b.d.	7	5	3
Nie wyjechałem ze względu na prace domowe, np. remont, porządki	5	4	3	2
Wykorzystałem urlop na dodatkową pracę zarobkową	3	3	3	2
Nie miałem dokąd wyjechać, nie miał mi kto zorganizować wypoczynku	2	2	3	2
Inna przyczyna	8	5	5	5

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Od kilku lat obserwuje się te same przyczyny rezygnacji z długookresowych wyjazdów turystycznych. Od wielu lat na pierwszym miejscu jako główna przyczyna wymieniany jest niski poziom zamożności. Coraz wyżej na liście przyczyn znajduje się podeszły wiek i zły stan zdrowia.

Warto się przyjrzeć, w jakich kategoriach badanych w ostatnich latach najczęściej wymieniano ekonomiczne przyczyny rezygnacji z wyjazdów. Były to:

- młodzież w wieku 15-19 lat, a także osoby w wieku 50-59 lat,
- robotnicy, uczniowie i studenci oraz bezrobotni,
- mieszkańcy małych miast (od 20 do 100 tys.),
- osoby oceniające swoją sytuację materialną jako złą lub bardzo złą.

Rolnicy najczęściej podają, że nie mogą zostawić bez opieki gospodarstwa rolnego.

7.4. Aktywność turystyczna dzieci

W 2001 roku w wyjazdach turystycznych uczestniczyło 54% dzieci (do 14 roku życia), co stanowi spadek o 1 punkt procentowy w stosunku do roku poprzedniego. Oznacza to, że w 2001 roku około 4 mln dzieci wyjechało przynajmniej raz poza miejsce zamieszkania.

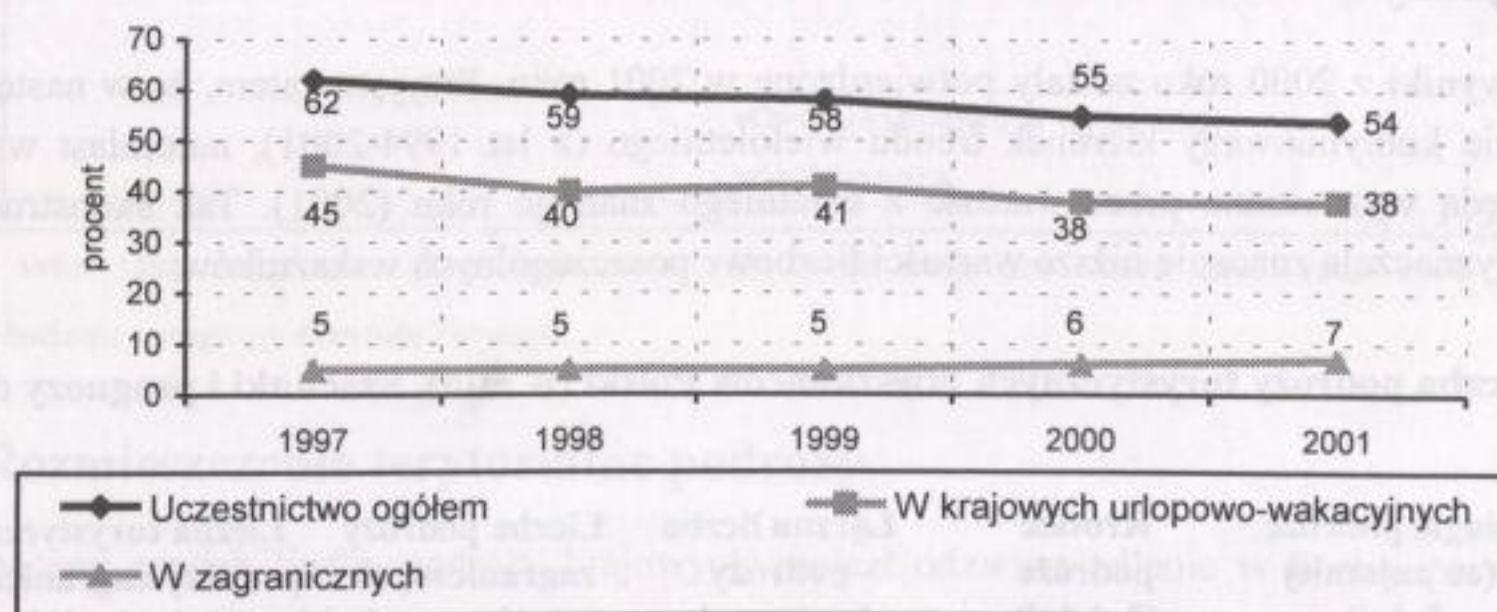
W ciągu ostatnich lat obserwujemy stały spadek uczestnictwa dzieci w wieku do 15 lat w krajowych wyjazdach turystycznych. W latach 1997-2001 liczba wyjazdów dzieci systematycznie malała: z 5,0 mln w 1997 roku spadła do 4,0 mln w 2001 roku.

Dzieci częściej uczestniczyły w wyjazdach długookresowych niż w krótkookresowych. Liczba dzieci uczestniczących w wyjazdach długookresowych z 3,6 mln w 1997 roku spadła do 2,8 mln w 2001 roku, a w wyjazdach na krótko – z 2,7 mln w 1997 roku do 1,9 mln w 2001 roku.

Zmniejsza się łączna liczba wyjazdów, coraz mniej dzieci wyjeżdża wielokrotnie w ciągu roku, coraz częściej wyjeżdżają na krócej. Jedynie w wypadku wyjazdów zagranicznych obserwuje się niewielki wzrost. Liczba wyjeżdżających dzieci wzrosła z 390 tys. w 1998 roku do 520 tys. w 2001 roku. Znacznie wzrosła liczba wyjazdów zagranicznych: z 600 tys. w 1999 roku do 850 tys. w 2001.

Po niewielkim wzroście (do 33% w latach 1999-2000), w 2001 roku nastąpił spadek udziału dzieci uczestniczących w rodzinnych wczasach (do 30%). Nadal utrzymuje się niewielki wzrost udziału w wyjazdach organizowanych w ramach tzw. zielonych szkół (ich udział w wyjazdach ogółem wciąż jest niewielki). Jednocześnie wrósł odsetek uczestników kolonii letnich: z 20% w 1999 i 24% w 2000 roku do 26% w 2001 roku

Rys. 8. Uczestnictwo dzieci w wieku do 14 lat w wyjazdach turystycznych (%)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

7.5. Aktywność turystyczna młodzieży

Kategorią wiekową, która charakteryzuje się najwyższymi wskaźnikami uczestnictwa w wyjazdach turystycznych, jest młodzież w wieku 15-24 lat. W latach 1996-1999 odsetek uczestników wyjazdów co najmniej z jednym noclegiem w populacji Polaków oscylował wokół 60%, natomiast wśród młodzieży – w granicach 80%, aby w latach 2000-2001 spaść do 72%. W 1999 roku zanotowano najwyższy w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych poziom uczestnictwa młodzieży w turystyce w ogóle, najwyższy, a zarazem znacznie wyższy niż w poprzednich latach poziom uczestnictwa w wyjazdach zagranicznych oraz stosunkowo niski – w krajowych wyjazdach długookresowych. W roku 2001 obserwujemy dalszy spadek uczestnictwa w tych ostatnich i utrzymujący się bardzo wysoki poziom uczestnictwa w wyjazdach zagranicznych. W 2001 roku w wyjazdach zagranicznych uczestniczyło 17% młodzieży. Warto podkreślić, że w 1999 roku 6%, a w 2000 roku 8% młodzieży w wieku 15-19 lat wyjechało tylko za granicę.

W latach 1996-1999 uczestnictwo młodzieży w krajowych wyjazdach długookresowych oscylowało wokół 60%, a w 2001 roku spadło do 44%. Przez ostatnie pięć lat w przybliżeniu co drugi mieszkaniec Polski liczący 15-24 lat co najmniej raz do roku wyjeżdżał na 2-4 dni, z wyjątkiem 1998 roku, kiedy na krótki okres wyjeżdżano rzadziej, ale z kolei był to rok najwyższego poziomu uczestnictwa młodzieży w wyjazdach długookresowych (63%).

7.6. Aktywność turystyczna emerytów

Poziom uczestnictwa emerytów – zarówno w wyjazdach turystycznych w ogóle, jak i w wyróżnionych rodzajach wyjazdów – jest niższy niż całego społeczeństwa. Szczególnie zaznacza się to przy wyjazdach zagranicznych. W 2001 roku w wyjeździe turystycznym połączonym co najmniej z jednym noclegiem uczestniczyło 42% osób będących na emeryturze, tzn. 2,1 mln osób. W kraju na 5 i więcej dni wyjechało w przybliżeniu 1,3 mln emerytów, a na 2-4 dni 1,1 mln. W wyjazdach zagranicznych uczestniczyło 0,4 mln emerytów.

Głównym celem wyjazdów emerytów są wizyty u krewnych lub znajomych. W celach turystyczno - wypoczynkowych emeryci wyjeżdżali zdecydowanie rzadziej niż ogół Polaków. Częściej niż ogół Polaków wyjeżdżali w celach zdrowotnych i religijnych.

7.7. Prognozy

Słabe wyniki z 2000 roku zostały potwierdzone w 2001 roku. Przyjęto zatem, że w następnych latach będzie kontynuowany kierunek trendu wieloletniego (z lat 1994-2001), natomiast wartości liczbowe będą wyznaczane przez wartość z ostatniego znanego roku (2001). Tak skonstruowane prognozy wyznaczają znacznie niższe wartości liczbowe poszczególnych wskaźników.

Tab. 27. Liczba podróży turystycznych mieszkańców Polski (w mln). Szacunki i prognozy do 2007 roku

Rok	Długie podróże (co najmniej 5 dni)	Krótkie podróże (2-4 dni)	Łączna liczba podróży krajowych	Liczba podróży zagranicznych (przekroczenia granicy)	Liczba turystycznych podróży zagranicznych (min. 1 nocleg)
1992	16,2	44,1	60,3	29,3	b.d.
1993	15,8	39,4	55,2	31,4	b.d.
1994	15,7	43,4	59,1	34,3	b.d.

1995	22,9	43,6	66,5	36,4	b.d.
1996	21,3	54,0	75,3	44,7	9,0
1997	25,9	60,8	86,7	48,6	9,5
1998	25,1	56,4	82,5	49,3	7,6
1999	25,2	65,6	90,8	55,5	7,5
2000	19,2	44,7	63,9	56,7	9,6
2001	17,4	36,4	53,8	53,1	7,7
2002*	18,1	38,0	56,1	53,5	8,1
2003*	18,8	39,4	58,2	55,0	8,5
...	...	...	...	...	...
2007*	21,6	45,2	66,8	61,8	10,1

Średnie tempo zmian w okresach:

94-99	1,5%	-2,4%	-6,5%	6,4%	-3,1%
02-07	3,7%	3,6%	3,6%	2,6%	4,6%

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki.

Według prognoz Instytutu Turystyki opartych na wieloletnich trendach, w 2002 roku pozostanie w domu 43%, a w 2003 roku 41% mieszkańców Polski. Długoterminowe prognozy mówią, że w 2007 roku pozostanie w domu około 36% mieszkańców Polski.

Rys. 9. Uczestnictwo dorosłych mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w %

Źródło: badania i prognozy Instytutu Turystyki.

7.8. Rozmieszczenie terytorialne podróży

Znaczny spadek liczby podróży krajowych znalazł odzwierciedlenie w liczbie przyjazdów do poszczególnych województw.

Do najliczniej odwiedzanych województw w 2001 roku należą w kolejności: mazowieckie, małopolskie, śląskie, pomorskie (powyżej 4,5 mln przyjazdów turystycznych). Spadła liczba przyjazdów do województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego i łódzkiego.

Choć w opinii większości Polaków pobyty nad morzem są dominującą formą wyjazdów, to w grupie najliczniej odwiedzanych znajdują się również województwa nie zaliczane do typowo turystycznych. W ostatnich latach udział wyjazdów urlopowo-wakacyjnych do województw nadmorskich spada. Województwa nadmorskie przyjęły w 1999 roku 18,7%, w 2000 roku 16,5%, a w 2001 roku 16,3% wyjazdów urlopowo-wakacyjnych.

Można stwierdzić, że miejsce województwa w rankingu w dużym stopniu zależy od liczby jego mieszkańców i roli największej aglomeracji.

Spadek liczby długich podróży w 2001 roku dotyczył w pierwszym rzędzie wyjazdów do miast, wyjazdów podmiejskich oraz, w znacznie mniejszym stopniu, wyjazdów nad morze. Spadek liczby wyjazdów na krótko dotyczył wszystkich kierunków poza jeziorami. Podkreślić trzeba bardzo wysoki spadek liczby podróży podmiejskich i do mniej atrakcyjnych regionów kraju (w ankiecie określane jako „inne”).

Tab. 28. Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wizyty ogółem i udział przyjazdów z innych województw)

Województwo	Ogółem w milionach		
	1999	2000	2001
Ogółem*	90,9	64,1	53,8
Mazowieckie	13,4	9,9	6,4
Małopolskie	8,1	6,6	5,6
Śląskie	8,1	7,0	4,9
Pomorskie	6,8	4,3	4,6
Wielkopolskie	7,7	4,5	4,2
Zachodniopomorskie	5,1	3,9	4,2
Dolnośląskie	5,4	5,2	3,5
Podlaskie	2,5	1,1	2,8
Kujawsko-pomorskie	5,4	4,1	2,7
Warmińsko-mazurskie	5,1	2,4	2,6
Łódzkie	7,2	4,4	2,4
Świętokrzyskie	2,7	2,2	2,4
Lubelskie	4,8	3,3	2,2
Opolskie	2,0	1,4	1,8
Podkarpackie	3,3	2,4	1,8
Lubuskie	3,2	1,4	1,6

- Liczba wizyt w poszczególnych województwach przekracza ogólną liczbę wyjazdów.
- Źródło: badania Instytutu Turystyki; oszacowanie liczby odwiedzin w zaokrągleniu.

Tab. 29. Kierunki wyjazdów mieszkańców Polski

Kierunek wyjazdu	Wyjazdy długookresowe			Wyjazdy krótkookresowe		
	Udział kierunku w wyjazdach	Liczba wyjazdów w mln		Udział kierunku w wyjazdach	Liczba wyjazdów w mln	
	%	2001	2001/2000	%	2001	2001/2000
Góry	22	3,8	+2,7	15	5,5	-12,7
Morze	19	3,3	-5,7	12	4,4	-10,2
Jeziora	16	3,3	0,0	6	2,2	0,0
Miasta	27	4,7	-24,2	42	15,3	-16,4
Inne	20	3,5	-18,6	25	9,1	-30,0

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Wyróżniając podstawowe segmenty turystyki krajowej, w odniesieniu do dłuższych podróży stwierdzamy, że:

- 1) **turystyka i wypoczynek** jako główny cel przyjazdu charakteryzują województwa: pomorskie, zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie, małopolskie, podkarpackie, podlaskie i kujawsko-pomorskie;
- 2) **wyjazdy rodzinne** (odwiedziny u krewnych i znajomych) dominują w przyjazdach do województw: opolskiego, łódzkiego, mazowieckiego, podlaskiego, świętokrzyskiego, lubelskiego;
- 3) **podróże służbowe** mają stosunkowo największy udział w podróżach do: mazowieckiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego, lubuskiego i śląskiego.

Geografia podróży krótszych jest nieco inna:

- 1) **cele rodzinno-towarzyskie** (ogólnie najczęstszy powód wyjazdu na 2-4 dni) charakteryzują ruch wyjazdowy do następujących województw: podkarpackiego, podlaskiego, lubelskiego, kujawsko-pomorskiego, opolskiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego;
- 2) **turystyka i wypoczynek** – to wyjazdy weekendowe, głównie do województw: łódzkiego, małopolskiego, warmińsko-mazurskiego, pomorskiego i lubuskiego;
- 3) **podróże służbowe** mają za cel: małopolskie, zachodniopomorskie, świętokrzyskie, pomorskie i mazowieckie.

Cechą charakterystyczną polskiej turystyki pozostaje duża liczba wyjazdów do miast oraz podróży bliskich. Około 50% wszystkich podróży odbywa się w granicach województwa zamieszkania. Do województw przyjmujących stosunkowo wielu gości spoza własnego terenu należą: zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie, małopolskie, podkarpackie i pomorskie.

Warto zwrócić uwagę, że podstawą zarówno podróży długich, jak i krótkich, pozostaną wyjazdy organizowane samodzielnie. Tylko przy wyjazdach nad morze oraz w góry pośrednictwo w organizacji i sprzedaży przekracza 50%.

Zarówno teraz, jak i w najbliższych latach podstawowym środowiskiem generującym krajowy ruch turystyczny pozostaną duże aglomeracje, do których zaliczyć należy: Warszawę, Poznań, Kraków, Katowice, Trójmiasto, Wrocław i ich okolice. Ważnymi lokalnymi rynkami pozostaną takie miasta, jak: Łódź, Szczecin, Bydgoszcz, Białystok i Lublin. Do najaktywniejszych typów gospodarstw domowych uczestniczących w wyjazdach należą rodziny z dziećmi zamieszkałe w miastach liczących powyżej 500 tys. mieszkańców.

7.9. Dominujące formy wyjazdów

Badania przeprowadzone w styczniu 2000 roku przyniosły interesujące dane o rodzajach aktywności uprawianych podczas wszystkich typów podróży i pobytu. W tabeli 30 zaprezentowano te sposoby spędzania czasu, które uzyskały najwięcej wskazań.

Tab. 30. Rodzaje aktywności podczas podróży w latach 1999 i 2000

Sposób spędzania czasu*	Wyjazdy długookresowe		Wyjazdy krótkookresowe	
	1999	2000	1999	2000
Spokojny wypoczynek, krótkie spacery	63 %	62 %	47 %	44 %
Przebywanie w ciszy, z dala od ludzi	21 %	20 %	13 %	13 %
Życie towarzyskie, rozrywki	37 %	35 %	41 %	43 %
Poprawa kondycji fizycznej, dłuższe spacery, fitness, gimnastyka, wycieczki, pływanie, gry sportowe	19 %	19 %	8 %	7 %
Słuchanie radia, oglądanie telewizji, czytanie	21 %	23 %	16 %	15 %
Odwiedzanie parków narodowych lub krajobrazowych, zwiedzanie muzeów, skansenów, zabytków	26 %	22 %	12 %	12 %
Chodzenie do kawiarni, restauracji	12 %	12 %	8 %	9 %
Ulubione zajęcia hobbystyczne (wędkarstwo, fotografowanie, zbieranie grzybów)	11 %	12 %	8 %	9 %

* Respondent mógł wymienić więcej niż jeden sposób spędzania czasu podczas podróży (100% = uczestnicy odpowiednio wyjazdów krótkookresowych i długookresowych).

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

8. Wyjazdy urlopowo-wakacyjne: ocena obecnej i przyszłej sytuacji

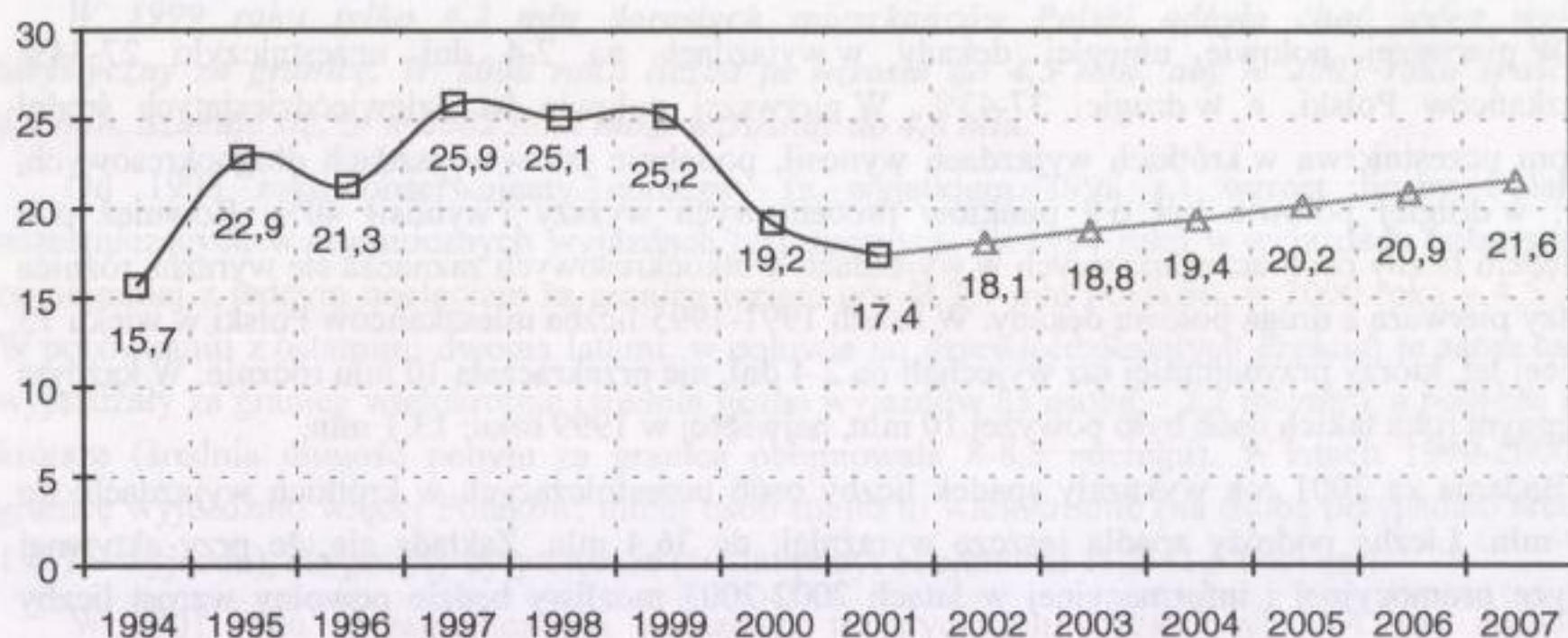
W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych w krajowych wyjazdach długookresowych uczestniczyło rocznie 29-34% Polaków; średni poziom uczestnictwa w wyjazdach na co najmniej 5 dni wynosił 31%. W drugiej połowie dekady uczestnictwo wahało się w granicach 33-37%; przynajmniej raz w roku wyjeżdżało średnio 35% osób w wieku 15 i więcej lat.

W ciągu ostatnich pięciu lat liczba Polaków uczestniczących w krajowych wyjazdach długookresowych przekraczała 10 mln; najwięcej osób wyjechało w roku 1998: 11,4 mln.

Liczba wyjazdów urlopowo-wakacyjnych w 2001 roku spadła do 17,4 mln, a poziom uczestnictwa obniżył się do 33,9%.

Instytut Turystyki szacuje, że liczba wyjazdów urlopowo-wakacyjnych w 2002 roku wzrośnie i osiągnie 18,1 mln, a w 2003 roku 18,8 mln. W następnych latach wzrost może się utrzymać na poziomie około 3,8% rocznie, osiągając w 2007 roku 21,6 mln podróży.

Rys. 10. Długie podróże (ponad 4 dni) mieszkańców Polski (w mln)

Źródło: badania i prognozy Instytutu Turystyki.

W grupie krajowych wyjazdów urlopowo-wakacyjnych obserwuje się następujące tendencje, które powinny się utrzymać również w latach 2002-2003:

- występuje zdecydowana przewaga letnich wyjazdów urlopowo-wakacyjnych (61% wyjazdów ma miejsce w czerwcu, lipcu i sierpniu),
- cele turystyczno-wypoczynkowe dominują (52% w 2001 r.) w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych i ich pozycja powinna się utrzymać w przyszłych latach,
- wyjazdy do krewnych i znajomych przestały dominować (33% w 2001 r. i 34% w 2000 r.), pozostawać jednak będą ważnym celem podróży w najbliższych latach, a ich udział może się wahać zależnie od sytuacji ekonomicznej społeczeństwa, a także od ustawienia w kalendarzu tzw. przedłużonych weekendów,
- może wzrosnąć liczba wyjazdów nad morze, przy utrzymującej się liczbie wyjazdów nad jeziora,
- spadek liczby wyjazdów do miast może się utrzymać,
- spadnie i tak niewielki udział biur podróży w organizacji wyjazdów urlopowo-wakacyjnych (4% wyjazdów w 1998 r., 5,4% w 1999 r., 4,6% w 2000 r. i 3% w 2001 r.), przy równoczesnym spadku uczestnictwa we wczasach zakładowych, związkowych oraz wyjazdach zorganizowanych przez organizacje społeczne, zawodowe itp. (14% w 2001 r.),
- w przyszłości udział wyjazdów organizowanych samodzielnie powinien nieco spaść (w 2001 r. wynosił 83%),
- po wyraźnym wzroście w 1997 roku powoli spada udział domów krewnych i znajomych w wykorzystywanej bazie noclegowej (48,9% w 1998 r., 46,1% w 1999 r. i 43,8% w 2000 r.).

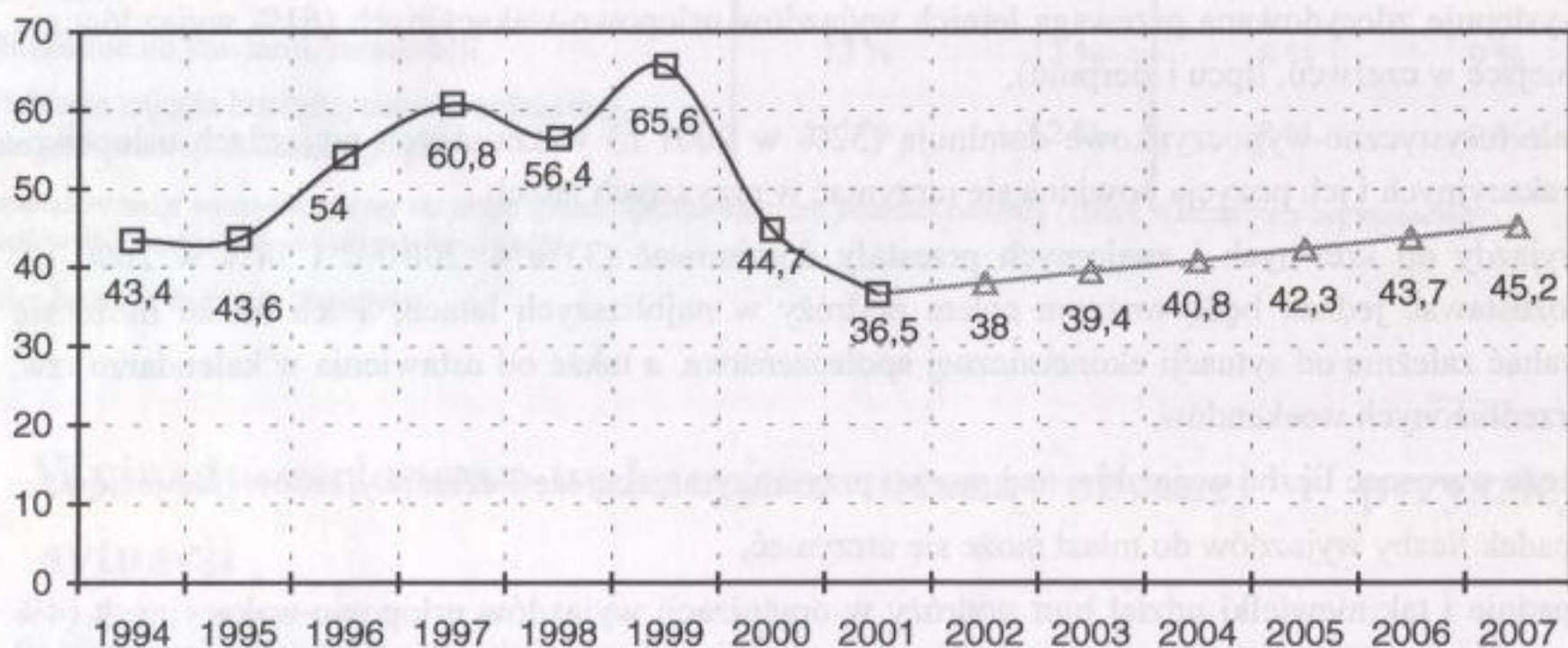
9. Krótkie wyjazdy: ocena bieżącej i przyszłej sytuacji

W pierwszej połowie ubiegłej dekady w wyjazdach na 2-4 dni uczestniczyło 27-34% mieszkańców Polski, a w drugiej 37-43%. W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych średni poziom uczestnictwa w krótkich wyjazdach wynosił, podobnie jak w wyjazdach długookresowych, 31%; w drugiej połowie był o 9 punktów procentowych wyższy i wynosił 40%. Również pod względem liczby osób uczestniczących w wyjazdach krótkookresowych zaznacza się wyraźna różnica między pierwszą a drugą połową dekady. W latach 1991-1995 liczba mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat, którzy przynajmniej raz wyjechali na 2-4 dni, nie przekraczała 10 mln rocznie. W każdym następnym roku takich osób było powyżej 10 mln, najwięcej w 1999 roku: 13,1 mln.

Badania za 2001 rok wykazały spadek liczby osób uczestniczących w krótkich wyjazdach: do 10,6 mln. Liczba podróży spadła jeszcze wyraźniej: do 36,4 mln. Zakłada się, że przy aktywnej polityce promocyjnej i informacyjnej w latach 2002-2003 możliwy będzie powolny wzrost liczby wyjazdów.

Szacujemy, że w 2002 roku liczba krótkich podróży krajowych wyniesie 38 mln, a w 2003 roku – 39,4 mln.

Rys. 11. Krótkie podróże (2-4 dni) mieszkańców Polski (w mln)

Źródło: badania i prognozy Instytutu Turystyki.

W grupie krótkich podróży krajowych obserwujemy następujące tendencje, które powinny się utrzymać w najbliższych latach:

- mimo 22-procentowego spadku, głównym celem krótkich wyjazdów pozostają odwiedziny u krewnych i znajomych (cel 56% wyjazdów w latach 1999-2000 i 54% w 2001 r.),
- cel turystyczny dominuje tylko w grupie wyjazdów w góry, realizowanych głównie przez mieszkańców aglomeracji południowych (Kraków, Śląsk, Wrocław), których aktywność turystyczna w górach i regionach podgórskich jest wyższa niż mieszkańców innych regionów,
- nie zmienia się sezonowość krótkich wyjazdów,
- poprawa kondycji fizycznej, wycieczki, gry sportowe, a także turystyka kwalifikowana, odwiedzanie parków narodowych itp. to cele znacznie częściej realizowane w czasie wyjazdów urlopowych (razem 42% wskazań) niż krótkookresowych (26% wskazań).

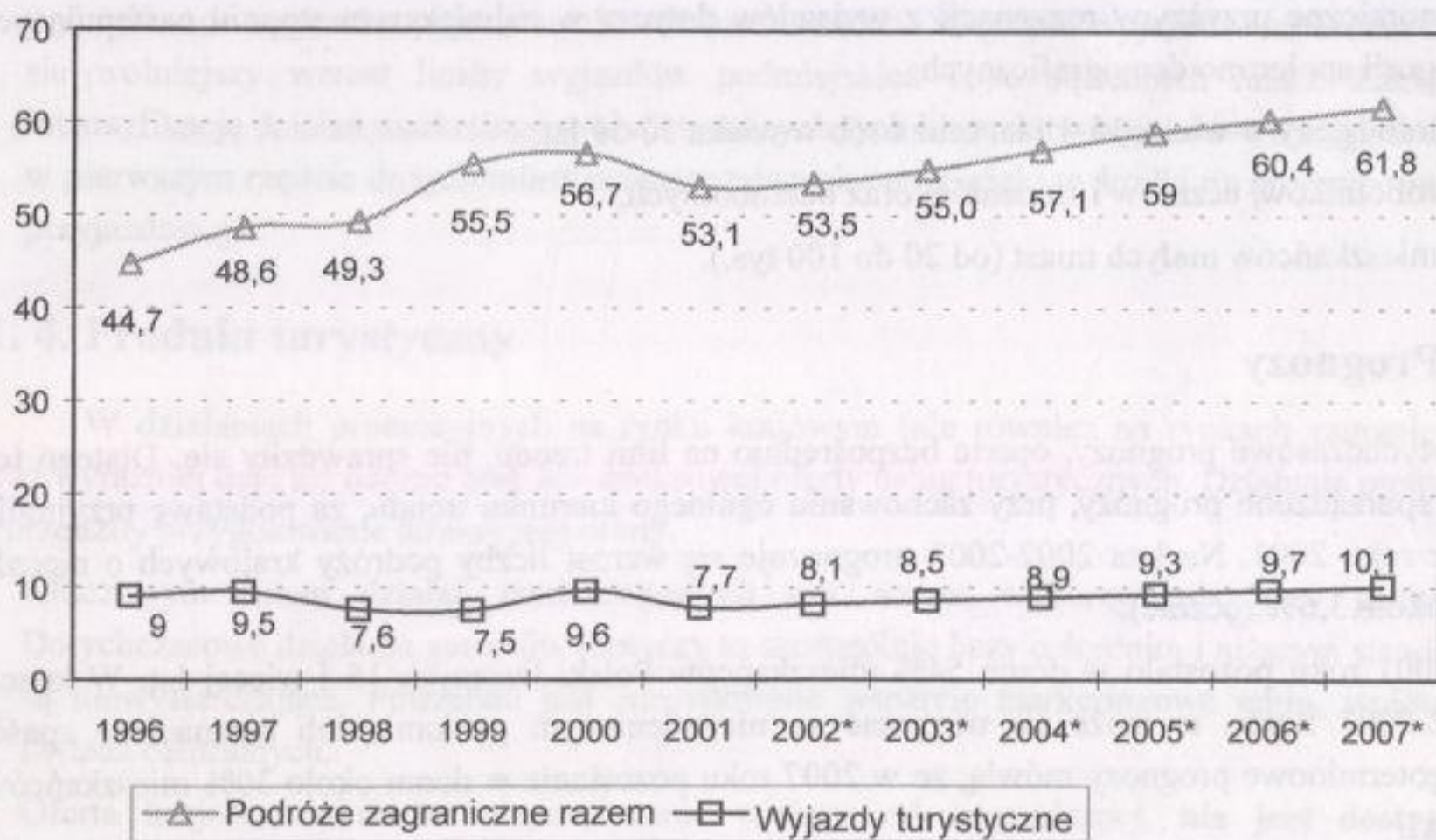
10. Wyjazdy zagraniczne

W 1999 roku tylko 4,2 mln dorosłych mieszkańców Polski odbyło choć jeden wyjazd turystyczny za granicę. W 2000 roku liczba ta wzrosła do 4,5 mln, aby w 2001 roku spaść do 4,4 mln. Szacuje się, że w 2002 roku może wzrosnąć do 4,6 mln.

Od 1995 roku obserwujemy coroczny (z wyjątkiem 1998 r.) wzrost liczby Polaków uczestniczących w zagranicznych wyjazdach turystycznych. W 1994 roku w wyjazdach połączonych co najmniej z jednym noclegiem za granicą wzięło udział 2,7 mln Polaków, w 2000 roku – 4,5 mln. W porównaniu z ostatnimi dwoma latami, w połowie lat dziewięćdziesiątych częściej te same osoby wyjeżdżały za granicę wielokrotnie (średnia liczba wyjazdów na osobę – 2,2 rocznie), a podróże były krótsze (średnia długość pobytu za granicą obejmowała 8-8,3 noclegu). W latach 1999-2000 za granicę wyjeżdżało więcej Polaków; mniej osób robiło to wielokrotnie (na osobę przypadało średnio 1,6-1,9 wyjazdu), ale pobyty były dłuższe (średni pobyt obejmował 11,2-11,5 noclegu).

W 2001 roku w zagranicznych wyjazdach turystycznych uczestniczyło 4,4 mln dorosłych mieszkańców Polski, realizując 7,7 mln podróży (spadek o 20% w stosunku do 2000 r.). Obserwowany spadek wynika głównie z niższej średniej wyjazdów zagranicznych (1,5 wyjazdu na osobę w 2001 r., przy 1,9 wyjazdu w 2000 r.).

Rys. 12. Liczba wyjazdów zagranicznych i wyjazdów turystycznych mieszkańców Polski w latach 1996-2001 i prognoza na lata 2002-2007

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki.

Nadal rosnać będzie zainteresowanie wyjazdami zimowymi do krajów o lepszych warunkach narciarskich i infrastrukturze (Austria, Czechy, Słowacja). Ze względu na klimat i korzystną relację cen do jakości usług turystycznych wzrośnie również zainteresowanie letnimi wyjazdami na południe Europy (Hiszpania, Grecja, Włochy, Turcja, Chorwacja). Rozbudowa oferty pobytów nad Morzem Śródziemnym przez największych touroperatorów może zwiększyć zainteresowanie wyjazdami na południe także w pozostałych porach roku. Liczbę wiosennych wyjazdów zagranicznych w 2002 roku może zwiększyć korzystny układ weekendowy.

11. Podsumowanie

11. 1. Ruch turystyczny i uczestnictwo Polaków w turystyce

Rok 2001 przyniósł spadek uczestnictwa w turystyce do 56%. Wynika to z mniejszego uczestnictwa w wyjazdach krajowych, gdyż liczba dorosłych mieszkańców Polski, którzy wyjechali choć raz za granicę na wyjazd turystyczny, utrzymała się na poziomie 2000 roku (minimalny spadek: z 4,5 do 4,4 mln). W turystyce krajowej zwraca uwagę nie tylko mniejsze uczestnictwo, ale przede wszystkim znaczny spadek liczby podróży. Dane GUS o liczbie osób korzystających z obiektów noclegowych potwierdzają tendencje spadkowe w turystyce krajowej.

1. Spadek liczby podróży w 2001 roku wynika ze znacznie mniejszej aktywności turystycznej grup społecznych o stosunkowo najwyższych wskaźnikach uczestnictwa w turystyce.
2. Częściej za granicę wyjeżdżały te grupy, które ograniczyły w 2000 roku liczbę wyjazdów krajowych: prawidłowość ta jest szczególnie widoczna przy dłuższych podróżach. Tak więc wyjazdy zagraniczne są i będą konkurencją dla turystyki krajowej.
3. Poziom uczestnictwa w wyjazdach turystycznych jest różnicowany przez wiek, wykształcenie, wielkość miejscowości zamieszkania i sytuację materialną. W większym stopniu dotyczy to uczestnictwa w wyjazdach długookresowych niż krótkookresowych.
4. W ostatnich latach obserwujemy spadek uczestnictwa dzieci w wieku do 15 lat w krajowych wyjazdach turystycznych.
5. Ekonomiczne przyczyny rezygnacji z wyjazdów dotyczą w największym stopniu następujących kategorii społeczno demograficznych:
 - młodzieży w wieku 15-19 lat oraz osób w wieku 50-59 lat,
 - robotników, uczniów i studentów oraz bezrobotnych,
 - mieszkańców małych miast (od 20 do 100 tys.).

11. 2. Prognozy

Dotychczasowe prognozy, oparte bezpośrednio na linii trendu, nie sprawdziły się. Dlatego też obecnie sporządzone prognozy, przy zachowaniu ogólnego kierunku trendu, za podstawę przyjmują wyniki z roku 2001. Na lata 2002-2007 prognozuje się wzrost liczby podróży krajowych o niecałe 24% (o około 3,6% rocznie).

1. W 2001 roku pozostało w domu 54% mieszkańców Polski liczących 15 i więcej lat. W latach 2002-2003 liczba ta może się utrzymać na niezmiennym poziomie lub nieznacznie spaść. Długoterminowe prognozy mówią, że w 2007 roku pozostanie w domu około 30% mieszkańców Polski.
2. Liczba wyjazdów urlopowo-wakacyjnych w 2001 roku spadła do 17,4 mln i powinna wzrosnąć do 18,1 mln w 2002 roku oraz do 18,8 mln w 2003 roku. W latach 2002-2007 wzrost może się utrzymać na poziomie około 3,7% rocznie i osiągnąć w 2007 roku 21,6 mln podróży. Szacuje się, że w 2001 roku łączna liczba krótkich podróży krajowych wyniosła 36,5 mln, a w latach 2002-2003 osiągnie odpowiednio 38,0 i 39,4 mln.

11. 3. Geografia podróży krajowych

1. W czasie wyjazdów urlopowo-wakacyjnych najczęściej odwiedzamy województwa: małopolskie, pomorskie, zachodniopomorskie i mazowieckie (powyżej 1,5 mln pobyków urlopowo-wakacyjnych). Z liczących się województw wzrost odnotowały pomorskie i warmińsko-mazurskie.
2. Wyjazdy na krótko to domena województw: mazowieckiego, śląskiego, małopolskiego i wielkopolskiego (powyżej 3,2 mln przyjazdów turystycznych na 2-4 dni). Zdecydowany wzrost odnotowały województwa: podlaskie i zachodniopomorskie.
3. Cechą charakterystyczną polskiej turystyki pozostaje duża liczba wyjazdów bliskich. Około połowy wszystkich podróży odbywa się w granicach województwa zamieszkania.
4. Od kilku lat wśród celów wyjazdów urlopowo-wakacyjnych dominuje motyw turystyczno-wypoczynkowy. Na drugim miejscu znajdują się odwiedziny u krewnych lub znajomych. Następujące dwa motywy tworzą podstawowe segmenty krajowego rynku wyjazdów urlopowo-wakacyjnych:
 - turystyka i wypoczynek to główny cel przyjazdu do województw: pomorskiego, zachodniopomorskiego, warmińsko-mazurskiego, małopolskiego, podkarpackiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego,
 - cele rodzinne (odwiedziny u krewnych i znajomych) dominują w województwach: opolskim, łódzkim, mazowieckim, podlaskim, świętokrzyskim, lubelskim.
5. W grupie podróży urlopowo-wakacyjnych scenariusz na najbliższe lata przewiduje wzrost liczby wyjazdów do regionów pojeziernych oraz nadmorskich. W grupie wyjazdów na krótko zakłada się wolniejszy wzrost liczby wyjazdów podmiejskich i do sąsiednich miast. Zakłada się intensyfikację działań marketingowych dotyczących tych kierunków wyjazdów. Uwaga ta dotyczy w pierwszym rzędzie dużych miast przeznaczających coraz większe środki na promocję turystyki przyjazdowej.

11. 4. Produkt turystyczny

W działaniach promocyjnych na rynku krajowym (ale również na rynkach zagranicznych) coraz wyraźniej daje się odczuć brak kompleksowej oferty usług turystycznych. Działania promocyjne wyprzedziły przygotowanie atrakcyjnej oferty.

1. Kluczowym celem działań marketingowych jest wzrost wykorzystania bazy noclegowej. Dotychczasowe działania gestorów (dotyczy to szczególnie bazy o średnim i niższym standardzie) są niewystarczające. Potrzebne jest zdecydowane wsparcie marketingowe gmin, województw i władz centralnych.
2. Oferta krajowa, mimo że nieporównanie większa od zagranicznej, **nie jest dostatecznie widoczna na rynku**. Odnosi się wrażenie, że latem na polskim rynku dominują wyjazdy o charakterze pobytowym do Włoch, Grecji, Hiszpanii, Turcji i Tunezji, a zimą do Słowacji i Austrii. Dzieje się tak za sprawą niezwykle ekspansywnego promowania turystyki wyjazdowej przez wiodące na naszym rynku polskie i międzynarodowe firmy turystyczne (Orbis, Ving, TUI, Neckermann, Scan Holiday, Itaka). W rankingu biur podróży poza Orbisem dominują firmy specjalizujące się w zagranicznej turystyce wyjazdowej.
3. Prognozy mówią, że pod względem dochodów branży turystycznej najbardziej atrakcyjne pozostaną wyjazdy pod hasłem *słońce i plaża*. Niżej będą notowane *wyjazdy nad jeziora*, dalej

wczasy wypoczynkowe i pobyty w górach, wyjazdy na narty, wycieczki do miast oraz turystyka objazdowa.

4. Przewiduje się wzrost zróżnicowania atrakcyjności tych kategorii dla branży turystycznej. Rośnie atrakcyjność wyjazdów po słońce i wodę, spada zaś atrakcyjność ekonomiczna turystyki objazdowej i wycieczek do miast.
5. Dane wskazują na wzrost zainteresowania indywidualnymi pakietami turystyki aktywnej. Coraz więcej klientów oczekuje pakietu obejmującego strzeżony parking, noclegi, dowóz (indywidualny bądź w grupie), wypożyczenie sprzętu o dobrym standardzie, odbiór po zakończeniu itp. Wzrost zainteresowania dotyczy w pierwszym rzędzie turystyki wodnej uprawianej w czasie weekendów (kajaki, spływy tratwami, łodziami itp.). Ze względu na brak czasu oczekuje się oferty „pod klucz” realizowanej natychmiast po przyjeździe.
6. Nowa polityka cen weekendowych dla klientów indywidualnych 3-5 gwiazdkowych hoteli (zwłaszcza niskich cen w przedłużone weekendy) powinna zaowocować wzrostem zainteresowania weekendową ofertą wielkomiejską (szczególnie atrakcyjnymi czasowymi wystawami, wydarzeniami kulturalnymi, jarmarkami, imprezami rekreacyjnymi itp.), a następnie wprowadzeniem przyjazdów do miast do oferty lokalnych biur podróży.
7. Wśród krajowych usług ogólnie dostępnych, prezentowanych klientom w katalogach, ogłoszeniach prasowych czy ulotkach, zdecydowanie dominują oferty biur podróży i agencji turystycznych. Widoczne i dobrze dostępne są informacje i reklamy dużych firm krajowych (Orbisu, Almaturu, Gromady, Air Tours, itp.). Brakuje informacji i działań promocyjnych dotyczących oferty poszczególnych miejscowości, bazy noclegowej, lokalnych biur podróży i producentów usług towarzyszących.
8. Po znacznym zmniejszeniu zakresu oddziaływania PTTK (m.in. spadek liczby członków) brak promocji turystyki specjalistycznej. Choć stanowi ona dziś niewielki segment rynku, dla promocji wielu regionów ma ogromne znaczenie (podobne do roli sportu wyczynowego dla rozwoju sportu masowego i rekreacji). Istnieje konieczność zdecydowanego wsparcia regionów i usługodawców oferujących różne formy turystyki specjalistycznej. Należy wspierać wszelkie formy organizacji targów, giełd itp. zwiększających dostęp oferty turystyki kwalifikowanej.
9. Usługi świadczone przez małe, lokalne biura podróży lub bezpośrednich usługodawców: hotele, pensjonaty, kempingi czy kwatery prywatne, są dla klienta znacznie trudniej dostępne, mniej widoczne, o informację na ich temat trzeba specjalnie zabiegać. W małych firmach informacja ogranicza się niejednokrotnie do prezentowania oferty na pojedynczych kartkach papieru, przygotowanej systemem powielaczowym, lub niewielkiego ogłoszenia w prasie.
10. Pobyty w ośrodkach i domach wypoczynkowych zakładów pracy, w dalszym ciągu stanowiące jedną z podstawowych form wypoczynku, są wciąż udostępniane „w obiegu zamkniętym”. Wiedza o nich jest niewielka; usługi te nadal rzadko trafiają do szerszego grona odbiorców.
11. Na polskim rynku turystycznym nadal zdecydowanie brakuje wspólnych przedsięwzięć promocyjnych (reklamowych i informacyjnych) podejmowanych przez małe firmy turystyczne i bezpośrednich usługodawców lub w ich imieniu. Brak również dobrej informacji o obiektach i ofercie w ramach turystyki wiejskiej.
12. Brakuje w Polsce bazy noclegowej typu: *hotele apartamentowe, studia, bungalowy* (przy zbyt wysokich cenach na ten rodzaj usług). Są one coraz popularniejsze w turystyce europejskiej, zwłaszcza wśród podróżujących rodzin i w segmencie turystyki pobytowej.

11. 5. Inne czynniki determinujące sytuację na rynku turystycznym

Najważniejsze czynniki determinujące sytuację na rynku turystycznym nie zmieniają się od kilku lat. Te determinanty można scharakteryzować następująco:

1. Wyjazdy zagraniczne są i będą konkurencją dla niektórych segmentów turystyki krajowej. W sektorze turystyczno-wypoczynkowym udział wyjazdów zagranicznych jest i będzie większy niż przy innych rodzajach wyjazdów. Znaczna liczba polskich turystów o doświadczeniach zagranicznych analizuje krajową ofertę turystyczną porównując ją z ofertą w innych krajach (głównie pod kątem jakości usług).
2. Wzrost zamożności społeczeństwa, a szczególnie grup lepiej sytuowanych, sprzyja wzrostowi oczekiwań w zakresie jakości usług. Ten wzrost oczekiwań powoduje, jak widać, większe zainteresowanie wyjazdami zagranicznymi. Jest to związane z poszukiwaniem lepszej jakości oferty i dotyczy takich produktów, jak wyjazdy na narty oraz letnie pobyty nad morzem w dobrej bazie noclegowej.
3. Polski turysta jest dziś zorientowany raczej na miejsce (miejscowość, mikroregion) niż na produkt (czy wyselekcjonowany typ produktu) i sytuacja ta powinna się utrzymać w najbliższych latach.
4. Dla turysty polskiego istotnymi kolejnymi kryteriami wyboru miejsca wypoczynku są i pozostaną w najbliższej przyszłości:
 - własne doświadczenie (wyjazdy do miejsc znanych z wcześniejszych pobytów),
 - cena usługi,
 - jakość bazy noclegowej,
 - otoczenie miejsca pobytu (walory krajobrazowe i infrastruktura).

Szacuje się, że wpływy z turystyki²² w 2001 roku wyniosły 11,5 mld złotych, co stanowi 4,8% PKB. Według wstępnych prognoz udział gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB w latach 2002-2003 powinien się utrzymać na poziomie 4,4-4,8%. Światowa Rada Podróży i Turystyki szacuje, że udział gospodarki turystycznej w dochodzie krajowym na świecie oscyluje wokół 10%, a przemysł turystyczny wytwarza 3,7% światowego PKB.

Według ostatnich danych Światowej Organizacji Turystyki (WTO), po ponad pięćdziesięciu latach stałego wzrostu, liczba międzynarodowych podróży na świecie w 2001 roku spadła o 0,5% w stosunku do poprzedniego roku, a wpływy z turystyki zmalały o 2,8%. Również w Europie w 2001 roku sytuacja kształtowała się bardzo niekorzystnie. Liczba przyjazdów do krajów europejskich spadła o 0,6%, a wpływy z turystyki przyjazdowej zmniejszyły się o 1,3%. Największy spadek liczby przyjazdów miał miejsce w Europie Południowej (-4,8%). W Europie Środkowo-Wschodniej spadek liczby przyjazdów był niższy (o 0,3%). Jednocześnie w tym regionie odnotowano wzrost wpływów z turystyki (o 4,2%).

III. PODSUMOWANIE

Według komentarzy i analizy danych opublikowanych w październiku 2001 roku przez Główny Urząd Statystyczny, głównym powodem spadku turystyki w turystyce międzynarodowej były ograniczenia w podróży spowodowane przez atak samolotu 11 września 2001 roku i niepewność dotyczącą ich następstw. Główny wpływ na turystykę miały też takie zdarzenia, jak ataki BSE w Wielkiej Brytanii, Japonii i Holandii (spadek liczby przyjazdów o 3-6% w pierwszych dwóch miesiącach 2001 r.), czy wzrost kursu dolara.

Od 1997 roku sytuacja na polskim rynku przyjazdów zagranicznych kształtuje się niekorzystnie. Spada zarówno liczba przekroczeń granicy, jak i liczba turystów odwiedzających Polskę.

Rys. 13. Liczba przyjazdów cudzoziemców i turystów zagranicznych do Polski w milionach

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, komentarze i prognozy Instytutu Turystyki.

Na tak długi spadek liczby przyjazdów cudzoziemców w latach 1997-2001 w pierwszym rzędzie wpłynęło zmniejszenie się o 32,1% liczby odwiedzających jednodniowych, zwłaszcza z Niemiec oraz z Czech i Słowacji. Spadek przyjazdów na granicę zachodniej i południowej był spowodowany głównie relatywnym wzrostem cen w Polsce (o zmniejszeniu polskiej złotówki przy jednoczesnym

²² Wpływy = wydatki cudzoziemców w Polsce + wydatki mieszkańców Polski na wyjazdy zagranicę.

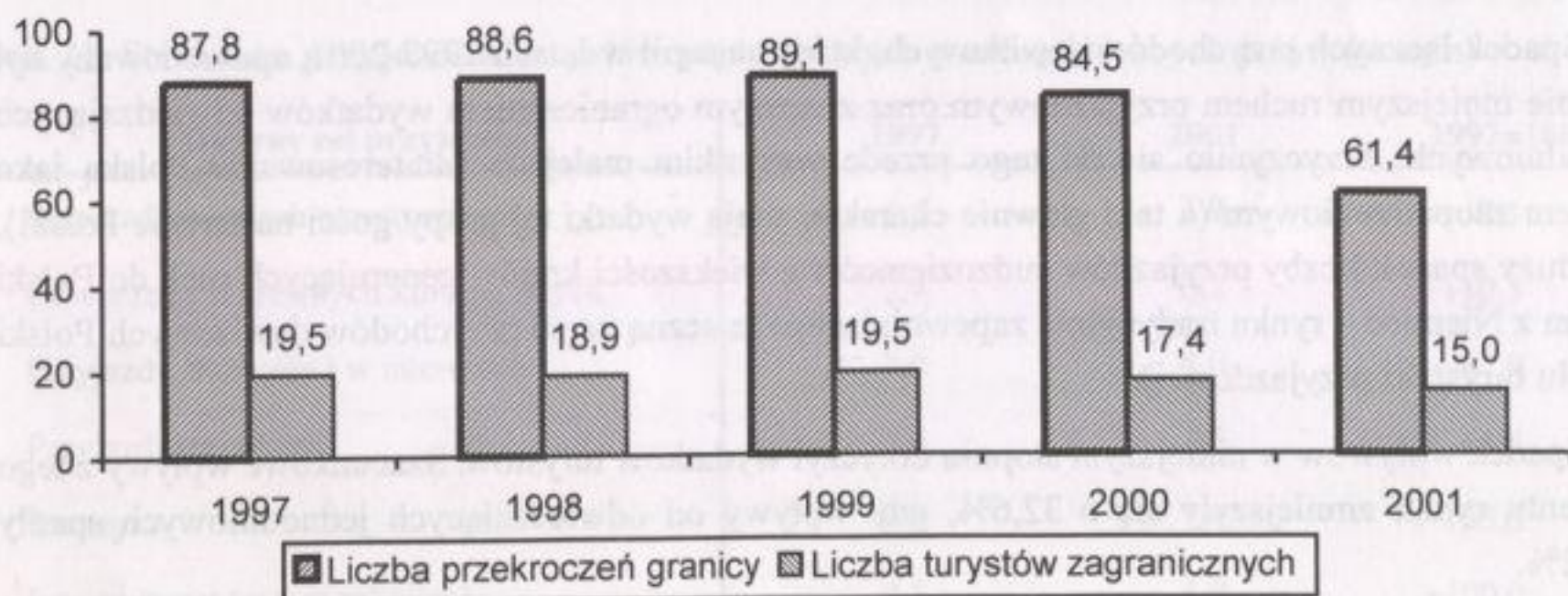
Szacuje się, że wpływy z turystyki¹² w 2001 roku wyniosły 33,5 mld złotych, co stanowi 4,6% PKB. Według wstępnych prognoz, udział gospodarki turystycznej w tworzeniu PKB w latach 2002-2003 powinien się utrzymać na poziomie 4,4-4,8%. Światowa Rada Podróży i Turystyki szacuje, że udział gospodarki turystycznej w dochodzie krajowym na świecie oscyluje wokół 10%, a przemysł turystyczny wytwarza 3,7% światowego PKB.

Według ostatnich danych Światowej Organizacji Turystyki (WTO), po ponad pięćdziesięciu latach stałego wzrostu, liczba międzynarodowych podróży na świecie w 2001 roku spadła o 0,6% w stosunku do poprzedniego roku, a wpływy z turystyki zmalały o 2,8%. Również w Europie w 2001 roku sytuacja kształtowała się niezbyt pomyślnie. Liczba przyjazdów do krajów europejskich spadła o 0,6%, a wpływy z turystyki przyjazdowej zmniejszyły się o 1,2%. Największy spadek liczby przyjazdów miał miejsce w Europie Północnej (o 4,8%). W Europie Środkowo-Wschodniej spadek liczby przyjazdów był niższy (o 0,3%). Jednocześnie w tym regionie odnotowano wzrost wpływów z turystyki (o 4,2%).

Według komentarzy WTO, kryzys w turystyce międzynarodowej spowodowany był ogólnym spadkiem koniunktury we wszystkich najważniejszych dziedzinach gospodarki, atakami terrorystycznymi z 11 września 2001 roku i wydarzeniami będącymi ich następstwem. Ujemny wpływ na turystykę miały też takie zdarzenia, jak choroba BSE w Wielkiej Brytanii, Irlandii i Holandii (spadek liczby przyjazdów o 5-6% w pierwszych ośmiu miesiącach 2001 r.), czy wzrost kursu dolara.

Od 1997 roku sytuacja na polskim rynku przyjazdów zagranicznych kształtuje się niepomyślnie. Spada zarówno liczba przekroczeń granicy, jak i liczba turystów odwiedzających Polskę.

Rys. 13. Liczba przyjazdów cudzoziemców i turystów zagranicznych do Polski w milionach

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki.

Na tak duży spadek liczby przyjazdów cudzoziemców w latach 1997-2001 w pierwszym rzędzie wpłynęło zmniejszenie się o 32,1% liczby odwiedzających jednodniowych, zwłaszcza z Niemiec oraz z Czech i Słowacji. Spadek przyjazdów na granicy zachodniej i południowej był spowodowany głównie relatywnym wzrostem cen w Polsce (wzmocnieniem polskiej złotówki przy jednoczesnym

¹² Wpływy = wydatki cudzoziemców w Polsce + wydatki mieszkańców Polski na wyjazdy krajowe.

osłabieniu marki niemieckiej i euro), wyrównywaniem się cen na granicy południowej i rozwojem infrastruktury handlowej po drugiej stronie granicy zachodniej.

Instytut Turystyki szacuje, że wśród osób odwiedzających Polskę w 2001 roku było około 15 mln turystów¹³, a więc cudzoziemców, którzy spędzili u nas przynajmniej jedną noc. Oznacza to spadek o 13,8% w stosunku do poprzedniego roku. W roku 1997 Polskę odwiedziło 19,5 mln turystów i od tego czasu ich liczba stale spada. Spadek ten w latach 1997-2001 wyniósł 23,1%.

Rozpatrując oddzielnie kraje sąsiadujące z Polską i pozostałe, stwierdzono w latach 1997-2001 następujące zmiany:

- w grupie krajów sąsiednich spadek liczby przyjazdów turystów dotyczył wszystkich krajów; najbardziej zmalała liczba przyjazdów turystów z Rosji (-38,8%), Czech (-31,1%), Niemiec (-33,8%) i Litwy (-23,6%), mniej – ze Słowacji (-11,1%), Białorusi (-10,9%) i Ukrainy (-6,2%);
- w grupie niesąsiednich krajów WNP i krajów bałtyckich odnotowano wysokie spadki liczby przyjazdów turystów z Estonii (-36,7%) i Łotwy (-17,5%) oraz bardzo znaczny spadek liczby przyjazdów z niesąsiednich krajów WNP (-58,3%);
- w grupie pozostałych krajów nie sąsiadujących z Polską ogólny spadek liczby przyjazdów turystów wyniósł 14,9%; największy był z Rumunii (ok. -55%), Węgier (ok. -35 %), Belgii (ok. -35%) i Francji (ponad -30%), nieco niższy z Austrii i Danii (po ok. -20%);
- wysokie spadki (powyżej 20%) liczby przyjazdów odnotowano także z kilku niewielkich rynków, takich jak Szwajcaria, Kanada i Hiszpania;
- wysokie wzrosty liczby przyjazdów turystów dotyczyły trzech krajów zamorskich: Izraela (+55,7%), Japonii (+32,2%) i USA (+12,2%).

W latach 1997-2001 poważnie obniżyły się wpływy dewizowe z turystyki przyjazdowej. Łączne wpływy z przyjazdów do Polski spadły o 44,8%, a wpływy od turystów zagranicznych¹⁴ o 32,6%.

Spadek łącznych przychodów dewizowych, który nastąpił w latach 1997-2001, spowodowany był głównie mniejszym ruchem przyjazdowym oraz znacznym ograniczeniem wydatków odwiedzających jednodniowych. Przyczyniło się do tego przede wszystkim malejące zainteresowanie Polską jako rynkiem zaopatrzeniowym (a taki głównie charakter mają wydatki tej grupy gości na terenie Polski), oraz duży spadek liczby przyjazdów cudzoziemców z większości krajów generujących ruch do Polski (w tym z Niemiec – rynku tradycyjnie zapewniającego znaczną część przychodów dewizowych Polski z tytułu turystyki przyjazdowej).

Spadek wpływów w mniejszym stopniu dotyczył wydatków turystów. Szacunkowe wpływy z tego segmentu rynku zmniejszyły się o 32,6%, gdy wpływy od odwiedzających jednodniowych spadły o 43,2%.

¹³ Uwaga: oszacowane liczby turystów należy traktować jako przybliżone. Nie ma dotąd metod dokładnego pomiaru liczby przyjeżdżających do Polski turystów, tj. cudzoziemców spędzających w naszym kraju co najmniej jedną noc. Dotyczy to zwłaszcza przyjezdnych z krajów sąsiednich.

¹⁴ Łącznie z płatnościami z zagranicy rejestrowanymi przez NBP.

Rys. 14. Wydatki cudzoziemców i turystów zagranicznych w Polsce w miliardach USD

Przy ogólnym spadku liczby turystów zagranicznych w Polsce, struktura tych przyjazdów w latach 1997-2001 charakteryzowała się dużymi wahaniami. Warto jednak podkreślić niewielki spadek liczby przyjazdów w celach turystycznych i bardzo duży spadek liczby cudzoziemców przyjeżdżających w interesach, na zakupy i w celach służbowych. Rozmiary szeroko pojętej turystyki biznesowej podlegają wahanom. W odniesieniu do poszczególnych grup krajów wahania te są większe niż liczone ogółem. Przy dużym spadku liczby przyjazdów służbowych w latach 1997-2001 obserwuje się regularny wzrost udziału przyjazdów biznesowych z krajów Europy Zachodniej. Przyjazdy na zakupy od kilku lat wykazują tendencję spadkową, toteż nie dziwi spadek również w 2001 roku.

Tab. 31. Struktura przyjazdów turystów zagranicznych według głównych celów (w mln)

Główny cel przyjazdu	1997	2001	1997=100
Przyjazdy w celach turystycznych	4,2	3,9	-7,1
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	2,9	3,2	+10,3
Przyjazdy służbowe i w interesach	7,0	4,0	-42,9
Przyjazdy na zakupy	3,9	1,5	-61,5
Tranzyt	0,9	1,4	+55,6
Inne motywy (w tym religijne)	0,5	1,0	+100,0
Razem	19,5	15,0	-23,0

Źródło: oszacowania Instytutu Turystyki

W ciągu ostatnich dziesięciu lat XX wieku obserwowano wzrost turystycznej aktywności Polaków. W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych wskaźnik uczestnictwa mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych nie osiągnął 55%, a w latach 1997 i 1999 wyniósł 63%. Rekordowy był rok 1999, kiedy to w wyjazdach połączonych co najmniej z jednym noclegiem poza miejscem zamieszkania uczestniczyło 19,5 mln osób w wieku 15 i więcej lat.

Tab. 32. Podróże krajowe i zagraniczne Polaków w wieku 15 i więcej lat (mln)

Rodzaj podróży	1997	1998	1999	2000	2001	2001/1999
Liczba podróży ogółem	96,2	90,1	98,3	73,5	61,5	-36,1
Podróże długookresowe (minimum pięć dni)	25,9	25,1	25,2	19,2	17,4	-32,8
Podróże krótkookresowe	60,8	56,4	65,6	44,7	36,4	-40,1
Podróże zagraniczne z minimum jednym noclegiem	9,5	7,6	7,5	9,6	7,7	-18,9

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Tab. 33. Przyczyny rezygnacji z długookresowych wyjazdów turystycznych (odsetek tych, którzy nie uczestniczyli w wyjazdach)

Przyczyny rezygnacji z wyjazdów	1994	1997	2000	2001
Ze względu na poziom zamożności nie stać mnie na taki wyjazd	43	45	50	54
Nie wyjechałem, bo jestem w podeszłym wieku lub nie pozwolił mi na to stan zdrowia	4	11	10	11
Nie mogłem zostawić domu, rodziny bez opieki	12	9	8	7
Nie miałem ochoty, nie jest mi to potrzebne	9	8	7	8
Nie mogłem zostawić gospodarstwa rolnego bez nadzoru	14	6	6	b.d.
Zrezygnowałem z wyjazdu w związku z dużymi wydatkami (kupno samochodu, mieszkania, budowa domu, duży remont itp.)	b.d.	7	5	3
Nie wyjechałem ze względu na prace domowe, np. remont, porządki	5	4	3	2
Wykorzystałem urlop na dodatkową pracę zarobkową	3	3	3	2
Nie miałem dokąd wyjechać, nie miał mi kto zorganizować wypoczynku	2	2	3	2
Inna przyczyna	8	5	5	5

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Według prognoz Instytutu Turystyki opartych na wieloletnich trendach, w 2002 roku pozostanie w domu 43%, a w 2003 roku 41% mieszkańców Polski. Długoterminowe prognozy mówią, że w 2007 roku pozostanie w domu około 36% mieszkańców Polski.

* * *

1. Obserwowany od 1997 roku spadek liczby przyjazdów turystów zagranicznych do Polski jest spowodowany nie tylko ogólnie gorszą koniunkturą gospodarczą w krajach dominujących w przyjazdach do Polski, lecz w głównej mierze zmianą zainteresowań turystów europejskich (powrót do pobytów nad morzem, wzrost zainteresowania zimowymi wyjazdami na narty, rejsy morskie, tanie przeloty weekendowe, wellness itp.).
2. Mimo spadku ich liczby, odwiedzający jednodniowi stanowią zdecydowaną większość wśród odwiedzających Polskę gości z krajów sąsiednich. Wyrównywanie poziomu cen i coraz lepiej

dostosowana do potrzeb oferta po drugiej stronie granicy zmniejszają zainteresowanie przyjazdami do Polski sąsiadów z zachodu i południa.

3. Turystyka przyjazdowa do Polski jest zdominowana przez ruch sąsiedzki w większym stopniu niż w innych krajach z czołówki światowej. Stan obecny i perspektywy turystyki przyjazdowej do Polski są zdeterminowane głównie przez zjawiska o charakterze lokalnym.
4. Najważniejszymi (pomijając kraje ościennie) rynkami europejskimi dla Polski, utrzymującymi swoją pozycję od kilku lat, są: Holandia, Austria i Francja. Utrzymuje się też stosunkowo wysoka liczba przyjazdów z Wielkiej Brytanii, Szwecji oraz Włoch. Zahamowany został wzrost liczby przyjazdów z krajów zamorskich; utrzymał się jedynie w odniesieniu do Izraela.
5. Spadek liczby podróży Polaków w 2001 roku wynika ze znacznie mniejszej aktywności turystycznej grup społecznych o stosunkowo najwyższych wskaźnikach uczestnictwa w turystyce.
6. Za granicę częściej wyjeżdżały te grupy Polaków, które ograniczyły w 2001 roku liczbę wyjazdów krajowych. Tak więc wyjazdy zagraniczne są i będą konkurencją dla turystyki krajowej.
7. Poziom uczestnictwa w wyjazdach turystycznych jest różnicowany przez wiek, wykształcenie, wielkość miejscowości zamieszkania i sytuację materialną. W ostatnich latach obserwujemy spadek uczestnictwa dzieci w wieku do 15 lat w krajowych wyjazdach turystycznych.
8. Ekonomiczne przyczyny rezygnacji z wyjazdów dotyczą w największym stopniu: młodzieży w wieku 15-19 lat oraz osób w wieku 50-59 lat, robotników, uczniów i studentów oraz bezrobotnych i mieszkańców małych miast.

PROFILE RYNKÓW

Podstawowa charakterystyka przyjazdów z analizowanych państw **Dodatek** na podstawie badań Instytutu Turystyki w latach 1994-2001

Uwaga: w 2001 roku pytania zostały nie do końca zrozumiane. Zaskakująco wysoki wynik w 2001 roku

1. W pytaniu o cele pobytu dopuszczamy tylko jedno odpowiedzi, w związku z tym osoby turystów wybierających poszczególne cele są obecnie nieco niższe niż poprzednio, kiedy respondent mógł wybrać kilka odpowiedzi; porównania są w tej sytuacji oparte na przeszacowaniu do 100% wyników z poprzednich lat.
2. Zmieniono również sposób pytania o czas pobytu w Polsce na bardziej precyzyjny, w poprzednim pytaniu dotyczyłoby liczby tygodni w naszym kraju w ciągu ostatnich 12 miesięcy, dlatego nie ma możliwości porównania z poprzednimi latami.
3. Do listy spraw, które mogłyby być przedmiotem krytyki lub przychylnego do niej komentarza, dodano „stan bezpieczeństwa”, z braku porównania z poprzednimi latami.
4. Do firm organizacji podróży dodano kategorię „inne”, rozumiemy, że w polskich instytucjach, jeżeli nie zamierzono konkretnie porwać się na organizację, raczej nie udaje.

PROFILE RYNKÓW

Wyjaśnienie symboli:

○ wzrost

□ spadek

↔ zbliżony poziom

|| wahania, brak jednoznacznej tendencji

Podstawowa charakterystyka przyjazdów z analizowanych krajów na podstawie badań Instytutu Turystyki w latach 1994-2001

Uwaga: w 2001 roku pytania ankiety nie uległy zmianom. Zmiany wprowadzone w 2000 roku:

- 1. W pytaniu o cele pobytu dopuszczamy tylko jedną odpowiedź, w związku z tym odsetki turystów wybierających poszczególne cele są obecnie nieco niższe niż poprzednio, kiedy respondenci mogli wybrać kilka odpowiedzi; porównania są w tej sytuacji oparte na przeszacowanych do 100% wynikach z poprzednich lat.
- 2. Zmieniono również sposób pytania o częstość wizyt w Polsce na bardziej precyzyjny: w nowej ankiecie pytanie dotyczy liczby wizyt w naszym kraju w ciągu ostatnich 12 miesięcy, dlatego nie są możliwe porównania z poprzednimi latami.
- 3. Do listy spraw, które mogłyby być przedmiotem krytyki lub przyczyniać się do niezadowolenia turystów, dodano „stan bezpieczeństwa”; stąd brakuje porównania z poprzednimi latami.
- 4. Do form organizacji podróży dodano kategorię „tylko rezerwacja”; w poniższych zestawieniach, jeśli nie zaznaczono inaczej, pozycję tę zaliczono do kategorii „częściowe usługi”.

Wyjaśnienie symboli:

- ↗ wzrost
- ↘ spadek
- ↔ zbliżony poziom
- ↕ wahania, brak jednoznacznej tendencji

Średnia liczba wzięt w ciągu 12 mied.	2.4	4.1	20	Średnia liczba wzięt w ciągu 12 mied.
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1	20	Średnia transport
Średnia transport	2.4	4.1</		

Niemcy

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

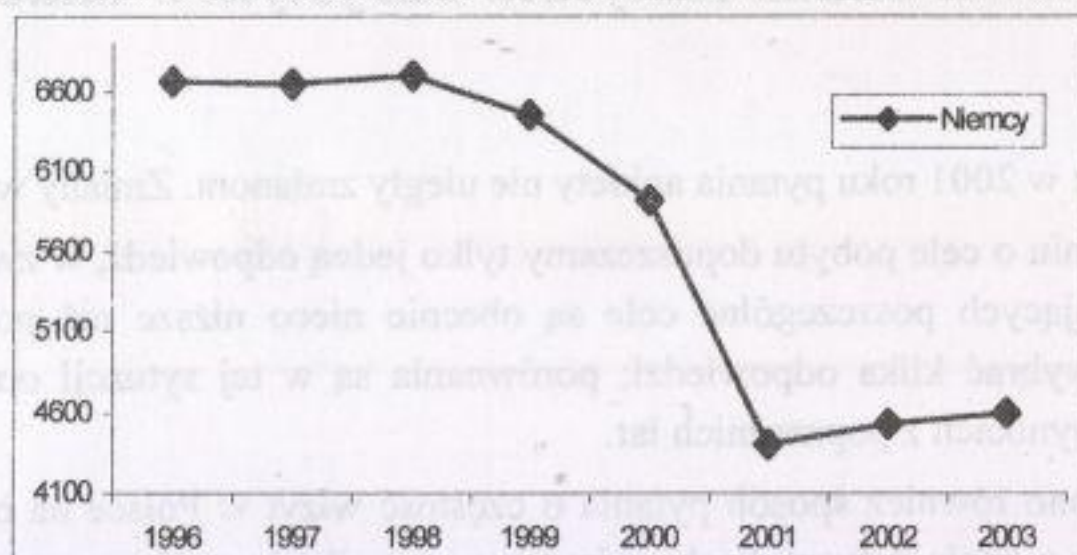
Średnia długość pobytu

5,3

↔

↕

Liczba przyjazdów
turystycznych (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

143

↗

↘

Cele przyjazdów

Turystyka 29%
Odw. u krewnych, znajomych 28%
Interesy, służbowe 27%
(dominują kongresy, konferencje)
Zakupy 5%
Odw. w miejscu pochodzenia 1%

↘

↘

↗

↗

↔

↗

↔

↘

↔

↘

Organizacja podróży

Indywidualnie 79%
Grupa zorganizowana 9%

↔

↗↘

↔

↘↗

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach 54%
Pobyt na wsi 25%
Objazd po kraju 15%
Wypoczynek nad jeziorami 3%

↘

↗

↗

↗

↔

↕

↔

↔

Miejsce noclegów

Hotel, motel 42%
U rodziny, znajomych 24%
Pensjonaty 15%

↔

↗

↗

↗

↔

↔

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

4,3

↔

Środek transportu

Samochód 83%

↔

↗

Co krytykowano?

Stan sanitarny 27%
Stan bezpieczeństwa 20%
Niski standard usług 19%
Brak informacji 14%

↔

↕

↔

↗

↔

↗

↗

↗

Grupy wieku

35 do 44 lat 53%
25 do 34 lat 17%
do 24 lat 1%

↗

↗

↔

↗↔

↘

↘

Wykształcenie

Średnie 55%

↗

↗

Status zawodowy

Pracujący 94%

↔

↕

Polskie pochodzenie

13%

↗

↔

Białoruś

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

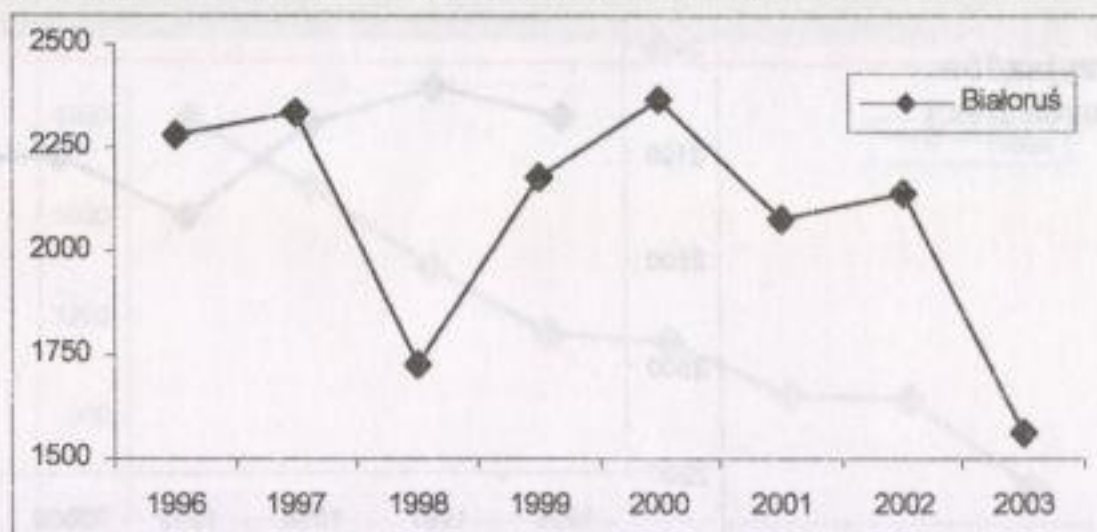
Średnia długość pobytu

1,9

↔

↔

Liczba przyjazdów
turystycznych (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

99

↔

↕

Cele przyjazdów

Zakupy 24%
Interesy, służbowe 20%
(dominują wizyty handlowe)
Tranzyt 18%
Turystyka, wypoczynek 10%
Odw. u krewnych, znajomych 6%

↔

↔

↗

↔

↔

Organizacja podróży

Grupa zorganizowana 1%
Częściowe usługi 13%
Indywidualnie 86%

↔

↗

↔

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach 43%
Pobyt na wsi 16%
Objazd po kraju 10%

↔

↗

↗

Miejsce noclegów

Hotel, motel 26%
Pensjonat 9%
Kwatery prywatne 12%
Rodzina/znajomi 13%

↗

↔

↔

↔

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

5,2

↗

Środek transportu

Samochód 84%
Pojazd ciężarowy 15%

↗

↗

Co krytykowano?

Koszty pobytu 20%
Org. podróży lub pobytu 12%
Stan bezpieczeństwa 4%

↔

↗

↔

Grupy wieku

35 do 44 lat 38%
25 do 34 lat 32%
45 do 54 lat 15%

↗

↔

↗

Wykształcenie

Średnie 69%
Wyższe 20%

↔

↗

Polskie pochodzenie

13%

↔

↕

Ukraina

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

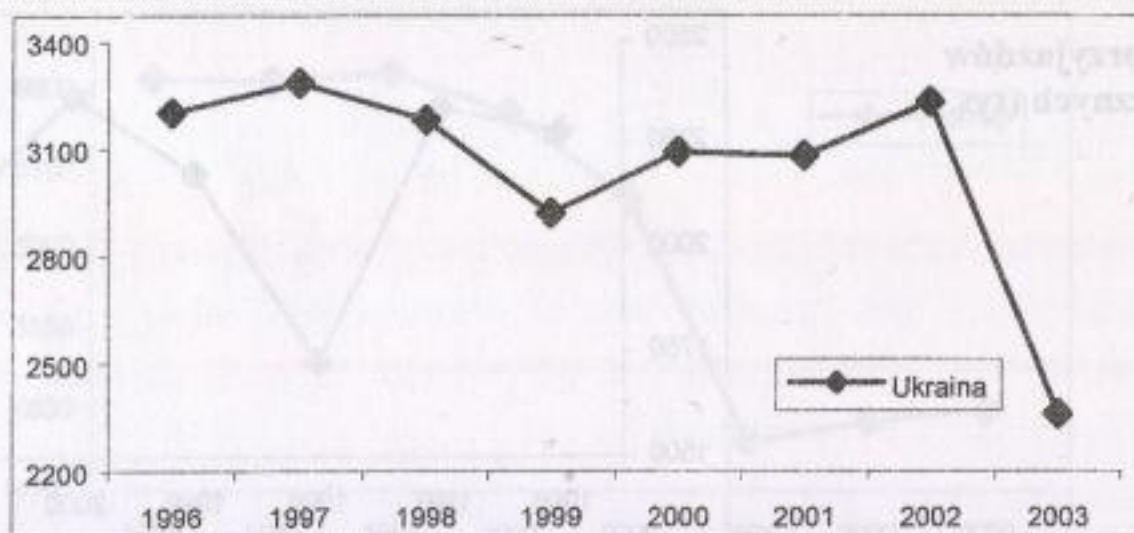
Średnia długość pobytu

3,7

↗

↗↗

Liczba przyjazdów
turystycznych (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

105

↗

↗↗

Cele przyjazdów

Interesy, służbowe 23%
Odw. u krewnych, znajomych 20%
Turystyka 20%
Zakupy 18%
Tranzyt 14%

↗

↗

↗↗

↗

↗

↗

↗↗

↕

↗

↗

Organizacja podróży

Grupa zorganizowana 3%
Częściowe usługi 9%
Indywidualnie 88%

↔

↗

↗

↔↔

↗↗

↗↗

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach 70%
Pobyt na wsi 12%

↗

↗

↔

↗↗

Miejsce noclegów

Hotel, motel 47%
Pensjonat 8%
Kwatery prywatne 6%
U rodziny, znajomych 22%

↗

↗↗

↗↗

↗

↗↗

↕

↕

↗

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

1,9

↗↗

Środek transportu

Samochód 90%
Pojazd ciężarowy 7%

↗↗

↗↗

↗

↗↗

Co krytykowano?

Uciążliwy dojazd 26%
Koszty pobytu 16%
Stan bezpieczeństwa 13%

↗↗

↗↗

↗

↗

↗↗

Grupy wieku

35 do 44 lat 54%
25 do 34 lat 33%
45 do 54 lat 9%

↗↗

↗

↗

↗↗

↗↗

↗↗

Wykształcenie

Średnie 90%
Wyższe 8%

↗

↗

↗

↗

Polskie pochodzenie

5%

↗

↗↗

Rosja

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

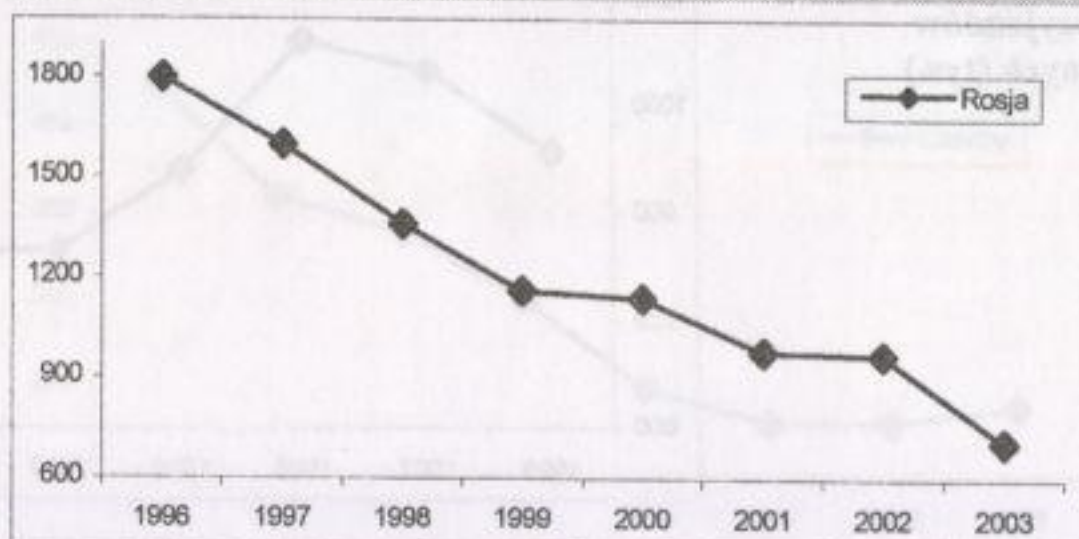
Średnia długość pobytu

4,0

↗

↘

Liczba przyjazdów
turystycznych (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

124

↘

↗↘

Cele podróży

Interesy, służbowe 22%
(dominuje prywatny biznes)
Odw. u krewnych, znajomych 22%
Turystyka 17%
Tranzyt 17%
Zakupy 12%

↗

↗↘

↗↗

↕

↗↗

↘↗

↘

↕

↘

↘

Organizacja podróży

Częściowe usługi (dominuje
tylko rezerwacja) 9%
Indywidualnie 91%

↘↘

↗↘

↗↗

↗

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach 66%
Objazd po kraju 12%
Pobyt na wsi 10%

↗↗

↔

↗

↔

↘

↕

Miejsce noclegów

Hotel, motel 44%
Pensjonat 12%
Rodzina, znajomi 20%
Kwatery prywatne 8%

↗

↘↗

↗

↗

↗

↗

↗

↕

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

4,0

↘

Środek transportu

Samochód 81%
Pojazd ciężarowy 12%

↗

↗

↔

↗↘

Co krytykowano?

Uciążliwy dojazd 22%
Koszty pobytu 20%
Stan bezpieczeństwa 4%

↘

↔↗

↘

↕

↘↘

↘

Grupy wieku

35 do 44 lat 51%
25 do 34 lat 29%
do 24 lat 2%

↗

↗

↗

↘↗

↘

↕

Wykształcenie

średnie 79%
wyższe 17%

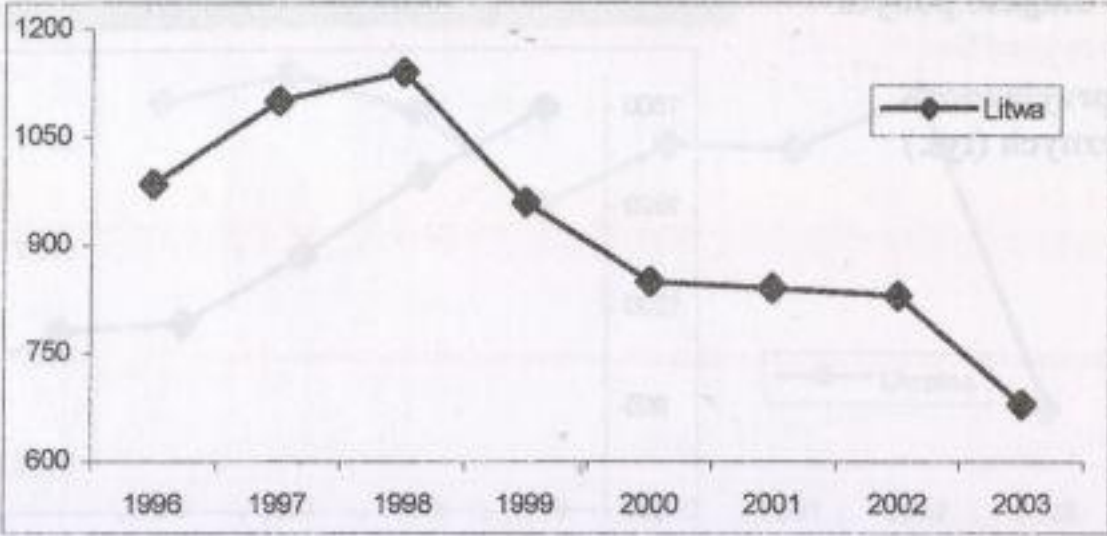
↗

↕

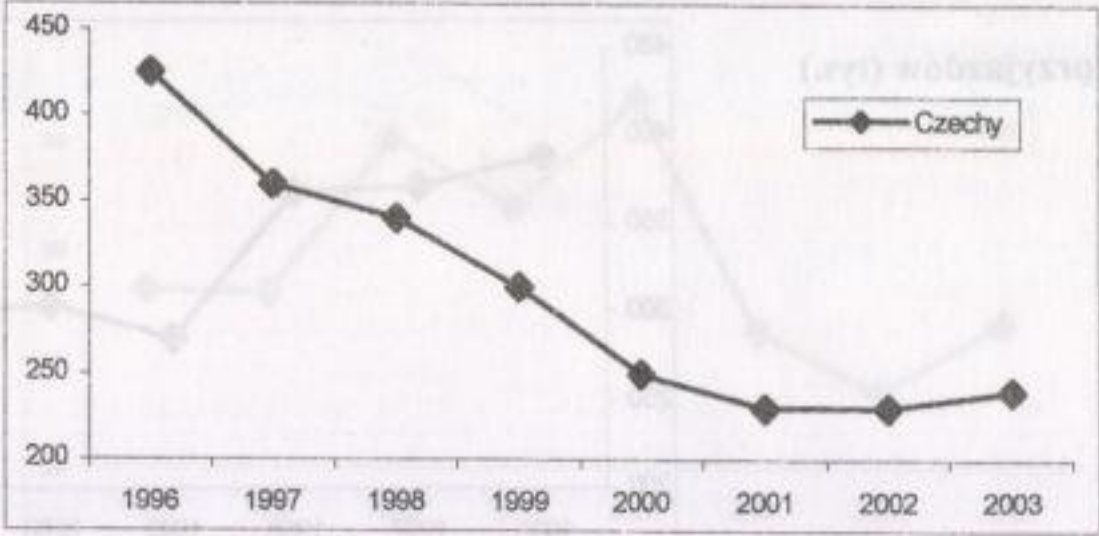
↘

↗↘

Litwa

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.			Zmiany 2001/2000	Tendencja kilkuletnia
Średnia długość pobytu	3,3		↗	↔
Liczba przyjazdów turystycznych (tys.)				
Wydatki na osobę (USD)	111		↗	↔
Cele podróży	Turystyka	26%	↗	↕
	Interesy, służbowe (dominują wizyty handlowe)	24%	↗	↕
	Tranzyt	18%	↘	↕
	Odw. u krewnych, znajomych	17%	↘	↔
Organizacja podróży	Indywidualnie	86%	↔	↗
	Częściowe usługi (dominuje tylko rezerwacja)	10%	↘	↗↘
Charakterystyka pobytu	Pobyt w miastach	56%	↗	↕
	Pobyt na wsi	11%	↘	↗
	Objazd po kraju	8%	↔	↔
Miejsce noclegów	Hotel, motel	49%	↗↗	↕
	U rodziny, znajomych	17%	↔	↕
	Pensjonaty	8%	↘	↗↘
	Kwatery prywatne	2%	↘	↘
Średnia liczba wizyt w ciągu 12 mies.	4,5		↗	
Środek transportu	Samochód	59%	↘	↗↘
	Pojazd ciężarowy	36%	↗	↗
Co krytykowano?	Uciążliwy dojazd	30%	↘	↗
	Koszty	19%	↘	↘
	Stan bezpieczeństwa	9%	↔	
	Stan sanitarny	9%	↔	↘
Grupy wieku	25 do 34 lat	42%	↘	↗
	35 do 44 lat	39%	↗	↗
Wykształcenie	Średnie	79%	↗	↗↗
	Wyższe	13%	↘	↕
Polskie pochodzenie	11%		↘	↗↘

Czechy

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.			Zmiany 2001/2000	Tendencja kilkuletnia
Średnia długość pobytu	7,0		↔	↕
Liczba przyjazdów turystycznych (tys.)				
Wydatki na osobę (USD)	176		↗↗	↗
Cele podróży	Turystyka	45%	↔	↗
	Odw. u krewnych, znajomych	33%	↗	↗↗
	Interesy, służbowe	22%	↘	↗↗
	(dominują targi, wystawy)			
Organizacja podróży	Indywidualnie	100%	↗	↗
Charakterystyka pobytu	Pobyt w miastach	96%	↔	↗
Miejsce noclegów	Hotel, motel	70%	↔	↗↗
	U rodziny, znajomych	29%	↗	↗
	Pensjonat	1%	↔	↘
Średnia liczba wizyt w ciągu 12 mies.		1,5	↔	
Środek transportu	Samochód	96%	↔	↗
Co krytykowano?	Uciążliwy dojazd	50%	↘	↗↗
	Stan sanitarny	15%	↘	↗
	Stan bezpieczeństwa	12%	↗	
	Niski standard usług	10%	↗	↗↗
	Koszty pobytu	0,5%	↘	↕
Grupy wieku	35 do 44 lat	81%	↗	↗
	25 do 34	15%	↘	↗↗
	45 do 54	3%	↘	↘
Wykształcenie	Średnie	94%	↗↗	↗
	Wyższe	6%	↗↗	↘

Austria

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

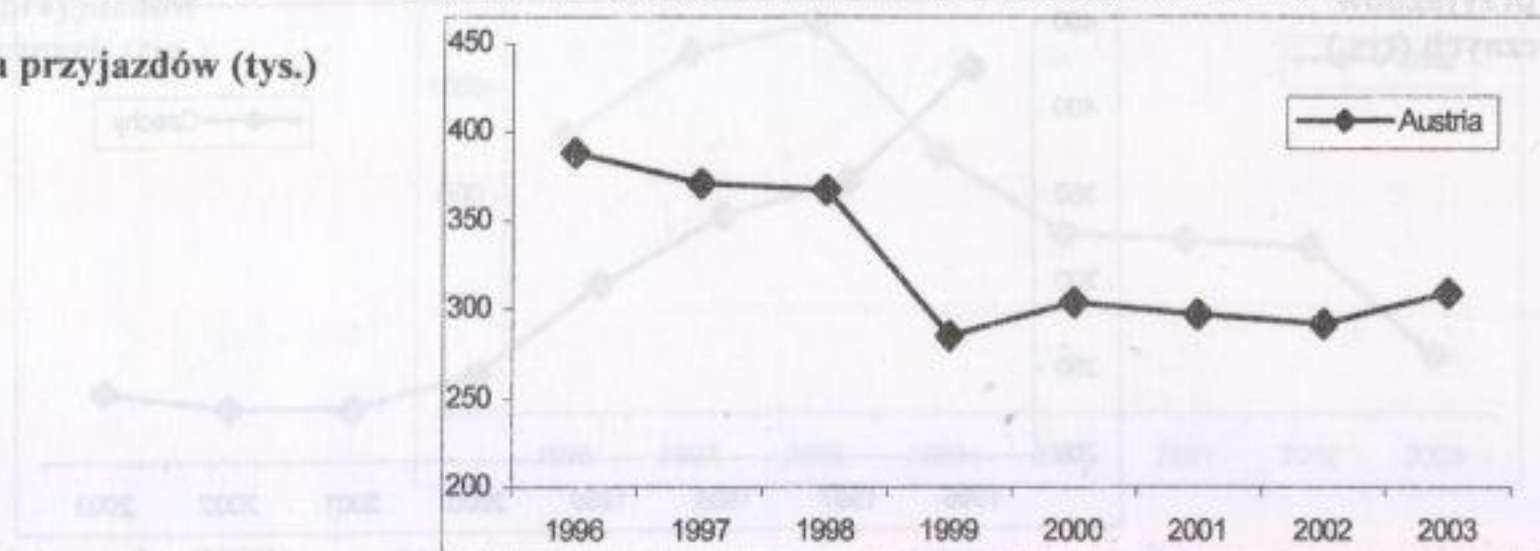
Średnia długość pobytu

5,7

↗

↗

Liczba przyjazdów (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

171

↗

↗↗

Cele podróży

Interesy, służbowe
(prywatny biznes i udział
w targach i wystawach)

65%

↔

↔

Turystyka

18%

↗

↗↗

Odw. u krewnych, znajomych

17%

↔

↗↔

Organizacja podróży

Indywidualnie

96%

↗

↗

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach

99%

↗

↗

Miejsce noclegów

Hotel, motel

83%

↔

↗

U rodziny, znajomych

16%

↔

↗↗

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

1,6

↗

Co krytykowano?

Uciążliwy dojazd

50%

↗

↗↗

Brak informacji

18%

↗

↗↗

Niski standard usług

17%

↔

↗↗

Stan sanitarny

16%

↗

↗↗

Koszty pobytu

8%

↗

↗

Grupy wieku

35 do 44 lat

67%

↔

↗

25 do 34 lat

28%

↔

↗

45 do 54 lat

4%

↔

↔↗

Wykształcenie

Średnie

52%

↗

↗↗

Wyższe

48%

↗

↗↗

Polskie pochodzenie

3%

↔

↗

Holandia

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

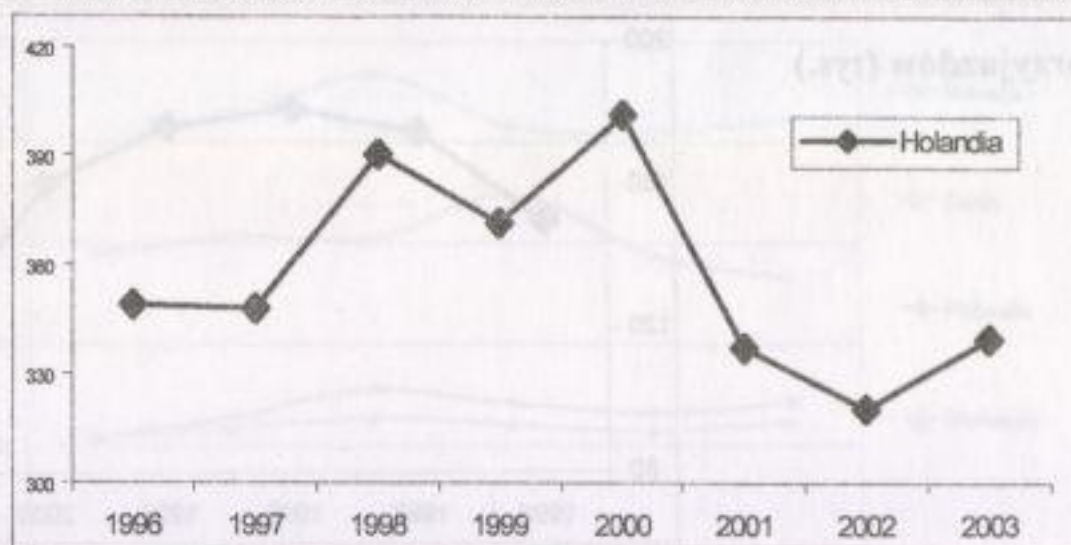
Średnia długość pobytu

5,3

↘

↗↘

Liczba przyjazdów (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

(kraje Beneluksu razem) 179

↗

↗

Cele podróży

Interesy, służbowe (kongresy, konferencje) 34%

↗

↗

Turystyka 31%

↘

↗

Odw. u krewnych, znajomych 25%

↗

↔

Organizacja podróży

Indywidualnie 76%

↗

↗↘

Częściowe usługi (dominuje tylko rezerwacja) 24%

↗

↗

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach 49%

↘

↗↘

Pobyt na wsi 33%

↗

↗

Objazd po kraju 4%

↘

↗

Miejsce noclegów

Hotel, motel 39%

↘

↘

Pensjonat 21%

↔

↗

Rodzina, znajomi 18%

↗

↔

Kwatery prywatne 9%

↘

↔

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

4,9

↗

Co krytykowano?

Stan sanitarny 25%

↗

↗

Stan bezpieczeństwa 21%

↗

Niski standard usług 15%

↘

↗↘

Brak informacji 9%

↘

↔↘

Grupy wieku

35 do 44 lat 39%

↘

↔

45 do 54 lat 33%

↗

↗

55 lat i więcej 11%

↗

↗

do 24 lat 1%

↘

↘

Wykształcenie

Wyższe 53%

↔

↔

Średnie 46%

↔

↔

Polskie pochodzenie

5%

↘

↘

Belgia

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

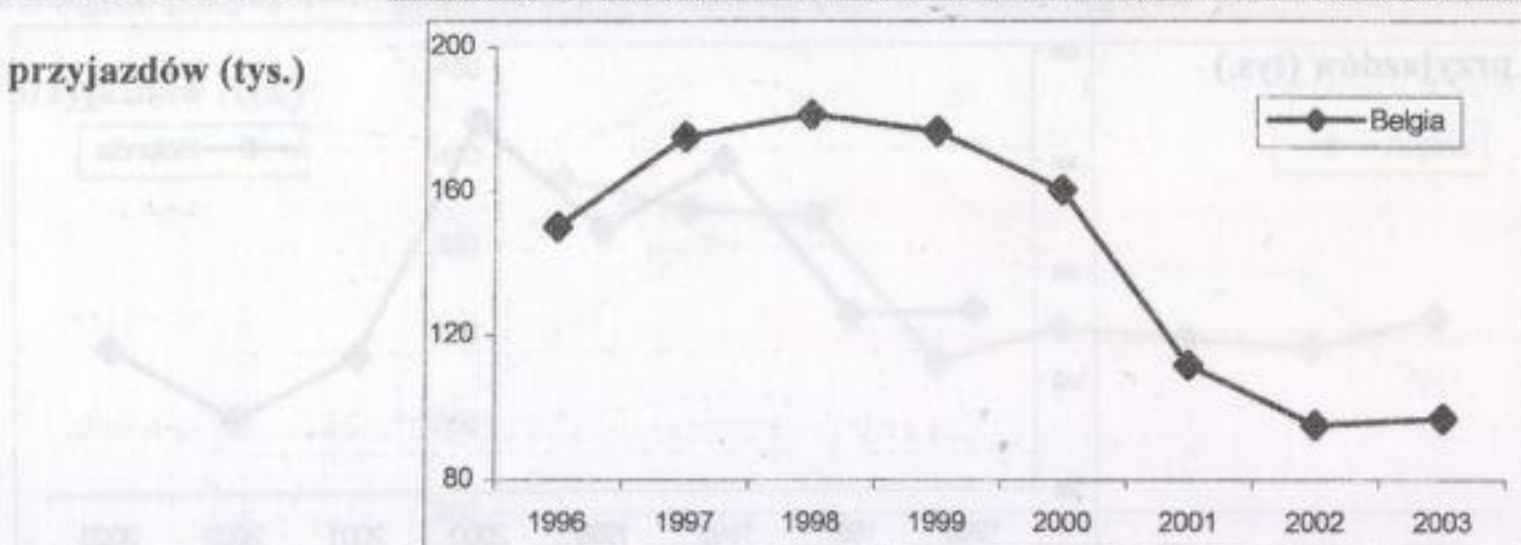
Średnia długość pobytu

5,6

↔

↔

Liczba przyjazdów (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

(kraje Beneluksu razem) 179

↔

↔

Cele podróży

Turystyka 36%

↔

↔↔

Interesy, służbowe 36%

(targi, wystawy, konferencje,
kongresy)

↔

↔↔

Odw. u krewnych, znajomych 24%

↔

↔

Organizacja podróży

Indywidualnie 83%

↔

↔↔

Częściowe usługi 16%

(duży udział rezerwacji)

↔

↔↔

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach

72%

↔

↔

Pobyt na wsi

22%

↔

↔

Objazd po kraju

3%

↔

↔↔

Miejsce noclegów

Hotel, motel

58%

↔

↔

Rodzina, znajomi

21%

↔

↔

Pensjonat

10%

↔

↔

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

3,7

↔

Co krytykowano?

Uciążliwy dojazd

25%

↔

↔

Stan sanitarny

21%

↔

↔↔

Niski standard usług

17%

↔

↔

Stan bezpieczeństwa

16%

↔

Grupy wieku

35 do 44 lat

49%

↔

↔

25 do 34 lat

30%

↔

↔

45 do 54 lat

23%

↔

↔

Wykształcenie

Średnie

60%

↔

↔

Wyższe

40%

↔

↔↔

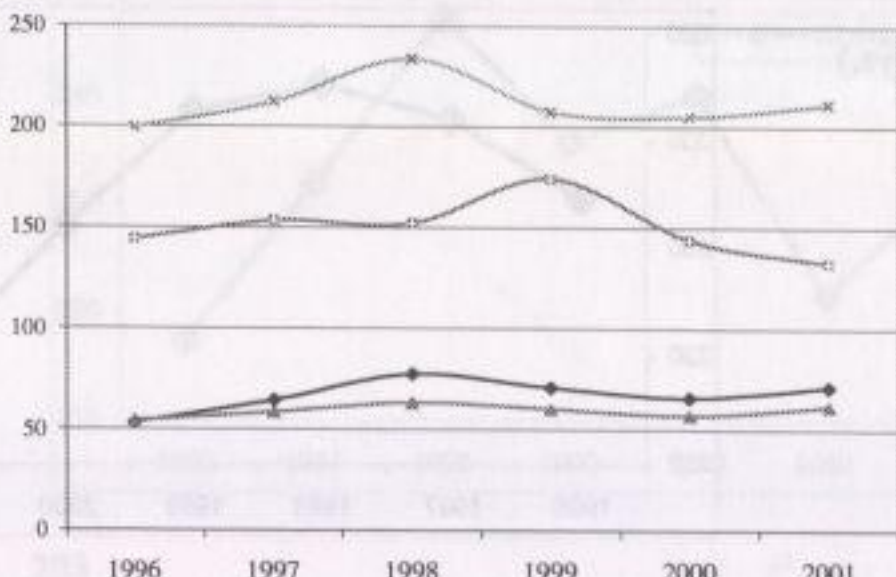
Polskie pochodzenie

5%

↔

↔↔

Skandynawia

	Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.		Zmiany 2001/2000	Tendencja kilkuletnia
Średnia długość pobytu	4,3		↔	↗↘
Liczba przyjazdów (tys.)	 Wykres liniowy przedstawiający liczbę przyjazdów (w tys.) z czterech państw skandynawskich do Polski w latach 1996-2001. Oś pionowa reprezentuje liczbę przyjazdów w tysiącach, z zakreskiem od 0 do 250. Oś pozioma przedstawia lata. Legenda wskazuje na: Szwecja (x), Dania (o), Finlandia (♦), Norwegia (▲). Szwecja ma najwyższe wartości, które wzrosły z 200 do ok. 230 w 1998 roku, a następnie spadły do ok. 200. Dania ma wartości między 140 a 170. Finlandia i Norwegia mają wartości poniżej 100, z lekkim wzrostem w 1998 roku.			
Wydatki na osobę (USD)	(Skandynawia razem)	128	↔	↗
Cele podróży	Turystyka	38%	↗	↔
	Interesy, służbowe	34%	↔	↗↘
	Odw. u krewnych, znajomych	21%	↗	↔
	Tranzyt	4%	↘	↗↘
Organizacja podróży	Indywidualnie	69%	↔	↗↘
	Grupa zorganizowana	19%	↔	↗
Charakterystyka pobytu	Pobyt w miastach	65%	↔	↗
	Objazd po kraju	18%	↔	↗↘
	Pobyt na wsi	14%	↗	↗
Miejsce noclegów	Hotel, motel	55%	↔	↘
	Rodzina, znajomi	19%	↔	↗
	Pensjonat	8%	↔	↗↘
Średnia liczba wizyt w ciągu 12 mies.		3,7	↗	
Środek transportu	Prom	45%	↔	↘
	Samochód	44%	↔	↗
	Samolot	10%	↔	↔
Co krytykowano?	Niski standard usług	26%	↔	↗↘
	Stan sanitarny	24%	↘	↗
	Brak informacji	24%	↗	↗
	Stan bezpieczeństwa	19%	↘	
	Koszty pobytu	17%	↗	↔
Grupy wieku	35 do 44 lat	51%	↘	↗
	25 do 34 lat	26%	↗	↗↘
Polskie pochodzenie		6	↔	↔

Francja

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

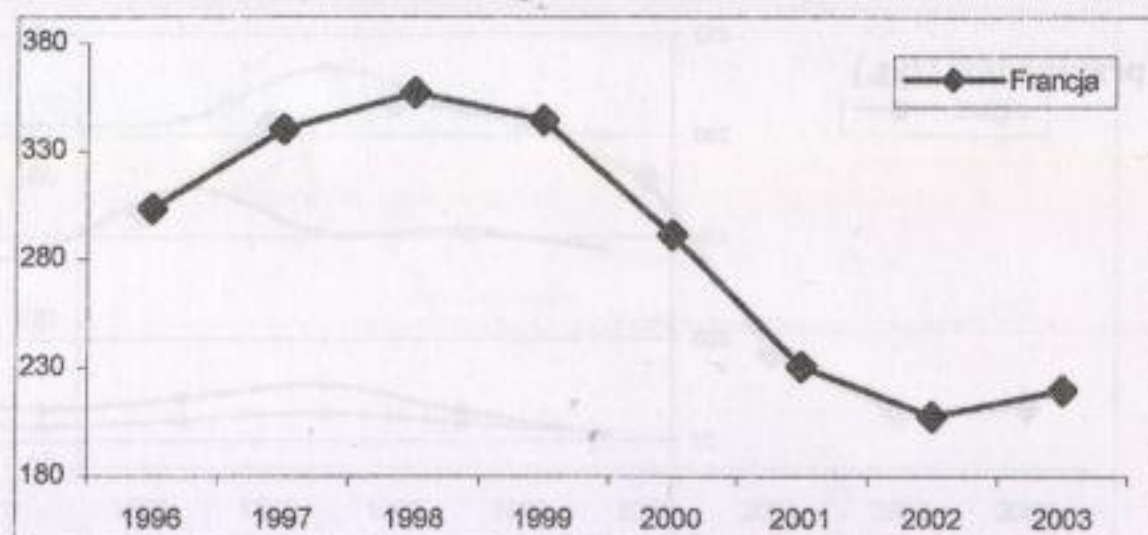
Średnia długość pobytu

5,7

↘

↗↘

Liczba przyjazdów (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

170

↗

↗↘

Cele podróży

Turystyka

34%

↔

↗↘

Interesy, służbowe

34%

↔

↗

Odw. u krewnych, znajomych

28%

↗

↕

Organizacja podróży

Indywidualnie

81%

↗

↗↘

Częściowe usługi
(duży udział rezerwacji)

15%

↘

↗

Grupa zorganizowana

4%

↘

↘

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach

68%

↗

↔

Pobyt na wsi

20%

↔

↗

Objazd po kraju

6%

↘

↘

Miejsce noclegów

Hotel, motel

55%

↗

↕

Rodzina, znajomi

19%

↔

↗

Pensjonat

13%

↔

↗

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

3,8

↗

Co krytykowano?

Stan sanitarny

24%

↗

↗

Stan bezpieczeństwa

20%

↗

↗

Brak informacji

17%

↗

↗

Niski standard usług

16%

↗

↗

Uciążliwy dojazd

14%

↘

↗↘

Grupy wieku

35 do 44 lat

49%

↗

↗

45 do 54 lat

18%

↘

↗↘

55 lat i więcej

11%

↗

↗

Wykształcenie

Wyższe

53%

↗

↗

Średnie

46%

↔

↔

Polskie pochodzenie

11%

↗

↔

Wielka Brytania

Charakterystyka przyjazdów w 2000 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

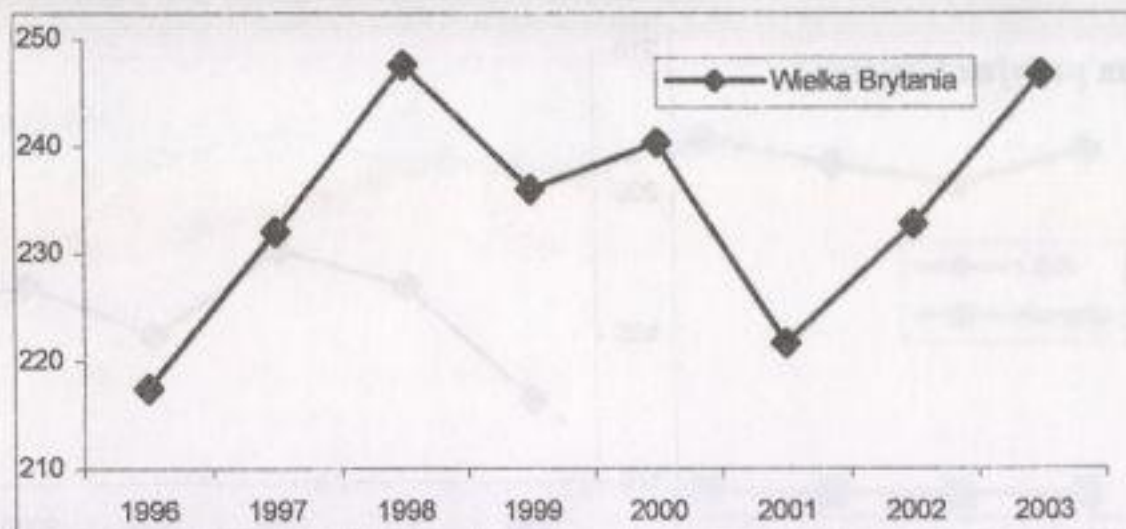
Średnia długość pobytu

4,4

↗

↗↗

Liczba przyjazdów (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

203

↗

↗

Cele podróży

Interesy, służbowe (kongresy, konferencje) 53%

↗

↗

Turystyka 27%

↗

↗↗

Odw. u krewnych, znajomych 18%

↔

↗

Organizacja podróży

Indywidualnie 83%

↗

↕

Częściowe usługi (duży udział rezerwacji) 17%

↗

↗↗

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach 85%

↗

↔↗

Pobyt na wsi 9%

↗

↗

Objazd po kraju 1%

↗

↗↗

Pobyt w górach 3%

↔

↗↗

Miejsce noclegów

Hotel, motel 68%

↗

↗

Rodzina, znajomi 17%

↔

↗↔

Pensjonat 7%

↔

↕

Średnia liczba wizyt w ciągu 12 mies.

4,1

↗

Co krytykowano?

Brak informacji 23%

↗

↗

Niski standard usług 21%

↗

↗

Stan sanitarny 19%

↗

↗

Stan bezpieczeństwa 18%

↔

Uciążliwy dojazd 16%

↗

↗

Koszty pobytu 15%

↗

↗

Grupy wieku

35 do 44 lat 50%

↗

↔↗

25 do 34 lat 24%

↗

↗

do 24 lat 4%

↔

↗

Wykształcenie

Wyższe 50%

↗

↕

Polskie pochodzenie

4%

↔

↗↗

Włochy

Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.

Zmiany 2001/2000

Tendencja kilkuletnia

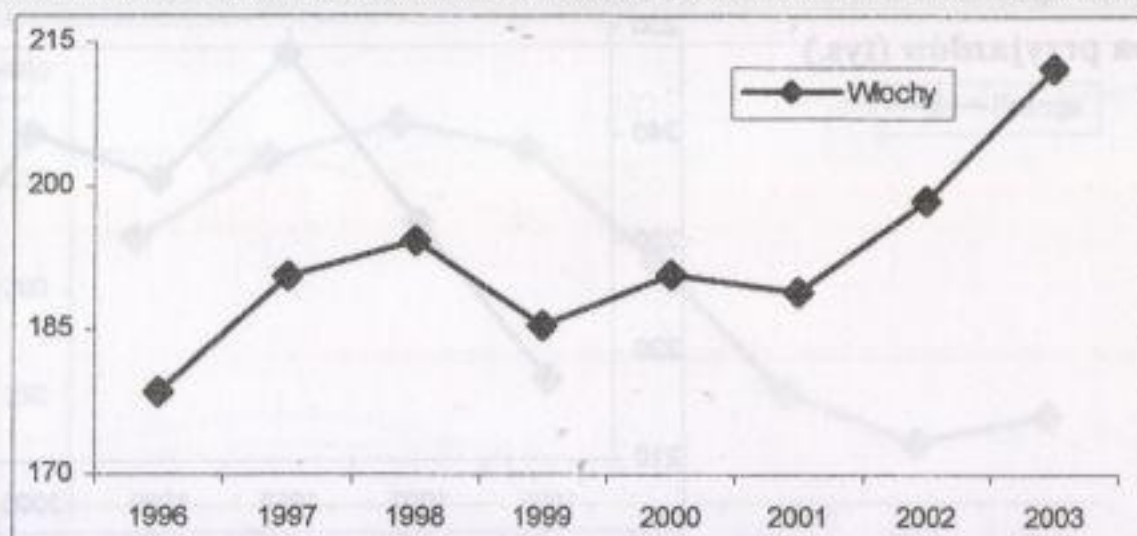
Średnia długość pobytu

7,2

↔

↗

Liczba przyjazdów (tys.)

Wydatki na osobę (USD)

Bd.

.

↕

Cele podróży

Interesy, służbowe (targi,
wystawy, prywatny biznes)

41%

↗

↗

Turystyka

34%

↘

↘↘

Odw. u krewnych, znajomych

24%

↗

↘

Organizacja podróży

Indywidualnie

85%

↔

↔

Grupa zorganizowana

4%

↘

↗↘

Charakterystyka pobytu

Pobyt w miastach

96%

↗

↗

Objazd po kraju

1%

↔

↘

Miejsce noclegów

Hotel, motel

73%

↘

↔

Rodzina, znajomi

23%

↗

↗

Pensjonat

1%

↔

↗↘

Średnia liczba wizyt w ciągu
12 mies.

1,5

↔

Co krytykowano?

Uciążliwy dojazd

48%

↘

↗

Brak informacji

18%

↗↗

↘↗

Niski standard usług

18%

↗

↗↘

Stan sanitarny

15%

↗

↗↘

Koszty pobytu

10%

↘

↕

Stan bezpieczeństwa

7%

↔

↕

Grupy wieku

35 do 44 lat

74%

↔

↗

25 do 34 lat

20%

↔

↘↗

45 do 54 lat

6%

↔

↘

Wykształcenie

Wyższe

33%

↗

↕

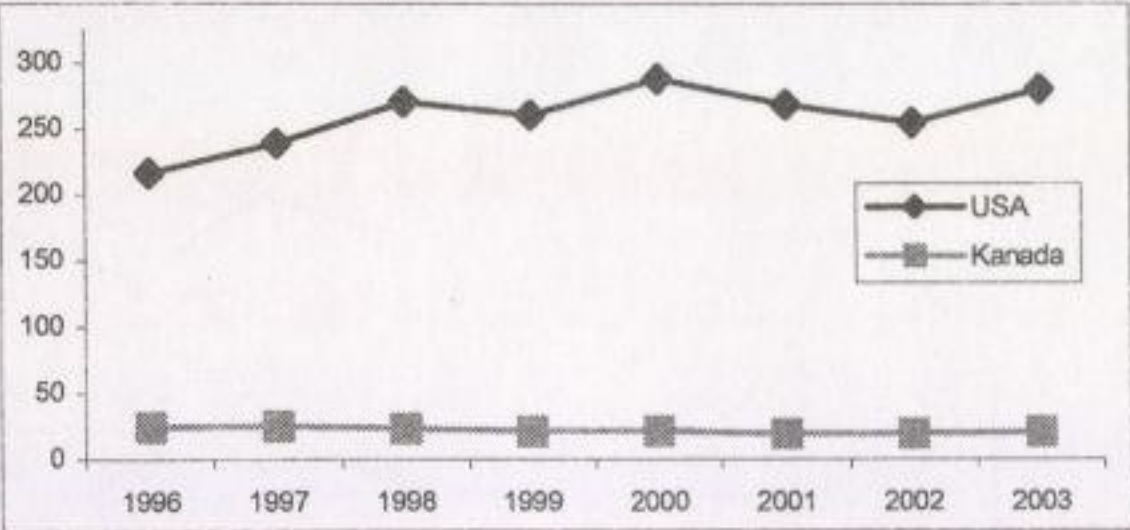
Polskie pochodzenie

2%

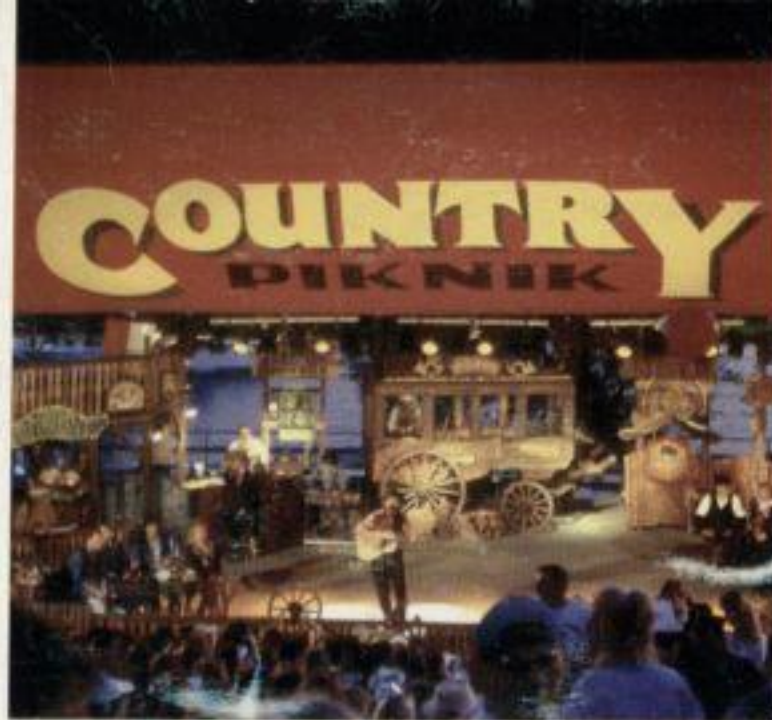
↔

↘↔

USA i Kanada

	Charakterystyka przyjazdów w 2001 r.		Zmiany 2001/2000	Tendencja kilkuletnia
Średnia długość pobytu	14,7		↗	↔
Liczba przyjazdów (tys.)				
Wydatki na osobę (USD)	Bd.		.	↕
Cele podróży	Odw. u krewnych, znajomych	53%	↔	↗↘
	Interesy, służbowe (konferencje, prywatny biznes)	31%	↔	↔
	Turystyka	15%	↗	↘
Organizacja podróży	Indywidualnie	73%	↔	↔
	Uprzednia rezerwacja	16%	↘	↗↘
	Grupa zorganizowana	11%	↗↗	↗
Charakterystyka pobytu	Pobyt w miastach	84%	↗	↗
	Pobyt na wsi	6%	↘	↗↘
	Pobyt w górach	6%	↔	↘
	Objazd po kraju	3%	↔	↔
Miejsce noclegów	Hotel, motel	42%	↗	↕
	Rodzina, znajomi	57%	↔	↔
Średnia liczba wizyt w ciągu 12 mies.		1,7	↔	
Co krytykowano?	Brak informacji	40%	↗↗	↗
	Koszty pobytu	39%	↘	↕
	Niski standard usług	38%	↔	↗↘
	Stan sanitarny	27%	↘↘	↗↘
	Stan bezpieczeństwa	15%	↘↘	
Grupy wieku	35 do 44 lat	71%	↗	↗
	25 do 34 lat	17%	↘	↔
	45 do 54 lat	6%	↘	↘
Wykształcenie	Wyższe	64%	↗	↗
Polskie pochodzenie		54%	↗	↕

Polska Organizacja Turystyczna

00-928 Warszawa
ul. Chałubińskiego 4/6
tel. (48 22) 630 17 36
fax (48 22) 630 17 42
e-mail: pot@pot.gov.pl
www.pot.gov.pl